

BALLONII
EPIDEMIOR

(2)

GVLIELMI

BALLONII

MEDICI PARISIENSIS CELEBERRIMI

DEFINITIONVM MEDICARVM LIBER,

IN QVO NON ITA IN VERBIS IPSIS laboratur, vt non potiùs rerum distinctiones proprietatésq; exquirantur. Immo sæpè datâ operâ relicto ipsius disputationis filo loci Hippocratis & Galeni obscuri explicantur, vt commentarij ad-instar esse poßit.

Studio & Operâ M. IACOBI THEVART, Doctoris Medici Parisiensis ordine Alphabetico digestus, & in lucem primùm editus.

Νοῦς ἁπάντων τάχιστος, διὰ παντὸς γὰρ τρέχει.

PARISIIS,
Apud IACOBVM QVESNEL, viâ Iacobæâ, sub signo Cochleæ & Columbarum.

M. DC. XL.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

NOBILISSIMO CLARISSIMOQVE VIRO DOMINO
LVDOVICO DVRETO
DOCTORI MEDICO PARISIENSI, & Professori Regio.

GVLIELMVS DE BAILLOV S.P.D.

HIC, DVRETE, tuos potes lepôres
Nosse, diuitias, tuum nitôrem,
Ac oris teretis suauitatem.
Hîc, furtim nitet elegans supellex
Ingenî nimiùm tui eruditi.
Vbertas Senis hîc videnda Coî,
Solo marte tuo vel euolûta.
Opacis etenim priùs tenebris
Obscûra, eximios Duces latebat
Artis, quam coluit Senex Machaon.
Furti me alligo, detegóque crimen,
Totum namque tuum: Tuum, ôhe, dico,
Si quid puriùs, elegantiúsque
Dictum. Si quid erit parùm venustum,

Squallens, horridulum, lepôre nullo
Obuersans oculis, meum putabo.
Si qua laus redeat meo labori
In te tota caput suum redundat.
Si quod dedecus inde nasciturum est,
Admitto, attribuo, sacrum ac Osirin
Nostrum deiero. Nil & ad Duretum.
Vt tantò tibi sit, Durête, *majus*
Pulchriúsque tuos libro hoc lepores
Nosse diuitias, tuum lepôrem,
Quantò turpiùs insolente scripto
Squallente, horridulo, lepore nullo,
Ortum quod resipit parum, ast aborsum,
Hoc nostrum ingenium explicasse deses.
Hæc consecro tibi. Nefas putaui
Magnum, grandéque censui piâclum
Eorum minimè palam fateri
Nomen, qui vigiles scientiarum
Arcanum docuêre vix apertum.
" *Pœnas vix animus potest subire*
" *Ingratus satis arduas grauésque.*

VALE.

LECTORIBVS BENEVOLIS

GVLIELMVS DE BAILLOV,
Doctor Medicus Parisiensis,
εὖ πράττειν.

QVIDEM cum iis præclarè semper actum iudicaui, qui cùm primam ineuntis ætatis commendationem à virtute duxissent, in eo elaborarunt, vt quàm fieri maximè posset ad nascentis Virtutis indolem literarum lumen & gloria accederet. Atque hoc eò libentiùs ardentiúsque præstiterunt, quòd in illis aliquid cùm dignitate nominis præstabile & augustum, tùm mira vbertate delectabile cognouissent. Nam siue priuatorum hominum & à communi foro abhorrentium otium spectes, siue eorum qui in luce Reipublicæ versantur iunctum cum molestia negotium, vtrisque sua est delectatio, & quæ cum satietate memoriam habeat nusquam perituram. Neutros rerum expectatarum euentus fefellerunt. Etenim cum earum lumine & ductu omnes ferè omnium rerum antecessiones & progressus tanquam è specula dispiciant, dum honoribus in omnium oculis florent, & ingenio, aut genio potiùs autore dignitatem reperiunt, cum facilè cursum tenêre possunt, vt sine periculo

in negotio verſentur : Sin iucundo otij liberioris fructu delectari malunt, cum dignitate etiam in eodem conſiſtunt. Atque ita ſuſcepti olim æquiore animo labores, non longè poſt incredibili potius voluptate leniuntur ac eleuantur, quàm nouâ moleſtiâ cumulantur. Quod contrà accidit iis qui nil prius antiquiúſque eſſe rati quam deſidiâ torpeſcere, tantulam illam voluptatem quam nouis libidinibus pellectam delicatius perceperunt, infinito moleſtiarum preſſu ac anguſtiis cum triſti ſenſu redemerunt. Carent enim ſale, carent feſtiuitate, & ridicula tandem ieiunitate inter proletarios triobolaréſque homines ſeſe iactant principatúmque tenent. Contrà verò in literatis ſuauis odor quidam eſt vrbanitatis, & lepos comparatur quo tanquam ſale dicta eorum factáve omnia perſperguntur, ac, penè dicam, condiuntur. Vt quod inſulſum in plebeis hominibus, illepidum, horridulúmque perſpicitur, in literatis lepôre, ſale, & ſuauitate quadam temperetur. Quod de iis dictum velim quorum non adeo læua mens eſt vt literis & otio abutantur, turpi ignauiâ langueant, aut mollitie diffluant ac liqueſcant. Siquidem eos valere iubemus quibus id ſtudio eſſe ſolet vt præclaris ſuis ornamentis abutantur, illáque ad explendas ſatiandáſque voluptates, tanquam ad finem optimũ traducant. Hos cum videris, dubitare potes, an in humana facie fera, & bruta natura referatur, an vera feritas ipſa humana facie repręſentetur. Ac niſi immanitas iſta virtutis quibuſdã radicibus niteretur eorum vita & conſuetudo cane & angue peius vitaretur. Aliorum verò & natura & conſiliũ laude efferendum videtur qui cum expreſſa non a-

dumbrata solùm virtutum vestigia insequantur, si sese ignauiæ, desidiæque dediderint, id demum nefas esse credant, quòd mens nostra nisi excolatur, obtorpescat, & quantulum eruditionis vigiliæ nobis pepererint, id sensim minuatur ac exolescat. Sin autem mens ipsa suscitatis illis igniculis quos natura inseuit, agitetur, erecta tunc aliquid eximium molitur cuius iucunda fruitione mirum in modum demulceatur ac deliniatur. Nam tunc contenta satiatáque iucundo rerum speratarum euentu, si quid fortè eneruatum, molle, demissum ac effœminatum est, dimittens, ac si in seipsa verteretur agitatione suâ veluti terminata ac conclusa conquiescit. Quæ nisi sperarentur, ex animóque procedere tandem posse spes esset; nil est cur tot se laboribus homines emacient & frangant, domi militiæque euigilent, quorum ingenij diuitiæ & ornamenta sic passim appareant, vt ab omni senectutis obliuione facilè vindicentur. Missos faciamus eos qui luculento strenuitatis militiæ relicto argumento floruêre. Nos qui tranquillius pacatiúsque vitæ genus consectamur, eos amplectamur & scripto celebremus quorum industria domi viget, & illic excitata iam liberiorem auram appetens palam magna cum commendatione sese iactare potest. Quo ex genere sunt qui libris editis, aut domi elucubratis de hominibus suis merentur. Quorum non ludetur opera dum eorum laudibus reuiuiscent celebrati, quibus sensus aliquis inest. Cum nemo adeo à ratione deficiat, & à veritate auersus qui eos non faciat magni qui in id industriæ curriculum coniecerunt sese, vt publicæ vtilitati seruientes diu noctúque multa versant quæ

tandem in communem vſum conferre poſſint. Hoc autem genus inſtituti multi variè exercent, ac omnes in ſua quiſque arte conſectantur, prout in ea limatiores ac concinniores eſſe videbuntur. In qua enim quiſque arte ſeſe acuit ac limauit, ex eius penu poteſt aliquid depromere quod magis arrideat, quam ſi in meſſem alienam falcem immiſerit. Ex multis autem ſcriptoribus ij plurimùm profecerunt quorum in eo verſata eſt opera vt vocum cuique arti accommodatarum vim ac proprietatem explicarent. Is autem labor adeo vber eſt, ac fluit, vt tanquam principes exiſtant ad ingrediundam cuiuſque artis rationem, quem ſi tollas, omnia tenebris implices ac inuoluas. Eam operam ſuſceperunt cuiuſque artis proceres, quod eâ operâ ſe tyronum ieiunitatem & imbecillitatem leuaturos eſſe confiderent. Ne autem ſigillatim aliarum artium illuſtratores diligentius inquiramus, quod ſudore plenum eſt, finibus noſtris circumſcripti vnum Gorræi opus de Definitionibus Medicis in medium afferemus. Magnarum vigiliarum opus, & multis nominibus commendatione dignum poſterorum. Quod cum nobis aliqua ex parte mancum videretur, è re multorum fore putauimus, ſi operæ nonnihil ſubſtitueremus. Hinc enim lumen non acquiret, ſed conſummatius edetur. Neque verò credat aliquis mancum hoc opus vocari à nobis quod iis, quæ ſcripta editáque ſunt abſolutius quidpiam ſcribi edíve poſſit: quid enim opere Gorræi ornatius? quid omnem in partem perfectius? ſed quod ad ea quæ ita terſè nitidéque ſcripta ſunt infinitæ voces adiungi poſſint, quarum explicatio plurimum vtilitatis iuxtà ac voluptatis ſit allatura. Vocemus

itaque

itaque, quoniam ita lubet, addere, adiicere, augere, non autem, quod à me longè est, perficere, limare, polire. Omnia adeo suis numeris sunt absoluta, vt si velit laborétque Gorræus, aut eo aliquis limatior concinniórque, sed nusquam reperias, ornatius scriptum reddere, ipse nequeat omnino, ludátque operam omnem. Omnem enim adhibuit ornatum sententiarum & rerum lepôre politissimus, artificio suo omnes superaturus. Nam & selectorum verborum frequentia ita creber est, ita aptus & pressus, vt nil redundet, nil superfluat, nil desit, & sic imitandæ industriæ suæ spem cæteris ademit, immò & sibi ipsi vt qui rem magis non possit limare. Huius rei opinionem facient eius scripta ne quis existimet me eius scriptorum grauitatem imbecillitate mea metiri. Et cum non accommodet ad forenses causas orationem in quibus maiestas orationis requiritur, nec in ieiunis rebus versetur, hoc effecit vt suam grauitatem orationis suauitate temperaret. Atque ita est medius & temperatus, vt nec omnino oratorũ fulmine vtatur, nec leuiorum incondita inamœnáque oratione delectetur. Sic volubilitas grauitatis verborum comes est & flumen verborum illi placuit, cum nec curiosa affectatione & aucupio delectetur, nec aliorum eneruata, molli, dissoluta ac languida oratione. Nos autem id quod Gorræus eleganti, graui, temperatáque oratione est ausus, id subtili tantùm pressáque oratione limati efficiemus. Prius enim verebar ne tenuis venia excusationis daretur, sed fortè, si quæ à nobis animi gratia tantùm scribuntur non lentè & fastidiosè leguntur, in aliquo artis loco reponentur. Ac præsertim si non in eos

incidant, quorum in aggrediundis rebus ſuóque ingenio tractandis languida induſtria, in alieno opere carpendo traducendóque acuatur nimium ac vigeat. Hæc cum non ſeriò à nobis ſcribantur, ludicra ſaltem ſint, hócque facere nos dicamus quod & ij qui à muniis bellicis feriantes, vmbratili diſcrimine conſerunt manus, dimicant: ſic nos multa in priuato ſtudio tandem in publicum tanquam in aciem proditura exercitatione quaſi ludicra prædiſcimus ac meditamur. Cupiueram enim iampridem vt quæ diſperſa diſſolutáque in forulis haberem & obiter notata, ea colligerem ac limarem: quæ ſi cui placêre cognouerimus omnem expectationem diuturni deſiderij facilè ſumus expleturi. Non rem ad vnguem perſequor, nec enim ieiunitas mea hoc patitur, cum artis cuiuſque dioriſmos proponere non ſit cuiuſuis, ſed eius qui multa lectione ſit tritus ac delaſſatus: Rem tantum noto; viam commonſtro, &, quod fieri ſolet, digitum ad fontes intendo. Sin labore eruditio noſtra creuerit, & vſu aliquid conſecuti fuerimus in rei ipſius arcem inuademus. Trahit enim ſæpè rerum ſeries ac ordo admirabilis, vt quæ initio ieiuna ſunt, ac frigida, ea augeantur; &, vt ſic dicam, incaleſcant. Omnes qui hunc noſtrum laborem ſunt obſeruaturi rogatos volumus, vt ſuo candore audaciam leniant, boníque conſulant, quod aliquid in communem vſum afferre ſtudeamus.

VALE.

AD LECTOREM.

T nulla Ars quæ aliquo in vsu sit, sine vocibus intelligi explicaríque potest, ita in earum cognitione aliquid operæ terendum videtur. Omnibus enim, sua cuique, vocum est proprietas, cuius explicatio viam ad artem ipsam instruat ac muniat. Est tamen hîc, vt & in cæteris adhibendus modus, cum nimietas in vitio ducenda sit. Vt enim is errore non vacat qui negligendis vocibus aliquid in arte se posse putet: ita in earundem aucupio nimiùm occupatum esse nefas est. Quod à me dictum volui, ne quod Homerus finxit, aut expreßit potiùs, nimirùm hominum genus inter cætera laborare inuidiâ maximè, illud ipsum in me sentiam ac experiar. Diuinabam enim cum-primùm animum ad scribendum adiunxi, fore qui industriæ nostræ stimulum retunderent, incitationémque nostram sisterent ac retardarent. Nimirùm cum facilè obÿciant sedulam in viribus vocum, proprietate naturáque euoluenda operam Authori ipsi quidem negotio laboríque esse, iis qui hæc legerent tędio, neutris vtilitati fore. Quorum languidæ fortaßis opinioni neruos authoritatémque ad- " dere videtur dictum illud Platonis. Iis futura est sua sene- " ctus iucundior, ipsòque Sapientiæ munere vberior qui de no- " minibus parum laborarint. Atque ita partim inuidiâ moti maledicentiæ suæ virus in nos spargunt, legitimam se satis occasionem nactos rati, si eum tantùm grammaticè agere di-

cant qui de verbis commentarios edat: partim verò, quibus salis nonnihil & candoris superest, non inuidebunt quidem, sed nos frustrà in hoc opere faciundo curam ponere conquerentur. Ac si tantùm ab re nostra sit, vt non potiùs otij nostri partem nonnullam, leuémque, quæ conceditur, temporis vsuram in opus aliquantò vtilius conferamus, quàm in hoc grammatico Pelago longè maximo, ex quo vix enatare nobis liceat, agitemur. At inuidię hîc nullus locus reliquus est, quærelæ dolorique fortè nonnullus datur. Nam non temerè scribentium molestias conqueruntur, cum si cui in animo sit de vocum proprietate scripto aliquid mandare, is multarum vigiliarum opus aggrediatur. Immò illis sæpè coniecturâ nitendum est, & ex authorum mente sensus eliciendus est, sæpè vi extorquendus, frustrà alioqui laborarent. Quis enim nescit quin eadem vox multa significet, immutetur, traducatur, in hunc aut illum sensum rapiatur, prout Authori collubitum fuerit? Nam voces modo propriè, modo per translationem accipiuntur, modo vi, modò precariò in hunc aut illum locum deducuntur. At vtrisque qui hunc nostrum laborem boni non consulent satis esse factum volumus. Maleuolis candorem nostrum, & consulendi Reipubl. aliquo officij genere desiderium opponemus. Hoc enim facilè coniecta aut palam, aut per cuniculos inuidiæ tela opprimet atque eludet. Candidiores verò quos nullus inuidiæ tangit aculeus, monitos volumus vt si eos iners otium delectet, eo abutantur. Vicem verò nostram non doleant qui tam alacri, expedito facilique animo laborem acuendæ industrię nostræ & Reipublicæ consulendi gratiâ suscipimus, quàm pigro, languidóque eundem detrectent ac deprecentur. Ita enim si quid habent industriæ, illud hebescere, extingui languescere que sinunt. Norint non alienæ modum statuere industrię. Quod si nihil inde laudis

vtilitatísve redire posse credant, quid ad eos attinet? Contenti viuant sua desidiâ, & in opinione hac effœminata, molli eneruatáque voluptuentur. An verò sciunt quis futurus sit eorum animus quorum manibus labor noster teretur? si iis non placeat, nil moror, non idem omnium animus cum sępè in varias partes distrahatur. Hinc enim alij fortè fru- "
ctum sunt percepturi, cum nihil adeo absurdè, languidè, hor- "
ridè, illepidè putidéve dictum scriptúmve sit, ex quo nonnulla vtilitas capi non possit. Habet enim & limus, & fęx suas commoditates & vsus: habet & fabularum vanitas suas opportunitates. De laude minùs iis laborandum, si ex nostro labore tandem ieiuni, tenues, inglorijque redeamus Quanquam enim quemque amor studiúmque laudis trahit, quid ad eos si nos parum de hominum commendatione laborare dicamus? Non quòd nos hîc dissolutos videri in animo sit, quasi parùm simus solliciti quid de nobis homines sentiant: sed quod malimus tacito apud nos de Republica merendi sensu eluere labem inertiæ quæ nobis inureretur, si otio & silentio vitam transigeremus, quàm scriptitando gloriolam quâ parum industrij leuésque homines pascuntur, consectari. Quòd si ne minimùm quidem laudis assequimur, sorte tamen nostra contenti sumus, è réque nostra abundè futurum credimus, si modò in Bonorum calumniam non incurramus. Quam meHercules non possumus incurrere, nisi fortè immeritò. Et si enim opus hoc nostrum mendis quibusdam aspersum (quod effugiemus pro virili) in lucem exeat: tamen quia publicę vtitatis studio, tanquam velamine, sese tegit ac prętexit, omnis iustę reprębensionis occasio tolletur: saltem vis publici nominis omnem reprębendendi impetum eludet. Quod ad Platonis opinionem adductam, cuius se pręsidio sese satis tutos putant, vt nostrum institutum euertant, hoc accipiant à nobis nihilò

magis hoc consilium nostrum hac opinione labefactari ac debilitari. Illudit enim Λογοδαιδάλοις, *ac Sophistis sui temporis qui nil præter inanem verborum strepitum cum leuiusculo quodam ornatu habuerunt. Et hoc verborum aucupio tanquam lenocinio quodam in omnium animos sese dicendo, aut effutiendo potiùs verbáque dando, influere arbitrabantur. At nos rem verbis coniungimus, & vtraque sic apta inter se ac copulata volumus, spretis verborum argutiis, vt parum nos de verbis sollicitos esse dicamus, nisi ipsa verba res proximè consequatur. Quod facilè intelligent ij quibus non erit molesta vnius horulæ vsura in legendis nostris. Illic enim non tam de verbis curam exactam sollicitámque diligentiam reperient (quod ad verborum artifices pertinet) quam artis diorismos ac distinctiones quæ operæ aliquod pretium sunt allaturæ ad obscurorum locorum in Hippocrate & Galeno intelligentiam, vt iam sæpè instar commentarij aut scholiorum esse possint. Sed hac in re omnes suo iudicio vtantur, non nostro.*

VALE.

APPROBATIO.

GO CAROLVS GVILLEMEAV, in saluberrima Medicinæ facultate Parisiensi Decanus, Consiliarius & Medicus Regis Ordinarius fidem facio, me librum qui inscribitur GVILLELMI DE BAILLOV *Doctoris Medici Parisiensis Definitionum Medicarum liber, In quo non ita in verbis laboratur, &c.* perlegisse, omniaque in illo iuxta veram & legitimam Hippocratis & Galeni doctrinam summa cum eruditione exponi. Lutetiæ Parisiorum octaua Octobris. Ann. 1636.

GVILLEMEAV Decanus.

IOANNES DE BOVRGES
Doctor Medicus Parisiensis.

GVIDO PATIN. Doctor
Medicus Parisiensis.

Extraict du Priuilege du Roy.

PAR grace & Priuilege du Roy, il est permis à M. IACQVES THEVART, Docteur Regent en la faculté de Medecine à Paris, & Medecin de la Royne Mere du Roy, de faire imprimer vn liure intulé *Definitionum Medicarum liber, &c.* composé par M. GVILLAVME DE BAILLOV, iadis tres celebre Docteur Regent, Doyen & Antien Maistre de ladite faculté de Medecine son oncle, par luy reueu, examiné, corrigé, & mis en bon ordre, auec defenses à tous Libraires & Imprimeurs, & autres personnes de quelque qualité & condition qu'ils soient, d'imprimer ou faire imprimer, vendre ny debiter ledit liure dudit sieur de BAILLOV sans le congé & permission dudit sieur THEVART, durant le temps & espace de sept ans, à compter du iour que ledit liure sera acheué d'imprimer, à peine de confiscation des exemplaires, de mil liures d'amende enuers luy, & de tous despens, dommages & interests; ainsi qu'il est plus au long contenu en l'Original. Donné à Paris, le dix neufuiéme Ianuier mil six cent trente-six. Signé par le Roy en son Conseil TARTERON; Et scellé du grand Sceau de cire jaune.

LEdit sieur THEVART a consenty & consent que IACQVES QVESNEL marchand Libraire à Paris, puisse imprimer ledit liure aux conditions & pour le temps porté par ledit priuilege; & ainsi qu'ils en sont demeurez d'accord.

Acheué d'imprimer le 27. Aoust 1639.

INDEX

INDEX
DEFINITIONVM MEDICARVM
G. BALLONII
ORDINE ALPHABETICO DIGESTVS.

Σ

Τ

Ψ

FINIS.

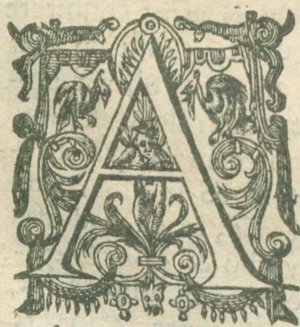

GVLIELMI BALLONI

MEDICI PARISIENSIS CELEBERRIMI DEFINITIONVM MEDICARVM LIBER.

In quo non ita in verbis ipsis laboratur, vt non potiùs rerum distinctiones proprietatésque exquirantur. Immo sæpè datâ operâ relicto ipsius disputationis filo loci Hippocratis & Galeni obscuri explicantur, vt commentarij ad instar esse possit.

TO A.

ΘΡΟΟΝ καὶ ἀθρόως magnam vim in Arte nostra habent, cum quid dicitur aut fieri, aut excerni ἀθρόως: Item cum διαχώρημα ἀθρόον dicitur fieri: Verbi enim proprietas non pili faciunda est. Ἀθρόως confertim, affatimque verti debet: & ἀθρόον simul totum, vt sic dicam, confertum, multum, agminatim factum, effusum. Absolutè autem, multum, non significat: nam Galenus in libris ad Glauconem

φυλακτέον ἀθρόας καὶ πολλὰς κενώσεις : Temperandum à confertis effusisque & multis vacuationibus, sic πολὺ καὶ ἀθρόον distingui videntur. Quicquid enim sit, quantáque quantitate, si simul vniuersum totumque excernatur, ἀθρόως excerni dicetur. Non tam enim magna copia quam repentinum aliquid & celeritas significatur. Ita Theocritus, κατήριπεν ἐς μέλαν ὕδωρ ἀθρόος, in nigram aquam vniuersus, frequens & confertus incidit, ac si dicas, vno ictu, hinc celeritatis nota. Locus est insignis apud Galenum com. in Aphor. 35. lib. 7. Enarrantem illum Aphorismum, ὁκόσοισι λιπαρὴ ἡ ἐπίστασις καὶ ἀθρόη τουτέοισι νεφριτικὰ σημαίνει. Quibus in vrina supereminet aliquid pingue idque confertim aceruatimque, illud renum affectionem designat. Illo loco ἀθρόον declarat pinguedinem non diuulsam, nec in partes refractam, sed compactam coactámque, vt non tota toti vrinæ remisceatur, sed confertim aceruatimque in vna vrinę parte supernatat. Itaque ἀθρόον, vocat hoc loco τὸ ἐσφιγμένον ἑαυτῷ καὶ συνεχόμενον, cui contrarium opponitur, τὸ διεσπασμένον. Nam cum à renibus excernitur adiposum quid ob viæ breuitatem non toti vrinæ admiscetur, sed vna in parte conscriptum manet. Quo discernimus colliquationem, aut à superioribus partibus pendere, aut ab inferioribus: si ab illis σύντηξις ἀθρόη, non est sed diuulsa, refracta in partes, diuisáque. Idemque signum apposuit Gal. cap. 2. lib. 6. de Loc. aff. quo distinguere possis cruorem cum deiectionibus dysentericis mixtum aut affectis superioribus intestinis aut inferioribus excerni. Videndum ait, an cruor remisceatur vt totis totus mistus sit, an secundum vnam partem tantum superemineat, τὸ γὰρ αἷμα ἀναμεμιγμένον, mistus enim sanguis in superioribus intestinis affectum consistere significat, τὸ δὲ ἐποχούμενον, si verò innatet supereminéatve, vt totus in sese coactúsque sit, in inferioribus τὸ πάθος consistere significabit. Cum ergo ἐπίστασιν ἀθρόην dixit, confusam vniuersámque pinguedinem in sese excerni ait, quia ob viæ breuitatem liquor illam non refregerit diuulseritque: sic & affatim, & tota, & citò excernitur, facta collatione cum ea quæ à remotioribus partibus deciditur. Vnde Gal. eo in Com. non tantùm ad consistentiam τὸ ἀθρόον referri vult, id est, ad materiæ partes vnitas coactásque, sed hoc verbo & χρόνου βραχύτητα καὶ τόπου designari vult. Nam cum secretio fit adipis à remotioribus, fit κατὰ βραχὺ, paulatim, longo tempore, & in par-

tes, at quæ à propinquis ταχίστη ἅμα καὶ οὐ κατὰ βραχύ. Ac propterea Græci, vt ex Theocrito monstratum est, τὸ ἀθρόον, pro τὸ ταχὺ sumitur: quod cum ἀθρόον fit aliquid ex euentu ταχέως fieri dicitur, omnes enim simul partes promiscuę sunt, nil diuisum distinctumque. At vero significationes τοῦ ἀθρόως καὶ τοῦ κατὰ βραχὺ, facilè apparebunt exemplis. Fluxus hæmorrhoïdon, & hæmorrhagiæ: Nam hæmorrhoïdôn fluxus non fit ἀθρόως, sed κατὰ βραχὺ, & non τρόπον αἱμοῤῥαγικὸν, ait Galen. Com. in Apho. 25. lib. 4. id est pigro gressu, & per διαπήδησιν, ait Gal. ἐν ταῖς γλώσσαις: sed hæmorrhagia fit confertim & repente, vt ait Galenus: Item Ῥῆξις, venarum eo modo ἀπὸ τῆς ἀναστομώσεως distinguitur. Nam ῥῆξις est puri sanguinis, & ἀθρόως fit: ἀναστόμωσις autem fit κατὰ βραχὺ, ait Galen. Comm. in Aphorism. 78. lib. 4. Aphorism. Magna tamen orietur quæstio, si τὸ ἀθρόως, & breuitatem temporis significet, & substantiæ quandam coagmentationem (cum præsertim de materia mentio fit) quare Hippocrates Apho. 18. lib. 2. scribit, τῶν τρεφόντων ταχέως καὶ ἀθρόως· Eorum quæ celeriter & confertim nutriunt, celeris est excretio. Nam & ἀθρόως aliud significat quam ταχέως: & τὸ ἀθρόως, à Galeno opponitur τὸ κατὰ βραχὺ. Et lib. de natura pueri Hippocrates pro voce ἀθρόως vsurpat βύζην. Atque huic voci βύζην, opponit τὸ κατ' ὀλίγον καὶ ἡσυχῆ· τὸ ταχέως ἢ εὐθέως, τὸ βραδὺ· sic suis significationibus & contrariorum oppositione distinguntur. Ita nimirum vinum dicitur celeriter, & confertim nutrire, statuto discrimine inter ἀθρόως καὶ ταχέως, hoc enim ad tempus refertur, vt ea citò nutrire dicantur quæ exiguo post assumptionem tempore, subinde nutrire dicuntur: illud autem, nempe ἀθρόως ad rei essentiam refertur, vt ea confertim nutriant quæ breui tempore totum de se præbent corpori alimentum, vel quod nil, aut sit parum excrementi, vel quod nutritio dicatur ἀθρόα, conferta vniuersáque secundum omnes substantiæ partes simul ac semel. Et satis Hippocrati esse videretur, si vocem ἀθρόως vsurpasset, quæ celeritatem breuitatemque in se includit. Sed meo iudicio licet in verbo ἀθρόως latens sit celeritas, vt res magis intelligeretur, duas voces vsurpauit. Vel quod in verbo ἀθρόως homonymum aliquid sit, siquidem & ad ea possit referri quæ tota in substantiam cedunt, sed non celeriter: & ad ea quæ totum præbent corpori alimentum idque breuissimo tempore. Nam sunt quædam cibaria quæ celeriter nutriunt, &

celerem habent excretionem: celeriter nutriunt quia quantulacunque est ſucci alibilis pars, eam facilè corpus ſibi aſſumit. Eaq; dicuntur σιτία ἀσθενέα, id eſt, ὀλιγοχρόνια, quia breuem habent vitam, id eſt, vt ait Gal. com. in ſect. 5. lib. 6. Epid. ταχέως ἐκ τοῦ σώματος κενοῦνται, ſed hoc κακοζήλως, ait Galenus. Non mirum itaque ſi & ταχέως & ἀθρόως diſtinguantur, & ſi κατὰ βραχὺ, & βραδὺ (quæ aliquando confundi videntur, cum ἀθρόως aliquando τὸ ταχέως ſignificet, contrariumque habeat τὸ κατὰ βραχὺ καὶ κατὰ σμικρὸν) inter ſe diſcrepent. Nam βραδὺ ad tempus, κατὰ βραχὺ καὶ κατὰ σμικρὸν, ad ſubſtantiam rei potius refertur; vt caro bubula nutrit βραδέως, non ταχέως, & κατὰ βραχὺ non ἀθρόως, id eſt, tardè, & paulatim nutrit: vt vox, Paulatim, non ad tempus pertineat, ſed ad ſubſtantiæ rei nutrientis partes. Apertiùs autem ex Galeno patet ἀθρόως, includere quoque in ſe temporis circunſtantiam: nam ea nutriunt ἀθρόως quæ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πᾶσαν τὴν ἐξ αὐτῶν τροφὴν τῷ σώματι διδόασι. Vbi notanda vox, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. Idem Gal. cap. 5. lib. 2. de loc. dolorem fieri per ἀλλοίωσιν ἀθρόαν τῆς κράσεως καὶ συνεχείας λύσιν ἀθρόαν ſcribit. Apertiſſimè autẽ ἀθρόως celeritatẽ ſignificare, patet ex Gal. c. 6. lib. 1. de cauſis ſympto. cum ex Plato. in Timæo doloris Definit. affert: Dolor eſt paſſio præter naturam vi factâ, & ἀθρόως, & quod ad ſuã naturã, redit ídque ἀθρόως, id iucundum eſt. Interpres, τὸ ἀθρόως confertim & celeriter vertit. Et τῷ βιαίως opponit Plato τὸ ἠρέμα, lento gradu, ſenſim, blandè, τῷ ἀθρόως, τὸ κατὰ μικρὸν. Fortè ſi res penſiculatim magis expendatur τὸ ἀθρόως habebit duas has voces ſibi contrarias ἠρέμα καὶ κατὰ μικρὸν. Nam cum de iucundi definitione agit, dicens, iucundum eſt quod ad ſuam naturam redit ἀθρόως, nil habet quod opponat voci βιαίως, quam in definitione doloris vſurpauit. Et fortè τὸ βιαίως, non eſt de doloris eſſentia, vt ἀθρόως. Tamen Plato in philebo videtur τὸ βιαίως ad hyparxin referre cum ait, doloris ſenſum ἐκ βιαίου καὶ ἀθρόου παθήματος eſſe. Et vt res melius innoteſcat citat Hippocratem doloris cauſas miro artificio explicantem: dolor fit cum res alteratur: hæ voces, Dum res alteratur, καὶ τὸ τάχος καὶ ἅμα τὸ μέγεθος τῆς μεταβολῆς deſignat (ait Galenus:) Illud autem eſt quod vna voce ſignificauit Plato, ἀθρόως, vt quæ & magnitudinem & celeritatem mutationis ſignificet. Et ab eodem Galeno paulò poſt, voco aliquid fieri ἀθρόως τὸ κατὰ τὰ μεγάλα ἅμα καὶ ταχέως: Linacer vertit, magnis ex partibus; ſeu vniuerſim & celeriter.

Et ἡδονὴ, definitur per ἐπάνοδον ἀθρόαν εἰς τὸ κατὰ φύσιν. Vt mirum sit cur Plato non sit contentus voce ἀθρόως in doloris definitione, sed præterea addit τὸ βιαίως, vt aliquis celeritatem ad ἀθρόως referat, ad βιαίως magnitudinem: Et tamen Galenus, In voce τοῦ ἀθρόως, & ταχύτητα, & τὸ μέγεθος includi asseuerat. Quin magnitudo in voce ἀθρόον, intelligatur notiùs est quàm vt amplius explicetur, de celeritate maior dubitatio fuit. Propterea Etymologicus in hoc fortè exactior quam par sit in mutatione accentuum & spirituum vult pendere varietatem significationum τοῦ ἀθρόου: Nam cum repentinum significat, ita scribi vult, ἄθροον, cum verò confertim, gregatímve, ἀθρόον. Nil tale vnquam reperi.

ἌΚΡΗΤΟΝ quidem Gorræus explicat idque enucleatè nitidéque vt solet, sed non abundè satis. Quoniam autem vocis huius significatio videtur satis inuoluta, cum tamen eius proprietatis cognitio plurimum ad διάγνωσιν sit collatura adiumenti, paulò pleniùs soluere nobis est visum. Est enim vbi ἄκριτον in bonam partem accipiatur, est vbi in malam: Quanquam à Gale- *Com. in*
no dictum sit in malam perpetuò partem accipi. Et quoniam *particu.*
vox hæc ad multa refertur, non in eadem semper significatione *47. 2.*
eodémque modo vsurpata, his supersedere æquum non videtur. *Progna.*
Apud Hippocratem variis in locis legitur διαχώρημα ἄκρατον: κάθαρσις, siue vt placet Galeno κένωσις ἄκρατος: πτύελον ἄκρητον: χολὴ ἄκρητος: αἷμα ἄκρατον, & ita de aliis: An in omnibus eadem verbi proprietas retinetur? Nequaquam. Exempli gratiâ, non eodem modo αἷμα ἄκρατον dicitur, & χολὴ, aut humor alius ἄκρητος. Vnde Galenus com. in partic. 47. lib. 2. Progn. ait. Dempto sanguine quiuis alius humor si syncerus fuerit, prauam indicat affectionem, à flammeo calore obtinens generationem. Ergo ἄκρητον, si etymon spectes, idem quod ἄμικτον, καὶ μὴ συμμεμιγμένον dicitur, vt cum seorsim & solus humor melancholicus, aut bilis sola excernitur: ἔκκρισις ἄμικτος esse dicitur. Eo modo ἄκρατον sumitur apud Gal. com. in part. 15. lib. 2. Prorrh. Syncera est deiectio quæ duntaxat vnum qui excernitur humorem cæteris habet impermixtum. Aliter longè multis locis sentit. Sic nomen homonymum est valdè. Eodémque modo vinum syncerum esse dicendum est com. in particul. 37. lib. 1. Progn. vt ἄκρατον esse dicatur ὅταν αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἀμιγὲς τῆς ἑτέρας οὐσίας ὑπάρχῃ. Et hic excludit mixtionem rei alicuius ἑτερογενοῦς. Ta-

men longè aliter videtur Galen. idem definiuiſſe com. in Aphor. 6. lib. 7. Aphor. cum docet cur in morbis diuturnis ὑποχώρησις ἄκρατος. In malis ducenda ſit. Nec enim illic ſyncerum intelligit cum aut ſola bilis, aut ſolus humor melancholicus exigitur, ſed cum non admixta eſt ſeroſa humiditas quæ cuique humori ineſt: Verba Græca ſunt, ὑποχωρήσεις ἄκρατοι καλοῦνται αἱ ἄμικτοι ὑδατώδεις ὑγρότητες: Et hîc orationis ὑπαλλαγὴ dicetur eſſe, cum debeat dicere, ὑποχωρήσεις ἀκράτους, dici ἀμίκτους ταῖς ὑγρότησι ὑδατώδεσι. Pleniùs particul. 26. ſectio 1. lib. 1. Epid. ἄκριτα vocat deiectiones bilioſas: Quod ſi fortè humiditas aquea cum bilioſa illa excretione miſceretur, non iam ampliùs deiectio ſyncera vocaretur. Cur autem prædictæ deiectiones ſynceræ malæ ſint, cauſa eſt quod exuſtam à calore febrili omnem humiditatem declarent. Nam cuilibet humori ſuus eſt ὀῤῥὸς, ſiue ὑγρότης quæ eum temperat eique tanquam ὄχημα quoddam inditur: cum enim abſumitur aquea illa ſubſtantia craſſeſcit humor, eique ſua admotum incitatio viſque adimitur. Gal. com. in par. 38. ſectio. 2. lib. 6. Epid. notat ichorem dici bifariam, & cum ſumitur pro tenui aqueáque ſubſtantia quæ circumfluit craſſiorem partem cuiuſlibet humoris: Et cum malignam qualitatem tenuis ſubſtantia adepta eſt, à quo ichore praui morbi naſcuntur. De hoc ichore Hippocr. Epid. vt illo Comment. citat. Atque hoc eſt peculiaris τοῦ ἀκράτου ſignificatio. Cum paulò generalius acceptum ſignificet aliquid aliis diuerſi generis impermixtum, vt Commentario in Hiſtoriam de Philiſco vomitionem & deiectionem ſynceram vocat cum impermiſta eſt, & aut ſyncera bilis, aut atra, aut pallida ſyncera excernitur (ſi modo pallida, Græcis ὠχρὰ, ſyncera eſſe poſſit, cum ex Commentario Galeni in particulam 38. lib. 2. Prognoſt. Dicant pallidum vomitum fieri ex commiſtione bilis cum pituitoſo, aut ſeroſo humore, vt τὸ ὠχρὸν ſynceritatis nihil ſignificet.) Vt ad rem redeat oratio, particul. 16. ſectio. 1. lib. 3. Epid. Merâcus humor dicitur cum colorem natiuum & conſiſtentiam ſynceram, Græcis, σύστασιν εἰλικρινέα, retinet: Et alibi, εἰλικρινὲς, Hippocr. τὸ αἷμα vocat lib. 2. de morb. ſyncerum, rubentem, cum non deſciuit à ſua natura. Immò negat verè ſanguinem dici niſi ſit talis. Ac ſi dicas, debet natiuam ſuam formam retinere, vt cum aut porracea, aut flaua bilis in colore & conſiſtentia ſyncera eiicitur, vt nil ſit admiſtum ἑτερογενές. Vnde colligere eſt non eodem hîc modo ἄκρατον ſumi quo & 7. Aphoriſmorum. Nam in Epidemiis agno-

ſcit, ſyncerum, quod nihil admixtum habens & colorem, & σύςασιν εἰλικρινῆ retinet, quod ſi verum eſt, ſuo ſero fortè illud non eſt deſtitutum. Sed in ſeptimo Aphoriſmorum, τῦ ἀκρήτυ ὕπαρξιν in eo putat conſiſtere, vt ſerum abſumptum ſublatúmque ſit. Sic illis ex locis conſtat τὸ ἄκρατον bifariam ſumi. Accedit & tertia ſignificatio cum dicimus αἷμα ἄκριτον. Nec enim ex eo dicitur merus ſanguis quòd ſuum colorem, & σύςασιν retineat, vt de aliis humoribus dictum eſt, ſed ἄκρατον dicitur com. in part. 16. ſectio. 1. lib. 3. Epid. τὸ ἐν ἴσῳ κακόκρατον, interpres vertit, malè mixtum, maléque omittit vocem, ἐν ἴσῳ. Nos meliùs, αἷμα ἐν ἴσῳ κακόκρατον vertemus, ſanguinem in ſua æqualitate, & prout neceſſe eſt, malè mixtum ac confuſum cum aliis humoribus. Sic vno modo, ſanguis meracus dicitur. Altero modo eóque frequentiore αἷμα ἄκρατον dicitur, ſanguis cum & niger eſt, & iam craſſiorem conſiſtentiam eſt adeptus. Ac ſi dicat, ſuo ſero priuatus eſt, vt iam inde craſſitiem compararit, qualis ſanguis in malignis adurentibúſque febribus ſolet excerni, aut è vena tunſa educi. Et poſterior hæc ἀκρεάτυ in ſanguine ſignificatio quadrat cum ea ſignificatione quam ex 7. Aphoriſmorum adduximus. Quod autem ſanguini per vſtionem contingere poteſt, vt ruborem genuinum in nigredinem commutet, idem & per vſtionem, & per putredinem aliis humoribus poteſt euenire. Ita enim deiectiones quaſdam tanquam ſanguinem nigram apparêre poſſe obſeruat Hippocrates Aphor. 21. lib. 4. Aphor. Quod humores qui excernuntur per putredinem aut incendium Interprete Galeno nactæ ſunt craſſitiem & nigrorem quendam. Cæterùm antè diximus omne ſyncerum in Prognoſticis à Galeno damnari, præterquàm in ſanguine. Quaſi verò ſynceritas in ſanguine, ſiue priore modo ſumpta, ſiue poſteriore (vt paulò antè dictum eſt) in malis ducenda non ſit. Sed hoc quæſtionis eſt. Quod iam viſi ſumus attingere. Syncera deiectiones duobus modis dicentur, vel ſuo ſero denudatæ, aut ſeroſæ omnino, vtræque autem malæ ſunt, aut impermiſtæ, & hæ minus malæ dicentur, præſertim cum ſerum adſit diluens manſuefaciénſque quodammodo illas. Ac priorem modum attingit Hippocrates particul. 18. ſectio. 3. 1. Prorrh. Dum ait, Syncera purgationes deſiſtentes exacerbantes parotidas minantur, &c. Id eſt; Aliquando contingit ſpontaneam euacuationem fieri humorum, eáque meraca eſt & perſeuerat talis aut non, ſi talis perſeuerat & deſinit, quod πλευτᾷν vocat) parotidum

metus est, sin mutatio fiat, & pro syncera excretione εὔτροπον διαχώρημα succedit, id bono est. Quo loco τὸ ἄκρατον opponit τῷ εὐτρόπῳ, vt syncerum prauam dispositionem significet, εὔτροπον autem mansuetudinem & humorum benignitatem. In Commentario illius Aphorismi Galenus accuratè magis quam par sit inquirit num sit legendum, ἄκρατοι καθάρσιες, aut κενώσιες: fieri enim potest vt illæ deiectiones sint qualitate malæ, Et tamen fiunt symptomaticè & vi morbi, quod si vi morbi fiunt non κατάρσεις, sed κενώσεις vult appellari. Nam illo loco distingui vult κάθαρσιν, & κένωσιν hoc tantùm, quod cum ea quæ excernuntur qualitate praua sunt, κάθαρσις dicitur, κένωσις si vi morbi excretio fiat. Quasi verò excretio vi morbi facta sæpè non prauorum sit humorum, & tamen κάθαρσις dici potest. Et aphorismo 2. lib. 1. Dum spontanearum alui commotionum meminit, siue naturâ, siue aliter fiant, vtitur verbo καθαίρεσθαι, non κενοῦσθαι. Quid illo loco velit Galenus non intelligo. Nam dum Aphor. 21. lib. 4. mentio fit excretionum variegatarum & qualis sanguis niger est, nunquid hoc fit sponte & symptomaticè, & vi morbi, an non hoc κάθαρσις dicetur? Hippocrates vocat διαχωρήματα ἰόντα, Galenus ἐκκεινόμενα. Nisi dicas propriè euacuationem fieri cum vi morbi humor effluit, cum autem trahente medicamento, purgatio dicetur. Non quin siue purgatio, siue euacuatio fiat, vtrobique vitium humorum subsit. Et quæstio præclara poni potest, cum prauæ hæ fiunt deiectiones varij simul coloris, an non tametsi humorum varietas sit, & proinde humorum talis excretio ἄκρητος dici possit? Possunt quidem vno in sensu meracæ dici, quatenus aut per putredinem, aut per incendium crassiores redditæ sui seri sunt expertes, in altero sensu non item, quia nimirum vt colorum sic humorum varietas est. Et cum in Prorrhetico synceras purgationes malas scribit, non ita nomen, synceri, audiendum, quòd vnus tantùm humor sit, sed multi mixti naturale serum non retinentes, quæ tandem meliores fiunt, aut calore non ita agente, aut repressâ putredine quæ synceritatis cuiusdam autor est, dum scilicet humor aut acrimoniam suam aut virus suum explicat. Ac synceri, ἄκρητον Græcis, vires peculiarémque proprietatem ex libris Prognosticon licet elicere, & cum de sputis, & vomitionibus explicat suam sententiam Hippocrates.

„ Vomitus vtiles cum pituitam iuxta ac bi-
„ lem remixtam habent, cum non admodum crassi nec multi, synceriores enim deteriores sunt: Illic autore Galeno τῷ ἀκρήτῳ opponit

opponit τὸ συμμεμιγμένον. Cum craſſitudinis meminit tacitè tectéque indicat quomodo τὸ ἄκριτον mixtam habeat illam craſſitiem exhauſto ſero. Hinc Galenus Comm. in Particul. 37. lib. 2. Prognoſticῶn: Id vſu venit ſynceris vt craſſiora fiant. Tamen " obiici poteſt, quod & Chriſtopho. de Vega mouit, ex Com. in " Particul. 26. ſectio. 1. lib. 1. Epid. Excretiones fiebant alui paucæ, tenues, biliosæ, ſyncera: Ergo aliquid ſyncerum tenue eſſe poteſt: ſic euertitur illa opinio Galeni ex Prognoſticis. Reſpondet ille vnum & idem ſyncerum, & tenue eſſe non poſſe niſi in diuerſis partibus. Nos autem dicemus aquoſa ſeroſáque ſyncerâ in ſuo genere dici poſſe. Nam quæ ſero abundare debent tanquam aliquo diluente, ſi eodem deſtituantur, per eius abſentiam craſſeſcunt: Sed per ſe quædam ſeroſa, vt ἰχῶρες, eſſe poſſunt in ſuo genere ſyncera, non admixta, prauáque vt quæ coctionem non admittunt fortémque naturam ad domationem victoriámq; requirunt Com. in Part. 26. ſect. 1. lib. 1. Epid. Itaque minùs rectè à Vega. Ad rem redeamus. Cum paulò ante vomitus meminit, non tam ſyncerum ex abſentia ſeri metitur, quàm ex eo quod nil admixtum ſit. Quatenus enim diligenter bili pituita admiſcetur, duo ſignificantur, nimirum vis naturæ in mixtione & coctione in qua exquiſitè res mixtæ eſſe debent, item quòd id quod eſt extremum vitatur. Cum enim aut omnino biliosum, aut pituitoſum excernitur, ſyncerum, id eſt malumque eſt vt ſignum & vt cauſa. Tertiò accedit quod ſeſe viciſſim retundant ac refringant bilioſum & pituitoſum. Et cum bilis ſola eſt, deterior fit, & non habens ſerum, aut pituitam quæ ſeri vices obiens acrimoniam bilis compeſcat, & tandem facta à calore vitellina. At contra pallida bilis, Græcis ὠχρὰ, ex permiſtione bilis & pituitæ redditur tenuior, & colore remiſſior, quæ ſi aſſatur, bilis abſolutè dicitur. Nam & σύςασιν naturalem, & χρῶμα naturale requirit Galenus vt quid ἄκριτον eſſe dicatur. Attamen contra hunc locum facit quod ſcribit Galenus, quod morbi ſunt peſſimi in quibus pariter bilis pituitæ miſcetur. Meminimus antè craſſitiei in iis quæ ſyncera fiunt: illa autem craſſities aut à calore fit, aut à frigore. Bilis craſſior fit per vſtionem, phlegma per compactionem à frigore, Com. in Part. 38. lib. 2. Prognoſt. Tamen duo loci planè contrarij reperientur. Comm. enim in partic. " 38. lib. 2. ait, Bilioſus humor ſyncerus caloris copiam: pituitoſus " ſyncerus indicat frigus: At com. in part. 46. lib. eiuſd. dum de "

Alia τȣ̃ ἀκράτȣ. ſignificatio:

ſcreatione pituitoſa ſyncera, & biliosa dicit, ait, Screatio ſyncera biliosa eſt ob bilem: Candida verò, glutinoſa ac rotunda ob pituitam aſſatam. Dicemus vocem illam, *Rotundum*, differentiam afferre pituitæ. Nam fieri poteſt vt ſyncera ſit ac quodammodo compacta, illáque compactio à ſe ipſa eſt, nimirum ab interno frigore, Item fieri poteſt vt teretem figuram & glutinoſitatem à calore acquirat, quod patet ex Aphor. 36. ſectio. 3. lib. 6. Epid. Rotunda ſputa delirium ſignificant. Porrò quòd ad ſputa attinet quæ Hippocrates ſyncera eſſe non vult, ſed admodum mixta hoc addi poteſt quod Hippocrates partic. 44. lib. 2. Prognoſt. requirit, vt exacta ſit mixtio humorum qui deraduntur ab inflammata parte. Nam tunc vis naturæ & coquentis & confundentis eluceſcit. Et quæri hîc poteſt, cum Hippocrates requirit, vt ſputum permixtum ſit non ſyncerum, an vult humorem aut ichorem ſaniémve quæ ebibitur à pulmone è partéque inflammata deraditur exquiſitè ſaliuæ aut ſputo cumulari in pulmonibus ſolito, admiſceri, aut illum humorem qui deraditur non eſſe ſyncerum ex ſe, vt bilioſum planè aut melancholicum? Credibile eſt velle intelligere bifariam, & vt ſputo ebibitum abſumptum per humorem exquiſitè miſceri dicat, vt vis naturæ ſignificetur, & vt non ſignificetur omnino pleuritis biliosa, ſputum planè bilioſum non ſit. Vtérque enim modus probabilis eſt. Comm. in part. 46. lib. 2. Prognoſt. intelligit de humorum pleuritidem committentium mixtione. Nam cum ſyncerum eſt planè maiorē moleſtiam tuſſiendi affert, quod malum eſt ex 2. Prognoſt. part. 45. Cum autem humores plures committunt pleuritidem, non ſola bilis, aut ſolus humor melancholicus (nam com. in Aphor. 33. lib. 6. humorum quatuor ſinguli committere poſſunt pleuritidem) melius eſt. Vitatur enim ſynceritas. Contra mixtionem iſtam ſputi afferri poteſt illud, ſputum album & lęue & æquale pus habens è natura eſt, quod verò pallidum, rufum, flauum, nigrum, malum eſt, Com. in Aphor. 12. lib. 1. Aphor. Et cap. 5. lib. 1. de Criſibus: ſi malum eſt, non eſt æquum itaque bilioſum pituitoſo æquabilitet admiſceri: Nam vt æqualitas in rebus naturalibus laudatur, ita in rebus contra naturam reiicienda eſt: ſputum rubrum, flauum, bilioſum è natura non eſt, Ergo in eo miſtionis æqualitas bono non eſt. Dicendum eſt flauum, bilioſum, pituitoſúmque ſputum ſi conferatur cum ſputo integrè ſani hominis malum eſſe. Sed ſi vrgente pleuritide appareat habet etiam ſuas bonitatis notas & ſignificationes ſi cum

alio se deteriore conferatur. Sic hoc totum per comparationem intelligendum est.

Ἀλυσμὸς καὶ ἄλυς, item ἄσσα, duplex est vna ναυτιώδης, altera ἀνέμετος; id est, inquietudo duplex est, altera cum nausea coniuncta, altera sine vomitione. Et τὸ ἀνέμετον, videtur vsurpandum non pro vomitionis priuatione, sed pro nauseæ absentia, ac si diceremus ἄσσαι ἀναυτιώδεα. Quod ne cui durius videatur facilè colligere est ex eo loco, ex quo deprompta est hæc ἀλυσμῶν distinctio. Ἀσσώδεις, ait Galen. Comm. in Partic. 43. lib. 2. Prorrh. Bifariam ægri fiunt, vno modo cum ita à corpore virtus deprimitur ac degrauatur vt ferendo non sit, nullámque æger decubitus formam retineat, quod est ἀλύειν: altero, cum praui humores os alui ipsius infestant: hi posteriores nausea detinentur, ait, sed non vomunt. Alij priores, ac si multo cibo repleantur ἀσσώδεες decumbunt, ne nauseant quidem & ita Hippoc. dicuntur ἀνεμέτως ἀσώδεις, iactabundi irrequietique sine nausea, & vomitione: sed melius sine nausea non affecto ore ventriculi vt in prioribus, sed facultate depressâ ac iacente. Eandem ἀλυσμοῦ causam reddit Galen. Com. in Particul. 17. lib. 1. Prognost. cum ait, ægros iactari subindéque figuram mutare duabus de causis, aut διὰ τὴν κάκωσιν τοῦ στομάχου, aut διὰ τὴν τῆς δυνάμεως ἀῤῥωστίαν. Quæ verba alia sunt, sed sensu eadem & finitima iudicantur. Item Particul. 47. lib. 4. acut. δυσφορία, aut febrem stabilem & æstuosam sequitur: sæpiùs verò stomachi vitium. Atque cum ἀλυσμὸς ἀνέμετος dicitur ob facultatis pressum aut ruinam potius, multò deterior priore censeri debet. Nam conceptum in maioribus venis incendium monet præsertim si partium refrigeratio extimarum coniuncta sit. Hanc autem partium refrigerationem spectamus, aut interioribus λελυμένως, id est, μετρίως calfactis, vt in syncope, aut ob colicum similémve dolorem facultate affecta plurimum: aut iisdem ardentibus, quarum æstus instar cucurbitæ foris intro reuocat calorem: Tertia accedit ratio, spiritus vitalis interceptio quominus illustret extimas illas partes. Cum autem dicimus malam extimarum partium refrigerationem, de ea audiri volumus quam æstus præcordiorum inducat. Et ne quis τῆς ἄσσης, ἢ ῥιπτασμοῦ, ἢ ἄλυος, ἢ ἀλυσμοῦ, nomina tam presè accipi putet, notandum communiter ἀλύειν, καὶ ῥιπτάζειν ἀντὶ τοῦ δυσφορεῖν καὶ δυσκοιτεῖν sumi: vt in libro 2. de Diæta τῶν ὀξέων, videre est cum loqui-

tur Hippocrates de iis qui præter rationem cum parum aut nil pransi sunt, cœnandi liberalius occasionem inde arripiant: Et lib. 3. de Diæta acutorum cum eorum mentio iniicitur qui vsu liberalioris meraciorisque mulsæ sese inuitarint.

TO B.

BOPBOPΥΓΜΟΣ non tam definiendus est flatus ab intestinis crassis erumpens cum quodam humoris sonitu, quam flatuosus, vt ita dicam, impetus & motio aut in intestinis, aut circum viscera in hypochondriis stationem habentia, vt non tã eruptione ipsa quam tumultu sit metiendus. Quod vt intelligatur ex doctrina Galeni & Hippocratis eius distinctiones sunt eruendæ. Hippocrates Aphorismo 73. li. 4. scribit, ὁκόσοισιν ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορβορίζοντα: quibus Ilia seu Hypochondria meliùs, elata suspensaque obmurmurant, si lumborum dolor superuenerit aluus humectatur, nisi flatus (Græcis φῦσαι) erumpant, aut vrinæ multitudo profluxerit. Illic primùm videre est διαβορίζειν, non tam excretionem eruptionémque flatus significare, quàm murmur tumultumque in hypochondriis, alioqui non dixisset, ἢν μὴ φῦσαι καταῤῥαγῶσιν. Et in Prorrhetico particul. 16. sectio. 3. κοιλίη διαβορβορίζουσα κεναῖς ἀναστάσεσι, pro flatulentæ cuiusdam naturæ circuitione sumitur cum inani falsáque doloris imaginatione. Nam crebrò ægri desurgunt ad desidendum, ídque frustrà. Et hoc est ὑποχονδριακοὶ. Galen. Com. in particulam illam. Hoc autem notandum est. Quia delirantibus, & morituris hoc contingit. Volunt enim sæpè è lecto surgere, & quosdam ventris dolores prætexunt, & causantur. Id Celsus scripsit dum falsos & imaginarios dolores morituris assignat. Ac diligenter notare oportet duas illas voces, μετέωρον, καὶ διαβορβορίζοντα. Illa enim vox μετέωρον ad hypochondrion eleganter transfertur, vt iam vitium hypochondrij significet. Æqualitas enim debet inesse hypochondrio vt ex Hippocrate scire licet partic. 23. lib. 1. Prognost. Hypochondrion optimum est quod dolore vacat, & molle, & æquale est. Contra si inflammatum, vel dolorificum, vel intentum, Græcis, ἀντιταμένον, vel inæqualiter sese habens, malum. Illic exquirit εὐεξίαν τῶν ὑποχονδρίων, ex iis quæ Græcis vocant συμβεβηκότα, καὶ μὴ συμβεβηκότα, id est, ex iis quæ adesse debent naturâ, & ex iis quæ

adesse non debent, quorũ absentia bona est & expetenda. Exempli causa mollitudo, & æqualitas ex eorum genere sunt quæ συμβεβηκότα dicuntur: ἀνώδυνον εἶναι, id est, doloris vacuum, ἀσυμβεβηκὸς est; quod extra semper esse debeat, vt non doleat. Ac fortè μετέωρον καὶ ἀντιταμένον, & vt in Particul. 57. lib. 4. de Diæta acutor. scribit, ἐπηρμένον synonyma sunt pro eodemque sumi posse mihi opinio est: In Prognosticis vtitur voce ὀδύνην παρέχον; in lib. de Diæta, ἐπώδυνον, & ἐπίπονον: pro illa, ἀντιταμένον, τὸ ἐπηρμένον: pro illa ἀνωμάλως διακείμενον, σκολιότητά τινα ἔχειν. Vbi notare oportet nomen τῆς σκολιότητος ἀντὶ τῆς ἀνωμαλίας, sumi Galen. Com. in particul. 57. lib. 4. de Diæta τῶν ὀξέων. Qui modus loquendi est politicus, cum enim aliquid æquale ὁμαλὸν, nil lacunosum dissiméleque sui habens designare volunt, vulgò dicunt nihil tortúosum habere debere, ac si dicant nullam σκολιότητα, obliquitatem Latinè verto, habere, id est, nullam inæqualitatem ac dissimilitudinem vt vnum aut alteri, aut sibi collatum comparatúmque totum sit æquale ac simile sui. Vt nomen τῆς σκολιότητος, apud Hippocratem tria significet, propriè quidem distortionem in latus. 2. de articulis: Paulò generaliùs quamuis spinæ deprauationem cum 1. de articul. vocat ῥάχιν σκολιαίνεσθαι, quouis modo euerti, vitiari ac deprauari: Tertio modo eòque maximè generali, ἀντὶ τῆς ἀνωμαλίας, vt 4. de Dięta acutorum, deducto vocabulo, aut potius traducto ex vulgari polititáque loquendi formula. Ad rem redeamus, τὸ μετέωρον καὶ ἀντιταμένον, pro eodem vsurpantur, vnúmq; ex vitiis quæ malè affecto hypochondrio insunt, significant. Etenim hypochondrij εὐεξία, bona habitudo Latinè verti potest, in tribus consistit, In substantia, qualitate, & quantitate. In substantia, vt molle sit appulsui digitorum cedens ac obsequens, in quantitate, vt mediocritas contractionis & distentionis sit, non distentum nimis nec depressum contractúmque. In qualitate temperatum, vt nec calidius, nec frigidius appareat, sed in medio quodam qualitatum positum sit, accedit & τὸ ἀσυμβεβηκὸς, nimirum vt sit ἀνώδυνον: vt non insit pulsus, vt particul. 24. lib. 1. Prognost. patêre potest. Et vt mediocritas in extenuatione & crassitie laudi tribuatur, siquidem omne mediocritatis genus in omni hypochondriorum examine exquirere licet, tamen melius est succulentum crassúmque esse hypochondrium, vt patet Apho. 35. lib. 2. Et Hippocrates per comparationem etiam scribit; In omni morbo melius est hypochondrium πάχος ἔχειν, ac si dicat

exquiratur, tamen ad purgationes ex euentu conferre. Nec enim παχύτητα, fortè vitio esse, si æqualitas omnino in hypochondrio est, quod quis putet duo hæc, πάχος, & κόρος, (quod vtrumque in hypochondriis notauit Hippocrates) idem significare. Nam in Aphorismis τὸ πάχος laudat: In 4. de Diæta acutorum de iis qui ægrotare incipiunt loquens ait videndum esse num eleuetur hypochondrion, num doleat, aut inæquale sit (nam Vassæus Grammaticè quidem τὴν σκολιότητα vertit, obliquitatem, cum inæqualitas dici vertíque potius debeat, vt paulò antè diximus:) Item num habeat κόρον, satietatem vertit Vassæus, sed malè, melius repletionem, plenitudinémque dixisset. Ita enim Galenus κόρον, intelligit πλήρωσιν τῶν σιτίων. Non idem itaque est κόρος καὶ πάχος. Quod enim vulgò dicimus hypochondrium debere esse benè habitum, succi plenum, quadratum succulentúmque, illud est habere πάχος, non autem ἔχειν κόρον. Nam πάχος ἔχειν, ad habitum bonum musculorum omnium abdominis, & viscerum intestinorúmque refertur, cui opponitur λεπτὸν καὶ ἐκτετηκὸς εἶναι, id est, depressum, humile, consumptum, emaciatum, liquatumque. Κόρος autem ad fæces, aut alimenta, quod vtrumque indifferenter τὸ σιτίον, vocat 2. de Diæt. in acutis, cum τὸ σιτίον, ait, descendere, id est, κόπρον. Videmus in morbis hypochondrium πάχος ἔχειν trifariam, id est modo à mole musculorum & viscerum, & bonum est. 2. ab humoribus & stercore, & illud est propriè ἔχειν κόρον. Tertiò à flatulenta materia à calore acri ac maligno excitata. Quod etiam in moribundis vidimus. Et hoc pessimum est. Vnde tabidi hoc sæpè patiuntur, vt cum mors instet & horreant, & abdominis habeant quemdam μετεωρισμὸν, vt notat Hippocrates in Coacis, & speciem quandam leucophlegmatiæ Hippocrati 2. Prorrh. Ergo Galenus interpretans duas illas voces τὸ μετέωρον καὶ διαβορβορύζον, tacitè indicat quibus in affectibus borborygmus, aut cum distentione hypochondrij esse soleat, aut sine illa. Ac scribit multis de causis attolli hypochondria, è quibus vna est, nempé τὸ φυσῶδες πνεῦμα, spiritus flatulentus. Eáque causa bifariam consideratur, aut cum fit sequitúrque ex affectu qui vix elui soluíque potest, aut cum à recenti occasione nascitur. Prior dispositio murmur non habet, licet à flatu sit, posterior cum borborygmo est. Quanquam dubitari potest quî fieri possit, vt τὸ φυσῶδες πνεῦμα, dispositionem aliquam attulerit, & tamen borborygmus non insit. Sed his exceptis nos

liberare volumus, ne difficultatis noua occasio subinde quæratur ac cumuletur. Res autem vt intelligatur de qua iam dictum est multis, has distinctiones assignare non erit à ratione auersum. Hypochondriorum, μετεωρισμὸς ἢ κύρτωμα, aut est recens, aut vetus. Si recens est aut borborygmon iunctum habet, aut sine eo est. Si iunctum habet nec non cum eo tormina, significat obortos flatus qui alui profluuio, aut vrinæ profusione, aut ructibus fortasse, soluentur. Nam is borborygmus, est quidam sonus, Comm. in Aphor. 73. lib. 4. flatuosus qui neque magnus est (quo distinguitur à bombo qui flatus est siccior cum valido satis sono prodiens, & in crassis intestinis fit sine materia, borborygmus ibidem, sed cum materia, cap. 2. lib. 3. de causis sympto.) nec multus cum quadam humiditate ad inferiora impulsus ac incitatus. Malè enim Leonicenus, ψόφον κινούμενον vertit, sonum euacuatum, cum κινεῖσθαι impelli, moueri, ac incitari significet. Si autem distentio recens sit sine borborygmo deterius, id est, nam significat hepatis aut lienis recens natam inflammationem præsertim si dolor percipiatur, & torminibus nonnullis sine borborygmo ægor conflictetur. Sin autem distensio illa sit vetus, rursus aut expers est borborigmi hecticam quandam intemperiem intestinorum significat, quæ in Tympanitem tandem firmari soleat. De hac dictum est ab Hippoc. Quibus tormina & circum vmbili- "
cum labores, &c. Aphorismo vndecimo lib. 4. Et sic hydrops siccus fit, qui à similitudine & symptomate tantùm hydrops dicitur, cum hydropis nomen τοῦ ὕδατος, speciem & vim insinuet, vide Com. in Aphor. 11. lib. 4. Si autem vetus sit, & sine borborygmo scirrhum alterutrius visceris satis indicabit. De qua forte loquitur Galenus Com. in Aphor. 73. lib. 4. Dispositio "
distensionis vna fit à difficili solutu affectione partium ad aluum "
attinentium, eáque sine murmure fit. Melius fortè intelligetur "
de Hectica dispositione intestinorum in qua est borborygmus: Nam in genere loquens ait; vnam ex causis quæ distendunt hypochondria esse spiritum flatuosum, quæ dupliciter fit, aut ob solutu difficilem affectionem partium ad aluum pertinentium, aut ob recentem occasionem: si à flatulento spiritu est, credibile est murmur quoddam esse; & tamen non vult dispositionem solutu difficilem habere murmur iunctum. Itaque meo iudicio Galenus illam particulam (dupliciter fieri) non retulisset ad πνεῦμα φυσῶδες, quod causa est μετεωρισμοῦ, sed ad Meteorismum ipsum:

Ac si Galen. dixisset; Distenduntur hypochondria aut recens nata occasione, aut hectica partium subiectarum hypochondriis passione; nam in priore est borborygmos, in posteriore nullus, vt cum scirrhus est aut visceris, aut abdominis. Et si de ea quæ recens nata est agit Aphorismo 73. lib. 4. Verum quidem est adesse borborygmon: si de alia quæ ad tympaniam vergit, agit aphorismo vndecimo lib. 4. vt quæ ob διάθεσιν δύσλυτον nascatur, cur eam vacare murmure ait? Nisi fortè velit in vtráque, & in ea quæ inueteratam affectionem sequitur, & in ea quæ πρόφασιν πρόσφατον agnoscit, initio quidem πνεῦμα φυσῶδες esse, sed in illa non adesse murmur, in hac adesse, quasi non possit vlla abdominis distensio esse commemorabilis sine aliquo contento flatu. Quanquam praua dispositio aut scirrhus visceris potest esse meteorismi causa per se. At hic supra citatus locus Galeni totus est obscurus, nec clariùs enucleatiúsque explicari potuit: Tamen magni est momenti, cum Com. in Aphor. 73. lib. 4. Ex quo borborygmi distinctio elicienda est, absurda scribere videatur. Nam habitualem intestinorum dispositionem tumoris abdominis causam ad spiritum flatuosum refert, & tamen in illa distentionis specie murmur, cur non & in altera cum vtraque generaliter per Galenum causam sui agnoscat τὸ πνεῦμα φυσῶδες? Porrò contra definitionem βορβορυγμοῦ assignatam Aphorism. 73. lib. 4. nimirum quod sit sonus spiritus, nec magnus, nec multus, afferri potest quod ab eodem scriptum est lib. 3. de Caus. sympto. cap. 2. nimirum & bombum & borborygmum eundem sonum esse eodémq; in loco esse & fieri, hoc distingui quod bombus sine humore sit, alter cum humore. At bombus sonus est spiritus magnus Dicendum magnitudinem spiritus in borborygmo ab humore frangi ac debilitari.

T O. Γ.

ΓΛΩΣΣΑ περιπλευμονικὴ ab Hippocrate dicitur, lingua qualis in peripneumonia laborantibus cerni solet. Relinquit enim tanquam verum fieri non posse quin in pulmonis inflammatione fuliginis abundet copia, à qua lingua densetur, exasperetur & siccescat. Immò in eiusmodi affectu crustâ quâdam obducta lingua videtur, ob ingens in pulmone conceptum incendium: vnde sitis

de ſitis quæ nulla ferè arte extingui explerique poteſt. Itaque ex particulari morbo ſignum linguæ ariditatis deſumit, vt περιπλευμονικὴ γλῶσσα, dicatur ab eo Epid. 7. ἡ ξηρὴ, φελλώδης, δασεῖα, καὶ τραχεῖα. Quod verum quidem eſt in ea peripneumonia quæ in eryſipelate conſiſtit. Nam reperio apud eundem Hippoc. lib. Epidem. 7. linguam peripneumonicam dici eam quæ cum pallore albicat. Nam materiæ pituitoſæ peripneumoniam committentis naturā inſequitur. Lib. autem primo de morbis ait ex pleuritide facilè in ardentem febrem tranſitum fieri, non autem in peripneumonia: quia, credo, hæc à pituita potius eſt.

ΓΡΙΦΟΜΕΝΟΝ vox eſt noua & ab autore libri Prorrh. vſurpata, cuius vis & ſignificatio nondum cuiquam nota eſt, ne Galeno quidem. Nec ſufficit Gorræo dixiſſe vocem hanc reperiri apud Hippocratem nec locum deſignaſſe. Galenus admodum dubius eſt in ea voce explicanda, eſtque contentus nonnullas aliorum ea de re opiniones adducere, ſatis abundè indicans non ſibi parum conſtare quid hac voce velit Hippocrates. Nos coniecturâ nitemur, quidve nobis videatur intrepidè aperiemus. Textus Hippocratis eſt, τὰ κατ' ὀσφὺν καὶ λεπτὸν χρόνια ἀλγήματα πρὸς ὑποχόνδριον γριφόμενα, ἀποσιτικὰ ἅμα πυρετῷ, τούτοισιν ἐς κεφαλὴν ἄλγημα σύντονον ἐλθὸν κτείνει ὀξέως τρόπῳ σπασμώδει. "
Quibus ad lumbos tenues ac diuturni dolores, circum dextrum "
Hypochondrium ſeſe reuoluentes, nec non auerſionem ciborum "
inducentes, iis ſi dolor intentus ad caput repſerit, ſtatim homini "
necando eſt quodam conuulſionis modo. Malè autem Latinè reddidit ἀλγήματα γριφόμενα, Dolores euntes, cum noua hac voce proprietatem aliquam ſubindicare velit. Meliùs, dolores reuolutos, retractos reductóſque verteremus: vt horum cauſa primaria hepar eſſe videatur: Ilia autem ſedes & locus in quo reſtagnantes reſidéſque fuerint. Ex quo loco tandem, tanquam prima ſede relicta, reuoluantur retrahantúrque. Nec abs re eos dolores in lumbis diuturnos eſſe vult, ſed qui exaſperentur repulluléntq; materiâ diuturno tempore efferata, ad id iuuante febre, cuius meminit, quæ breui humores contaminat ac efferat. Et cum exaſperantur dolores ad hepar vſque pertingunt veluti reducti aut replicati (vt ſic loquar) quod vel membranarum continuitas efficere poteſt. Ac initio materia, ſiue ab hepate genita, ſiue in meſaræo creata ac cohibita, erat εὐήθης, ſed deterior fit tempore, & febre

quæ tractu temporis ſuccedit, & ἀποσιτίαν inducit, de qua in contextu Hippocrates. Dum autem vitioſa reddita eſt ſeſe ſuo nutu ac vi mouet hinc dolores ad hypochondria γριφόμενοι. Et rurſus incitata magis, & ſi dolor intendatur quaqua verſus diffunditur, ac maximè caput ferit, hinc per iſtam μετάστασιν conuulſiuæ affectiones. Sic non abs re adiecit Hippocrates: His dolor intentus " ad caput, & quæ ſurgunt ſymptomata cauſam ſui agnoſcunt illum occultum virus quod cunctantes in ilibus humores acquiſiuêre. Et vt verè dicam dolor iſte γριφόμενος, iliaco ſimillimus eſt, vnde veteres vt annotat Gal. in Comm. in partic. iſtam dolores γριφομένους vocarunt εἰλουμένους. Quæ vox ἀπὸ τοῦ εἰλεῖσθαι, à quo & εἰλεός, deriuatur. Sic γριφόμενον & εἰλούμενον ſynonyma ſunt aliquo modo. Et ne quis abs re dicat nos dolores γριφομένους iliacis ſimiles aſſerere, præterquàm quod affinitas ſignificationis verborum, γριφόμενον καὶ ἐνειλούμενον inſinuat, huc faciet autoritas Hip- " poc. lib. de Glandulis; Cum, inquit, in ventre inferiore manet phlegma à capite illapſum, pariuntur affectus iliaci diuturni, id eſt, dolores colicis aſſimiles. Sic explicat illos dolores γριφομένους. Sed in Prorrhetico explicat dolores γριφομένους quatenus & generationem, & locum in imo ventre nacti ſunt, in libro autem de glandulis eoſdem dolores γριφομένους, aut εἰλουμένους, aut ἰλιακοὺς (nil refert quomodo voces) intelligit, quatenus à capite originem ſuam repetunt. Porrò veritati dictorum fidem facit communis rerum obſeruatio. Nam vſuuenit vt occulti in lumbis dolores per tempus aliquod excitentur, qui tempore maiores vires nacti per orgaſmum quendam materiæ ita tumultuantur in ventre inferiore, vt tandem cerebrum, raptu humorum illuc facto, percellatur. Hinc diuerſæ ſymptomaton affectuúmque ideæ prout in diuerſas cerebri manſiones humores irruunt. De diuerſa ſymptomatum ſpecie in diuerſis cerebri partibus locus eſt præclarus apud Gal. Com. in partic. 27. lib. 1. Prorrh. Relinquamus difficultatem quam mouit Galen. in Com. in illam partic. quæ legitur 3. Prorrh. ordine octaua. De voce, κατὰ λεπτὸν, maneamus in obſcura γριφόμενοι. Ac primum non aliena à ratione eſt coniectura ſi dicamus verbum hoc γριφόμενον ἄλγημα, idem penè ſignificare quod & τὸ ἀναδιδὸν, eodem libro, cum ex lumbis ad caput & collum ἀναδιδὸν, ſuppl. ἄλγημα aliquid mali portendere ſignificat. Præterea cum 2. Prorrh. vocat τοῦ ἀλγήματος ἀναδρομὴν, quid aliud quàm τὸ γριφόμενον ſignificat.

Nempe, dolorem reccurrentem, reuoluentem ſeſe, orgaſmo quodam ſeſe incitantem. Vaſſæus τὸ ἄλγημα γριφόμενον ſatis malè; Dolorem euntem vertit, cum noua hac voce aliquid aliud magis ἐνεργητικὸν notari voluerit Hippocrates. Nos autem veſtigia aliquot leuiter impreſſa eorum interpretum quorum confuſas ſententias Galenus citat, ſecuti τὰ ἀλγήματα γριφόμενα vertemus; dolores ad dextrum hypochondrium, quâ latet hepar, reuolutos, reductos, contractos, recurrentes, vt aliqua ſit ἀμπωτις καὶ ἀναδρομὴ, vt hepar aliàs atque aliàs ob generationem prauæ materiæ quæ poſtea ignaua manet, horum dolorum autor & cauſa eſſe dicatur: Et cum auctariò, adſit febris, non mirum ſi humores aliquid maligni acquiſiuerint ob caloris febrilis impreſſionem. Ac diuturni quidem ſunt illi & cunctantur, quod initio materia non ſit effera, vagabunda, nec orgaſmo incitata, ſed fixa quodammodo eſt; dolores tamen etiamnum ab illa ſurgentes materia errabundi ſunt. Nam membranarum continuatio efficit ſæpè vt in vno loco cauſa doloris concluſa deſcriptáque ſit, cum dolor tamen fixus non ſit vt in explicandis dolorum differentiis. Docet Galenus in lib. de loc. aff. cap. 7. lib. 2. Et vocat eum dolorem πόνον διάσσοντα, qui à parte primario affecta, velut à radice incipiens in partes adiacentes ſeſe expandit. Vnde ſæpè in lienis hepatíſque inflammatione dolor ad iugulum pertingit. Sic dolor recurrit, reuoluitur, reciprocóque motu agitatur. Initio quidem materia erat εὐήθης καὶ εὐςατὴς, hinc diuturnitas, ſucceſſu temporis contracta labes maior quæ vim animumque materiæ dedit. Accedit quod ſit credibile prauam διάθεσιν ſubeſſe aut in viſcere ipſo, aut in meſaræo. Huius rei fidem facit ἀποσιτία cuius meminit Hippocr. hæc autem non adeſſet niſi viſceri inuſtum eſſet vitium. Atque huius aphoriſmi ſenſus videtur: Contingit vt aut vitio hepatis aut venarum meſaraïcarum materia generetur quæ cunctatione febrem aduocat & auerſionem ciborum, & pro motu illius aut fuliginoſi ab ea vaporis deciſi excitatíque dolores naſcuntur ex interuallis aliàs atque aliàs ſæuientes. Et dum ferociunt videntur conuolui, reduci, reuoluíque ad hepar tanquam primam ſedem & principium. Ac humore morâ deteriore facto adauctóq; cõtingere poteſt μετάςασις ἀναῤῥοπὴ, καὶ ἀναδρομὴ, vnde conuulſiones; Inde ſubiunxit Hippoc. „ τούτοισιν ἐς κεφαλὴν ἄλγημα σύντονον ἐλθὸν, ſi dolor intentus ad caput venerit. Et dubitari poteſt an doloris συντονία intelligatur aut in hypochondriis, aut in capite, tranſlato iam humore. Vt enim gra-

uia conuulsionis symptomata surgant, verisimile est dolorem in capite intendi. Probabile quoque in hypochondrio tanquam in vetere sede dolorem quoque creuisse ac intensum fuisse, vt inde raptus consequeretur: Et qui dolores erant mites & diuturni, facti sunt ζύντονοι. Cum itaque γριφόμενον μεταφορικῶς dolorem reductum, reuolutum, refractúmque significet: Ita placet dolorem γειφόμενον interpretari, ac si dicamus quodammodo iliacum esse, vt dolor γειφόμενος dicatur quasi εἱλούμενος: A quo εἰλεὸς Græcis dicitur. Vnde quibusdam placuit, vt Galenus in Commentario illius Aphorismi docet, τοὺς ὑμένας ἐνειλουμένους, vocari γειφομένους, ac si tali affinitate vocum τὸ ἐνειλούμενον καὶ γριφόμενον synonyma existant. Ac ne quis putet temerè nos dolores γειφομένους, cum doloribus iliacis comparare, præterquam quod affinitas significationis vocum γριφομένου καὶ ἐνειλουμένου (à quo εἰλεὸς deducitur) id suadet, habemus quoque & ducem Hippocratem lib. de Glandulis. Nam loquens de iliaca passione à catarrho nata, nimirum reside in intestinis phlegmate, apertè videtur explicare illos dolores γριφομένους. Græca verba sunt, ἀναμένοντος κάτω τοῦ φλέγματος, εἰλεοί τε πάθη χρόνια γίνονται, id est: Cum phlegma à capite in ventrem illapsum manet in eodem ventre, ileos parit, affectus diuturnos. Ac si dicat, parit affectus iliacos, torminosos, ac si volui reuoluíque videantur intestina. Nec enim de ileo propriè dicto loquitur, cum non sit morbus chronicus, sed acutus. Itaque verè exprimit illos dolores reciprocos, non fixos, vagos, erraticos, torminosos, reuolutos, quos, γριφομένους lingua sua vocat. Nisi quod libro de Glandulis loquitur περὶ ἀλγημάτων γριφομένων, siue ἐνειλουμένων, siue εἰλιακῶν, (vt sic loquar) quatenus à capite causa est, lib. Prorrh. autem περὶ γριφομένων, quatenus à viscere aliquo, nempe ab hepate prima dolorum occasio pendet.

TO. Δ.

ΥΣΘΑΝΑΤΟΝ duobus modis sumi potest. Nam δυσθάνατοι, dicuntur qui tardiùs moriuntur: cum nimirum præter opinionem ægri vitam protrahunt, cum ratione morbi iam iam è viuis; aut propediem excessuri videntur. (Alio modo eos δυσθανάτους dicimus qui cum dolore moriuntur. Hippocrates par-

tic. 20. sectio. 2. lib. 1. Prorrhet. scribit; Quibus ex dolore " aphoniæ, hi sunt δυσθάνατοι: Interpres vertit, Cum dolore mo- " riuntur. In enarratione Galen. cum sensum recipit. Eâ autẽ nititur coniecturâ quod Hipp. aphoniæ meminerit quæ cum conuulsiua quadam affectione. At conuulsio omnis dolorifica est. At vulgò videmus eos qui præ dolore aphoni redduntur magna cum difficultate interire. Vt δυσθάνατον, non solùm tarditatem interitus, includat, sed & intereundi difficultatem, cum scilicet conuulsiuo modo affecti iactatíque plurimum intereunt, quod ægrè anima à corpore seuocetur. Alij quidem cum dolore, alij sine dolore. Nam aphonia sæpè τὸ ἀναίσθητον accersit. Porrò aphonia vel incidit in corpus, aut morbo, aut ætate confectum languidúmque redditum, vel in florens ac robustum. Si corpus infirmum iam ac vietum, sine sensu ac dolore moriuntur iam ante ἄφωνοι redditi: Sin valens ac robustum, non sine vi magna ac contentione intereunt.

TO. E.

ΕΙΛΕΟΣ propriè voluulus est aut inflammato intestino, aut siccatis fœcibus, aut ob obstructionem, hanc parit crassus frigidúsque humor aut acidus salsúsve qui & stranguriam parit, hinc Aphor. 44. lib. 6. Queis ex stillicidio vrinæ ileus, &c. Nescit quid sequatur Gal. Hippocrates illic ilei causam, & curationem docet. Causam, cum stranguriæ meminit. Eadem materia, loco distincta, vtrumq; morbum parit. Nam in vesica stranguriam parit, eadem in intestina translata voluulum. Stranguriæ causa pituita salsa acidáve est aut in parte collecta, aut à cerebro illapsa; hinc Hippoc. lib. de Gland. docens quæ sequantur prolapsum pituitæ à capite, inter cætera meminit voluuli diuturni. Curationem, cum febris mentio fit. Nam necesse adesse febrem (quod malè negat Fuchsius deceptus verbo ἐπιγίνεσθαι.) Nam si febris analoga sit materiæ coquit, mitificat. Nisi quis dicat pituitam salsam calore febrili adhuc acui & efferari. Notandus autem hic locus est quo meminit ilei diuturni, cum ileus non sit chronicus morbus, sed è genere acutorum. Hoc autem καταχρηστικὸν est. Ac simili loquendi modo Hippocr. aut quicumque scripsit, statuit triplicem voluulum, vnum hyemalem cum plumbea facies est: alte-

rum arcuatum & velut æstiuum: Tertium hæmatitem & autumnalem. Εἰλεῦ hæc propria σημαινόμενα. Καταχρηστικῶς assiduam vomitionem affecto ore ventriculi à prauo humore significat Hippocrati in Coacis scribenti, οἱ ἰλιγγώδεες πυρετοὶ καὶ ἄνευ εἰλεῶν, καὶ μετὰ ἰλέων, ὀλέθριοι; febres vertiginosæ & cum ileis, & sine ileis perniciosæ. Cum vertiginosam febrem dicit sine ileo, vertiginem per propriam cerebri affectionem indicat à circumactu & inordinata conuolutione spirituum à spiritu flatulento. Cum vertiginosam febrem cum ileo dicit, ab affectione ventriculi per consensum fieri intelligit, hinc vertigo illa ναυτιώδης, propriè non εἰλεώδης dici deberet, vt quæ cum cardiogmo & nausea coniuncta sit, concepto in ore ventriculi vitio, vnde vomendi assiduitas. Hanc autem indicat nomine τοῦ ἰλέου, quod in iliaca passione vomitus adesse soleat: Immò vix sit voluulus sine vomitione, aut vomendi desiderio. Sunt qui dicant funestum iam esse voluulum cum vomitiones adsunt. Quod à vero alienum videtur. Galenus tamen in ea est opinione; In ileis (ait) nil ad inferiora descendit. Et hoc signum est quod separari non potest. Vomitus autem non semper adest, sed cum exitiales sunt. Contra tamen in plerisque apparet. Itaque non simpliciter dicendum vomitus adest cum exitiales sunt, sed vomitus stercoris. Atque ita legendum esse colligo ex eodem Galeno Com. in Aphor. 44. lib. 6. In ileo, ait, nil secedit. Vomitus autem stercoris adest, cum exitialiter se habent ægri. Sic dicere possumus non omnem vomitum in iliaca passione perniciem significare, sed aut cum frequentior est, aut cum fœculenta chylosáque materia excernitur per os. Nam in prolapsu intestini facilè excitantur vomitiones, & hæ non sunt funestæ: in aliis fortè ilei speciebus perniciei aliquid designant. Atque ita nomen εἰλεῦ generalius accipi potest, pro facilitate ad vomendum. Item pro vehementibus doloribus in quibus conuolui intestina putantur, cum nonnullis vomitionibus, vt in illo citato loco ex libro de Glandulis videtur. Nam ibi Hippocrates meminit ilei diuturni. Quis autem dicat ileon diuturnorum morborum classi adscribendum, si nomen ilei κυρίως sumatur.

ΕΜΠΙΠΤΕΙΝ καὶ ἐπιπίπτειν: ἔχειν καὶ ἔχεσθαι, ῥεῖν καὶ ῥῆσαι: τὰ ἰόντα: omnia hæc mixtim, significationem aliquam eximiam, habentia explicare voluimus; non autem in suum vnumquodque

locum dirigere. Ἔχειν πλευρίτιδα, καὶ ἀπὸ τῆς πλευρίτιδος ἔχεσθαι, aliud eſt ait Com. in Aphor. 16. lib. 6. Nam ἔχειν, ſignificat morbum ſuperiorem eſſe ægro; & ἔχεσθαι idem quod κατέχεσθαι καὶ βιάζεσθαι, ἀπὸ τοῦ νοσήματος, ait Galenus. Eodem in ſenſu 6. Epid. dicit αἱμοῤῥοΐδας ἔχειν, id eſt, ſuperiorem illis eſſe. Et Aphor. 26. lib. 4. ἔχεσθαι ἀπὸ τῆς δυσεντερίης in malam partem ſumit. Et apertius loquens de Angina docet quid differant ἔχειν πυρετὸν καὶ ἀπὸ πυρετοῦ ἔχεσθαι.

In varia ſignificatione ſumitur ἐμπίπτειν καὶ ἐπιπεσεῖν, vnum eſt præſentis temporis, alterum indefiniti ἐμπίπτειν multos inſultus rigoris ſignificat: ἐπιπεσεῖν vnum tantum, quod diligenter in doctrina Hippocratis notandum eſt. Gal. Comm. in Aphor. 46. lib. 4.

Οὐρεῖν καὶ οὐρῆσαι ſignificatione cohærent, ſed excretionum numero & modo diſcrepant: nam cum quis pus meiere dicitur id pluribus diebus & ſæpè fieri dicimus: ſed cum minxiſſe, Græcè οὐρῆσαι, id aut ſemel, aut bis tantum feciſſe iudicatur. Vt in pulmonibus rupto abſceſſu & confertim per vrinas excreto pure, dicitur æger οὐρῆσαι, non autem οὐρεῖν, vt particul. 8. ſectio. 2. lib. 1. Epid. colligere licet dum de excreto è pulmonibus pure ſtranguriam ex euentu efficiente ſermonem habet. Et Leonicenus ineptè in aphor. 80. lib. 4. αἷμα οὐρέῃ per verbum minxerit, reddit, cum Meiat, legendum ſit. Quod parui ponderis non eſt: ne quis de vocibus contendi exiſtimet: hæc enim verba διορισμὸν habent.

Τὰ ἰόντα διαχωρήματα peculiarem habent ſignificationem. Aliud enim ἰόντα, aliud ἐλθόντα ſignificat in aoriſto Nam τὰ ἰόντα χρόνου μῆκος, ἐλθόντα, τινὰ καιρὸν ſignificat. Id eſt, cum deiectiones Venientes dicuntur, ſenſim id fit & per totum morbi tempus, ſed cum τὰ ἐλθόντα, id eſt, Venerint, aliquid ſimul & ſemel & ἀθρόως factum dicitur: hoc ſymptomaticum non eſt ſed criticum, illud ſymptomaticum. Vide Galenum Com. in Aphor. 21. lib. 4. His finitimum eſt & aſſimile quod ſcribit Com. in Aphoriſmum 60. lib. 5. Aphoriſmorum, ἢν γυναικὶ καθάρσιες πορεύωνται. Vim ponit magnam in verbo πορεύεσθαι, eandémque proprietatem habent τὰ ἰόντα καὶ πορευόμενα. Πορεύεσθαι enim ait Galenus paruam declarat non fieri excretionem, neque ſemel, ſed ſæpè & multùm.

In quorum proprietate verborum admirabilis eſt Hippocratis

induſtria: Nam tacitè multa proloquitur, quæ ſi euoluta eſſent, magnos & eximios rerum Dioriſmos complecterentur. Quod cum aliàs tum in his verbis apparet. Exempli gratia, cum τὸ διαχώρημα ἰὸν dicimus, longè aliud ſignificamus quam ἐλθὸν, τὸ μὲν γὰρ ἰὸν, aut naturæ ſummam infirmitatem & virium ruinam ſignificat, nequeunte illa ſimul & affatim quod cumulatum eſt exigere foras: aut perennem talium excrementorum generationem fieri docet, & pro generationis vt ita dicam, tenore, ſic excretionis modus eſt. In quo ſæpè medici decipiuntur cum longo tempore & paucum excerni vident, naturæ coctionem longo tempore deſiderant, ac noſſe debent pigrum illum excretionis modum perennem in fonte conſpurcato humoris fieri generationem; ſed cum aliquid ἐλθεῖν dicimus, aliquid repente, víque naturæ factum inſinuamus.

ΕΝΔΟΙΑΣΤΟΣ ἴκτερος, καὶ ἐνδοιαστὸν νόσημα, icterus & morbus vocatur dubius, anceps, ambiguus, ad vtrumque vergens, qui cum ſuo more & indole ſit malus aut potius funeſtus, non tamen omnem ſalutis ſpem adimat. Sic in Coacis Hippoc. ἴκτερον ἐνδοιαστὸν vocauit. Icterus, inquit, ante ſeptimum diem malus, ſeptimo nono, vndecimo, decimóque quarto incidens indicat, μὴ σκληρυνόντων ὑποχόνδρια, præcordia non indurans, id eſt, non coniunctus cum hypochondrij duritie (eſt enim hypallage Hippocrati familiaris.) Sin minus, id eſt, ſi iunctam habeat duritiē Hypochondrij eſt ἐνδοιαστός, æquè ſalutem ac mortem portendit. Quo in ſenſu 1. Epid. ſcribit τοὺς φθίνοντας ἐνδοιαστῶς ἔχειν, tabidos ambiguè laborantes, cum eo res rediit vt non minus aduerſum rei euentum metuere liceat, quàm ſecundum ſperare. Item lib. 1. de morbis Hippocrates aptiſſimè circa lib. initium explicat quid ſit ἐνδοιαστὸν νόσημα.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ καὶ ἐπανάστημα, tumores, excreſcentias tuberculáque ſignificat. Et cum à verbo ἐπανίστασθαι deriuetur, generaliter ſumitur pro erumpere, aſſurgere, eminêre, τὸ ἐπανάστημα eruptionem ſignificat, extuberantiam. Vnde apud Medicos ἀντὶ τοῦ φύματος ſumi poteſt. Et Dioſcorid. lib. 5. ἐπανισταμένας πομφόλυγας vocat, bullas apparentes. Nec abſolutè idem ſcriptum reperi. Galenus dum explicat quid ſit ἐπίφυσις τῶν βλεφάρων vtitur nomine Ἐπαναστάσεως non abſolutè,

ſed

ſed ait Ἐπανάςασιν eſſe ὄχθώδη. Vnde nomen, Ἐπίφυσις. Et apud Dioſcor. lib. 5. legitur τῶν φλυκταινῶν ἐπανάςασις. Quanquam apud Ariſtoph. τὰ ἐπαναςήματα abſolutè papulas, bullas, & phlyctænas ſignificare volunt. Sed verba Græcorum Poëtarum non ſunt adducenda vt rerum proprietas his ſignificetur.

ΕΠΑΝΑΚΛΗΣΙΣ ἀπὸ τοῦ ἐπανακαλεῖσθαι, apud Medicos proprias quaſdam ſignificationes inuenit. Abſolutè autem recurſum quendam velocem, reuocationem & reuerſionem ſignificat. Hanc vſurpauit Hippoc. part. 10. ſectio. 2. lib. 6. Epid. In numerandis deſignandíſque reſpirationis differentiis: διπλῆ εἴσω ἐπανάκλησις οἷον ἐπὶ εἰσπνέουσι, duplex ad interiora reuocatio, vt in iis contingit qui ſuper inſpirant. Iſtam διπλῆν ἐπανάκλησιν, Aphor. 54. lib. 6. Aphoriſmorum, interpretatur per has voces ἀναπνοὴν κλαυθμώδεα, ſuſpirium luctuoſum, vocant. Nam & ἐπὶ εἰσπνοέειν ad verbum, ſuper inſpirare dicetur. Idem lib. 4. Apho. 68. aphoriſmo, vocat πνεῦμα προσαΐσσον, Celſus vertit, Eliſam reſpirationem. Porrò huiuſmodi ἐπανάκλησις, ad reſpirationis differentias cum refertur, aut conuulſionem ſignificat vt in febribus, aut anguſtiam inſtrumentorum, aut duritiem, aut facultatis mouentis infirmitatem. Plura vide Com. in Aphoriſmum 54. lib. 6. Item Comm. in Aphoriſmum 68. lib. 4. Et cap. 9. lib. 3. de Differen. Reſpiratio: Item cap. 2. lib. 2. de Cauſis Sympto. Prætereaapud Hippocratem legitur τῆς θέρμης ἐπανάκλησις, cum loquitur de affuſione aquæ frigidæ multæ iuueni benè habito, mediáque æſtatę. Et cum calor hyeme intro contruſus ſeipſo validior effectus eſt, vîque extimam ſuperficiem illuſtrat, id dicitur fieri per quandam ἐπανάκλησιν.

ΕΠΑΝΘΙΣΜΑ ἀφρῶδες, apud Hippocratem in Prorrhetico legitur particul. 21. ſectio. 1. lib. prioris Prorrh. Latinè reddi poteſt, ſpumans quædam effloreſcentia, cum veluti flos quidam ſupereminet emicátque in bilioſis deiectionibus ſynceris. Eandem quoque vocem in vrinis ἐπάνθισμα vſurpat, Hippoc. part. 25. lib. 2. Prorrhet. Et vocat quoddam ἐπάνθισμα rubrum, aliud, æruginoſum. Nam ἐπανθεῖν, à quo ἐπάνθισμα καὶ ἐπανθισμὸς apud Dioſcoridem, effloreſcere, ſignificat. Verba Græca adducemus & Latina faciemus quoniam in verbo παρενεχθέντι, video multùm laborare interpretes, cum tamẽ interſit quo in ſenſu acci-

piatur. Ἐπὶ χολώδεσι ἀκρήτοισι διαχωρήμασι τὸ ἀφρῶδες ἐπάνθισμα κακόν. ἄλλως τε καὶ ὀσφυὶ προηλγηκότι, καὶ παρενεχθέντι: In deiectionibus alui bilioſis meraciſque ſi ſpumans effloreſcentia appareat malùm: idque cùm aliàs, tùm ſi illi lumbi prædoluerint, & eæ deiectiones inteſtina permearint; ita Leonicenus. Alius interpres vertit verbum παρενεχθέντι, ſi mente motus fuerit: vtraque interpretatio longè ſui diſſimilis eſt. Et ſi dicamus ægrum & antè doluiſſe, & mente motum fuiſſe, videbitur pars materiæ in caput rapta eſſe, & illic mentis alienationem aliquam peperiſſe: immò & ſpumam ipſam quæ committit illud ἐπάνθισμα à capite eſſe, vt verſus ſit aphoriſmus 30. lib. 7. Quibus in fluxionibus aluinis excrementa ſpumant, iis à capite pituita eſt; vt de bile idem dicatur, quod & de pituita. At Galenus non agnouit iſtum raptum ad caput, & proinde nulla mentis motio eſt. Immò & in Commentario ipſius aphoriſmi Prorrh. Vtitur participio παρενεχθὲν quatenus pertranſire, permeare, & perrumpere ſignificat. Quod arguit vocem παρενεχθέντι, non iam ad mentis emotionem, perculſionémque referri (tametſi apud Hippocratem παρενεχθῆναι, paſſim παρακροῦσαι καὶ παραπαῖσαι ſignificet) ſed ad ſignificatum aliquod longè generalius. Verba Galeni hæc ſunt dum docet cur cui bilioſa iſta ſit deiectio lumbi prædoluerint: Lumborum, inquit, dolor præcedit, διὰ τὸ δακνῶδες τὸ ἐν τοῖς ἐντέροις χολὴν διερχομένην, τοῦ γὰρ τοιούτου διαχωρήματος παρενεχθέντος τοῖς ἐντέροις, οὐ τοῖς κατ' ὀσφὺν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς ὀδύναι τόποις ἐπακολουθοῦσιν. Interpretabimur poſteriorem periodon: Eiuſmodi enim excremento mordaci per inteſtina permeante ac traducto, non ea tantùm quæ circum lumbos ſunt dolores exercent ac conſectantur, ſed & reliqua omnia. Vbi patet vocem παρενεχθέντος ad διαχώρημα pertinere, vt διαχώρημα παρενεχθὲν, idem ſit quod διερχόμενον, id eſt, permeans, pertranſiénſque. Aliquis dicat, cur Hipp. non ſcripſit in genitiuo παρενεχθέντος, διαχωρήματος, ſed ſine ſenſu in datiuo ſcripſit παρενεχθέντι, ſupple ἀνδρὶ, vt ad hominem referat, quod ad deiectionẽ referri debet? Reſpondere facile eſt. Autor libri Prorrh. Impropriè in multis & confuſè locutus eſt, quod Gal. emendauit. Sed ſit Hippocrates qui ſcripſerit, non eſt hoc nouum & inſolens vt Hippocrates ſua vtens priſca autoritate id accommodet rei, quod perſonæ quadrat, aut contra, vt cum δυσεντερικὰ vſurpat pro iis qui torminibus laborant, & ἐπιληπτικὰ σπασμώδεα, id eſt, οἱ ἐπιληπτικοὶ σπασ-

μῶνται. Et ſic in cæteris ſic dixit, ὀσφὺν προηλγηκότι, cum homo lumbos ante doluerit: ſubiungit, παρενεχθέντι; ac ſi dicas vim vocis exprimens: Homini tranſmigrato, traductóque ab humoribus bilioſis, id eſt, cui humores bilioſi acres inteſtina permeando contorſerint afflixeríntque. Et hæc interpretatio magis Hippocrati & veritati congrua eſt. Cum itaque Hippocrates aït malum eſſe huiuſmodi effloreſcentiam ſeroſis & bilioſis ſynceriſque deiectionibus ſupereminere lumbis antè dolentibus, ratio eſt, quod dominatus caloris acris & febrilis ſignificetur; à quo agitetur materia, & agitata ſpumam edat. A motu enim valido, & calore præſertim paulò maiore partes materiæ craſſioris refringente & peruadente ſpuma editur. Nam verum eſt quod ſcribit Galen. Com. in partic. 15. lib. 2. Prorrhet. Spumans & ſyncera deiectio ſemper prauæ affectionis ſignum eſſe. Quo loco tria conſideranda ſunt huc maximè conferentia. Primum eſt, an ſpuma à calore & frigore fiat vt placet Gal. Comm. in partic. 21. ſect. 1. lib. 1. Prorrh. Secundum, an bilioſa excrementa ſpumam edere poſſint cum tenuia ſint: materiam autem opportunam ad ſpumam generandam craſſiorem & tenaciorem, præſertim ſi futura ſpuma ſtabilior. Nam materia humida & ſpirituoſa ſimul nata eſt ſpumam generare. Com. in Aphor. 43. lib. 2. Aphor. eſſe oporteat, vt ſpiritus agitans partes minimè obſequentes ſpumæ autor ſit. Tertium an ſpumans omnis excretio præſertim ſi per aluum fiat à capite ſit: cum ſit Aphoriſmus Hipp. lib. 7. triceſimus; Quibus in fluxu alui excrementa ſpumant, iis à capite pituita eſt. Plerîque enim Medicorum cum ſpumantes deiectiones vident, coniiciunt ſubinde caput mali ſcaturiginem eſſe. At decipiuntur plurimum vt nos paucis aperiemus. Tria hæc capita breui explicabuntur. Ac primum quidem de cauſis ſpumæ efficientibus. Illo citato Comm. Prorrhetici frigus, & calorem ſpumæ authores ſtatuit exemplo aquæ feruentis, & agitati à vento maris, in quo ſpumam ad frigus refert. Quod errore non vacat. Nam locis aliis infinitis adducto Maris agitati à ventis exemplo, & aqua, duas cauſas ſtatuit, Calorem, & motum, Com. in Apho. 43. lib. 2. Apho. Comm. verò in Apho. 30. lib. 7. non frigoris, ſed motus meminit qui ſpumæ autor eſt, & non ſimpliciter motum dicit, ſed ἀνώμαλον κίνησιν, Comm. in Aphor. 43. lib. 2. vocat loquens de ventis πληγὴν ἰσχυρὰν, quod aliis locis vocat κίνησιν, Motum inęqualem: Immò & Motum præcipuè autorem

facit huius rei, nam flatuosum spiritum diffringit: Et ita diffractus inęqualiter per materiæ viscosæ partes rapitur, vnde spumæ generatio: Sic cum Motus meminit Galenus addit; Nonnumquam & calor autor est. Ac si dicat non tam præcipuam causam esse. Vnde Comm. in Aphor. 43. lib. 2 cum spumæ causas meminit, Calorem, & Motum: quasi correctione aliqua vtens addit; Nisi fortè & calor faciat aliquid ad spumæ generationē propter motum. Vt ex iis locis Motum inæqualem vnam ac primam spumæ causam assignemus. Nam calor dissipare potest: frigus compingere, coërcere, nedum diffringere, diuidere, vt flatuoso spiritui sese in partes materiei insinuantis via pateat. Hinc Com. in Aphor. 30. lib. 7. loquens de peripneumonicis, pleuritici raro spumosum sanguinem edunt (quanquam pulmonis substantia nata sit talem sanguinem dare) rarius peripneumonici, ob calorem ait intemperantem & igneum in pulmone contentum. Quo ex loco patet calorem igneum impedire spumæ generationem licet pars consentiat. Contra sentit Com. in part. 47. lib. 2. Progn. Vbi ait calorem igneum efficere flatulentum spiritum, & ex consequenti spumam vt illo loco colligere est. Item Com. in partic. 1. lib. 3. Prorrh. Spumæ materia est humida & spirituosa ex Com. in Aphor. 43. lib. 2. Vtramque materiam oportet diuidi, confringíq; prius mixtam inter se: duo itaque requiruntur μίξις ϗ θραῦσις. Mixtio vtriusque: Confractio à spiritu flatulento qui per motum incitat, mouet, diuidit, confringit præsertim materiam glutinosam. Talem eam esse oportet quæ spumam est generatura, Com. in Apho. 30. lib. 7. paulò aliter rem considerat. Exempli gratia spuma à pituita agitata excitatur. Pituita materia est, non dicit vt alio loco, materiam esse humidam & spirituosam: Deinde, ait, πνεῦμα φυσῶδες est causa coniuncta pituitæ, suppl. conuersæ in flatum (alioqui locus esset obscurus, cum pituita sæpè causa sit flatuosi spiritus) id est, spiritus est causa cur materiæ partes diuidantur, percellantúrque, vnde spuma. Et talis causa coniuncta nempè πνεῦμα φυσῶδες, miscetur cum materia pituitosa (inquit) vtitúrque motu inæquali ad spumæ generationem. Et idem spiritus diffringitur per motum, & pituitam in minutas partes diffringit. De eo motu & causa spumæ Hippoc. initio lib. de Genit. disputans cur spumosum sit sperma. Diuersa quidem hæc sunt verbis, sed re conueniunt. Difficultas tantùm oritur hæc: in 2. aphorismo. apho. 43. Constituit causam materialem, humi-

dam & spirituosam substantiam, quam vtramque vult misceri, & refringi à motu valido, aut à calore, & sic aut bullas aut spumam excitari. Septimo autem aphorismorum vnam causam materialem constituit. exempli gratia, pituitam, cum qua mixtus spiritus flatuosus vtens motu vehementi, ac veluti in se confractus, materiam ipsam refringit. Sic vno in loco πνεῦμα & aërea substantia est pro materia, in 7. Aphorism. pro causa coniuncta. Reuerà clariùs apertiúsque & melius rem docuit in loco isto septimi aphorismorum: Nam substantia spirituosa non est causa materialis vt ex 2. aphorismorum licet colligere, sed est quid diuersum à materia ipsa glutinosa, aut crassa paulùm quæ in partes diuiditur ac discutitur. Sic Motus, & calor flatuosam substantiam vt remotior causa θέρμη, refringit, agitátque: deinde flatuosa substantia admixta alteri materiæ tanquam quid συνεχόμενον, id est, causa continens; istam materiam refringit quoque, vnde spuma. Et causa motus illius, quem κίνησιν ἀνώμαλον vocat, & 2. aphorismorum, πληγὴν ἰσχυρὰν, & in 2. Prognost. βιαίαν ἔμπτωσιν, partic. 47. Quíque motus primum impellit substantiam flatuosam, sæpè inclusa est in ipsa materia flatuosa. Quomodo intelligi debet locus admodum obscurus Com. in Apho. 30. lib. 7. τῆς δὲ τοιαύτης αὐτῷ κινήσεως ἡ, πε οἰκεία φύσις αἰτία. Talis verò motus (qui autor est spumæ secundarius & veluti προηγούμενος) qui, ipsi adest (suppl. spirituosæ substantiæ, quæ causa est coniuncta pituitæ in spumam versæ) propria natura causa est; id est, in materia ipsa spirituosa inclusa est causa motus aliquando, aliquando à calore est. Immò (quod mirum est) in ipsis corporibus in quibus spuma generatur, vt cum sputum spumans fit: Calor ipse, autore Gal. Com. in part. 47. lib. 2. Prognost. siue caliditas ignea colliquans (nec enim, Consumens, verto vt interpres, cum in Græco sit, συντηκομένη θερμασία) & simul spirituosam substantiam efficiens in multis ægrorum videri possit spumam generare. Non enim in corporibus nostris expectare oportet vehementem motum aliquem: sed calor ipse multus materiam agitat, spiritum flatuosum excitat, qui deinde mixtus in crassiore materia, motus à se cuiusdam principium habens in partes frangit, indéque spumæ occasionem dat. Sed hæc de spuma longiora. At rei de qua actum est cognitio fructuosa, & locorum apud Galenum controuersia commentandi desiderium auxit. Eorum quæ docenda institueramus secundum est, vt quæratur, an excrementa biliosa spumam

edere poſſint, cum tenuia ſint: materiam autem ſpumæ generatricem craſſiuſculam eſſe oporteat. Tribus modis reſpondere licet, idque ſuccinctè. Spuma vel eſt fugax, & bullæ inſtar, vel eſt permanens. Si futura ſpuma aut bulla fugax, tenuem materiã eſſe oportet: Exẽpli gratia, aqua eſt quid tenue, & propterea flatuoſus ſpiritus ſpumæ autor non coërcetur diutius hinc in mari non eſt ſtrabilis bulla Gal. Com. in part. 47. li. 2. Progn. Et Com. in Apho. 34. lib. 7. Et duobus modis ſpuma fugax eſt, tum cũ tenuis eſt materia tũ cũ ſpiritus flatuoſus cogitur ſuperiora capeſſere, vt cum ab igne excitatur. Sin ſpuma ſtabilis erit, & materiam glutinoſam eſſe oportet: & ſpiritum ὀμιχλώδη, id eſt caliginoſum. In biliosa deiectione poteſt eſſe ſpuma fugax: vnde appoſitè Hippoc. non vocat in deiectionibus biliosis ἀφρὸν, ſed ἐπάνθισμα ἀφρῶδες. Sed 7. Aphor. loquens de pituita à capite labenti vocat ἀφρώδεα διαχωρήματα. Quod notandum. Secundo modo, deiectiones biloſæ habent etiam ſuam craſſitiem. Et licet non habeant, nil attinet tamen cũ aqua in ſpumam verti poſſit. Tertiò modo, quod deiectiones iſtæ bilioſæ ſynceræ dicantur ab Hippocrate, id facit ad ſpumæ ſtabilitatem. Nam docuimus antè in dictione ἄκρατον, omne ſyncerum ſeipſo craſſius fieri: propterea calore febrili agitatæ in ſyncera excernenda materia poſſunt flatus & ſpuma excitari. Ad tertium iam accedamus, an cum ſpumans deiectio eſt, à capite materia in ſpumam verſa deſcendat, vt cenſet Hipp. Apho. 30. lib. 7. Sic ſi hoc verum eſſet, bilioſæ iſtæ deiectiones & ſynceræ quæ ſpumans aliquid emicans habent, id à capite habere viderentur. At talis ſpuma in inteſtinis & lumbis fit agitante calore bilioſam materiam. Nec ad caput ferri neceſſe eſt vt ſpumoſam naturam acquirat. Vnde ſi vocem παρενεχθέντι, quis interpretetur vt Cornarius, id eſt, vt ſignificet, Mente motum & deſipientem, dabitur occaſio errori grauiſſimo, vt nimirum credat quis tranſlatum humorem bilioſum alienationem mentis effecturum, & à capite ſpumoſam naturam nactum fuiſſe. At Cornarij interpretatio expuncta eſt. Accedit quod nec verum quidem ſit; ſi ſpumans deiectio fuerit, à capite id eſſe. Quod ab Hippocrate quidem dictum, ſed confuſè & ἀδιορίστως, vt ait Gal. Nam & cauſis ſpumæ in venas, & circum ventriculum concurrentibus, ſpumoſæ excretiones ſurſum deorſum eſſe poſſint, ait Gal. In Colicis doloribus ab agitatione impulſionéque flatus, excernuntur ſpumantia bubulo ſtercori ſimilia, & in aqua natantia,

cum à capite id non pendeat, Gal. cap. 5. lib. 2. De loc. aff. Nec spuma omnis materiam pituitam habet in corpore. Propterea non necesse est adesse pituitam eamque à capite. Item recentiores annotant in dysenteriis materiã muccaginosam calore æstuante exagitante spumosa excerni, cum nil à capite emanet. Et in melancholicis hypochondriacis in quibus circum præcordia calor est coërcitus in multa materia pituitosa & flatulenta spumantes excretiones obseruauimus. Ita autem cum D:orismo possumus veritatem inquirere aphorismi illius lib. 7. cuius non negligenda vtilitas, cum pauca admodum ab Hippocrate negligenter dicta sint. Primum si longiora alui profluuia sint, verisimile est à capite frigidum humorem descendere qui foueat fluxum. Ita enim lib. περὶ παθῶν, Hippoc. longorum alui profluuiorum causam à capite accersit: cúmque diuturnitate profluuij languidior sit calor pituita ista facilè agitatione flatuosi spiritus ob inopiam caloris generati aliquid simile spumæ habere potest. Quod excrementa referunt. Nec enim in capite pituita tam facilè in spumam verti potest, tametsi loco citato pituitę sedes constituatur. Accedit quod argumenta sint probabilia delapsus materiæ pituitosæ vel iam actu à capite naturam spumæ habentis, vel habituræ, si grauitas capitis sit, si æger catarrhis obnoxius: si vesperi dolores repullulent: si saliuatio multa. Etenim eadem materia quæ saliuam in ore ministrat, multa affatímque illabens in ventriculum alui profluuium promouere potest, & spumosas efficere deiectiones. Tamen vt liberè quod sentio, eloquar, è numero aphorismorum verorum ille aphorismus reiiciendus videretur: vt qui multis rationibus falsus conuinci possit.

ΕΠΙΓΙΝΕΣΤΑΙ, ἐπιγενόμενον, καὶ ἐπιγέννημα crebrò ab Hippocrate & Galeno vsurpantur: nec planè constat adhuc quorsum hæc verba spectent, an in bonam semper, an in malam accipiantur partem, an verò in vtróque sese iactent atque ambigant. Peculiarem autem habent significationem apud Medicos, vt ἐπιγίνεσθαι dicamus, superuenire, auctarij vice accedere, cum ἐκείνου διαμείναντος ἕτερον προσγένηται, id est, cum remanet id quod prius erat, & aliquid aliud auctariò succedit adiicitúrque, vt Gal. docet Com. in Aphor. 11. lib. 7. Aphor. Ac si causæ morbificæ productio sit aliqua vnde alius morbus nascatur. Verbum hoc & ad morbos & ad symptomata refertur: Nam & morbi quidam ἐπι-

γίνεσθαι dicuntur, vt cum pleuritidi peripneumonia superuenit: aut peripneumoniæ pleuritis, quanquam rarissimè, vt docet Galenus Com. in illum aphorismum lib. 7. Et illic propriè ad morbos, τὸ ἐπιγίνεσθαι refertur: Item & symptomata ἐπιγίνονται, vt cum mulier diutius fluorem passa est, vnde ob inanitionem à præeunte euacuatione viribus impare, vel conuulsio, vel animi defectio insequitur, aphorismo 56. lib. 5. hæc enim symptomata sunt ob morbum adauctum, Galenus Com. in Apho. 12. lib. 1. signorum Epitomen dum consectatur signa ea in παθογνωμονικὰ καὶ συνεδρεύοντα, καὶ τὰ κρίσιμα, καὶ τὰ τῆς πέψεως καὶ ἀπεψίας, σωτηρίας ἢ ὀλέθρου distinguit. Παθογνωμονικὰ rei essentiam consequuntur necessariò, nec ab ea ea seiungi separaríque possunt. Ex assidentibus autem aliàs cùm morbo inuadunt, aliàs superueniunt, aliàs ne omnino quidem adsunt. Sic ad τὰ συνεδρεύοντα, ea quæ vulgò ἐπιγινόμενα dicunt, referentur: vt cum febri aut dolor capitis aut fastidium superuenit: quanquam multa quæ inciderint, è morborum classe esse possint, vt cum febris aut tertiana, aut continua processit, & fortè pleuritis incidit τὸ ἐπιγενόμενον dicitur & morbus tamen est. Occurrunt autem ex Galeno loci aliquot in quibus expresse manifestéque declarat vim verbi ἐπιγίνεσθαι. Atque præ ceteris Com. in Aphor. 35. lib. 6. cum Hippocrates scribit; Aqua
" intercute laboranti si tussis superueniat, malum: eo loci Galenus scribit morbos symptomatáque propriè superuenire dici, quæcunque ratione adaucti morbi fiunt. Quo ex loco patet τὰ ἐπιγινόμενα, quatenus signa sunt, oportere necessariò aliquid commune affinéque habêre cum morbo qui adest, vt id quod superuenit adiicitúrque sit agnatum consectariumque suæ generationis principia in priore morbo & adiacentibus pathognomonicisque sita ac posita habens. Vt ea ratione, si pleuritis hominem tertiana febre conflictatum adoriatur, quia nulla affinitas, & commercium pleuritidi cum tertiana febre interuenit, non propriè dicatur tertianæ ἐπιγίνεσθαι, sed homonymos tantùm, & per κατάχρησιν. Quo in sensu multi morbi multáque accidentia in aphorismis dicuntur his aut illis morbis superuenire, quorum partim è viuis morbi antecedentis radicibus producta videri possint, partim nihil tale habeant. Oportet enim & societatem generis neruosi, & translatæ materiæ incitationes & ῥοπάς, aut operis communionẽ, aut viciniam considerare in τῶν ἐπιγινομένων, omni ratione tenenda & natura perscrutanda, alioqui frustrà omnis opera ludetur. Atq;
ne hîc

ne hic nimium nos producamur & magis quam disputationis ratio postulet, quod in his explicandis rerum ordo trahere nos possit, & orationem in eum locum promouêre vnde enatare nequeat, resumamus id exempli quod ex Hippocratis lib. distinctionum sexto traductum est, & cuius ergô Galenus vim, energiam proprietatémque τοῦ ἐπιγίνεσθαι explicauit: Tussis, inquit, aquæ intercuti superueniens; malo est, vt signum, quia significat materiam in abdomine contentam iam ruptis carceribus ac repagulis suis coërceri ampliùs non posse, vnde translatio eius sequitur, & partium respirationi seruientium oppressio ac occupatio: Quod cum contingit quæ spes de morbo reliqua est? Sed si à tenui destillatione cuius caput autor & princeps sit, tussis oriatur, an ἐπιγίνεσθαι dicetur? Nequaquam: quia nil commune cum morbo habet: nec ad malum, nec ad bonum apparet (quanquam fortè abesse melius esset quantulumcumque illud sit incommodum quod afferat:) Denique sus déque haberi debet, siue tussiat, siue non tussiat is quem hydrops occupauit. Sed quæ tussis à raptu, impetúque humoris in abdomine tanquam ergastulo coërciti, sed quâ data porta erumpentis, hydropicum hominem adoritur, ea mala est, & verè ἐπιγινομένη dicitur, aucto deterioréq; facto morbo: Itaque à morbo ipse tanquam primaria sui causa pendet, non autem de foris est aut ab alia causa longius repetita. Galenus vocat Com. in Aphor. 35. lib. 6. ἐπιγεγονέναι τι λόγῳ τοῦ νοσήματος, οὐ διά τινα πρόφασίν τινα. Et Com. in Aphorismum 16. Eiusdem libri vocat τῷ λόγῳ τοῦ νοσήματος ἐπιγεγονέναι, vt nil sit πρόσκαιρον καὶ πρόδηλον. Quæ omnia eôdem pertinent, diligentérque notari debent. Alioqui omnes crediderint & omnem tussim quæ in hydropem incidit funestam esse, & tanquam ἐπιγέννημα. Reperio enim tussim quandam in hydrope esse veluti ipsius affectus παθογνωμονικόν. Quod ne cui absonum videri possit audiendus Hippocrates par. 3. lib. 2. Progn. Quibus ab iecore hydrops, iis tus- "
sis est, & θυμὸς, id est inanis ad tussiendum incitatio. Argutulus "
ita concludet: Ergo illa tussis quocunque in tempore inciderit malum portendit: Præterea, omnis hydrops ab hepate, quia nullus hydrops qui originem suam ab hepate, non repetat tanquam à principe τῆς αἱματώσεως, in cuius τῇ ἀποτυχίᾳ, hydropis natura & ratio vertitur: Si omnis ab hepate hydrops principium accersat, omnis comitem habebit tussim, si verè dixit Hippocrates. Neutrum valet staréque potest: Nam & non necesse omni hydropi

aduocatam esse comitémque tussim, tametsi in omni hyposarcidio aut tympanite, aut ascite hepar necesse sit laborare: Nec item necessum omnem quæ hydropi aduenit tussim, vt malũ esse signum. Nam cum Hippocrates hydropi ab hepate nato comitem tussim assignat, de generatione hydropis in morbo acuto nempè hepatis inflammatione mentio facta est: Illic autem ob phlegmonem aut phlogosin hepatis ratione vicini diaphragmatis transsumitur serum & ichor acris qui stimulum tussiendi afferat. Et hæc tussis veluti παθογνωμονικὸν, est hydropis ab hepate nati primariò, per se, non autem secundariò. Hippocrates enim libro eodem Prognost. alterius hydropis originem repetit ἀπὸ τοῦ κενεῶνος: Ille autẽ hydrops non accersit tussim. Non quin oporteat, antequam morbus hydropum centuriæ ascribatur, hepar affici: sed aliud est per se & primò affici, aliud secundò. Quid si dicamus ex lib. περὶ παθῶν, & περὶ νούσων, lieni hydropem acceptum referri tanquam autori primario? Sed hæc non sunt huius loci neque instituti. Vt autem longius non euagetur oratio nostra, dicemus trifariam tussim incidere posse in hydropem, aut tanquam παθογνωμονικὸν, (sumpto nomine paulò latiùs vt seuerioribus vocum aucupibus iniquius obseruandi occasio adimatur, quoniam nos huius rei primarios autores clarioris doctrinæ gratiâ profitemur) vt est illa tussis quam comitem esse hydropis ab inflammato hepate nati diximus: Aut tanquam commune symptoma, quod nimirum πρόφασιν φανερὰν agnoscit, aut distillationem tenuem à capite, aut refrigerationem, vt si hydropicus sub dio dormiuerit: Aut incidit tussis tanquam κυρίως, dictum ἐπιγέννημα, ratione morbi deterioris redditi & vires nanciscentis maiores. Quæ omnia eo consilio produximus & dilatauimus, vt rerum distinctiones potius quam minutas argutias consequamur. Sunt qui apud Hippocratem verbum ἐπιγίνεσθαι, malam in partem accipi semper velint. Quod probabile esse videtur si descriptio significatióque ipsius verbi limetur, & ad vnguem exquiratur: nam ad αὔξησιν morbi sequitur: quo autem maior morbus deteriórque eò peius de ægris meretur. His assentitur autor libri περὶ παθῶν, de morbis loquens:
» Quoties, ait, morbus vnus alteri superuenit (vtitur verbo ἐπιγί-
» νεσθαι) vt plurimum hominem necat. Nam cum ægro debilitato fractóque morbo morbus ἐπιγίνεται, perit priusquam prior morbus desinat: Hoc ex loco patet oportere priorem morbum remanêre vt vel alius morbus, vel symptomata propriè dicantur ἐπι-

γίνεσθαι. Hæc enim vis eſt τοῦ ἐπιγεννήματος: vt non confundatur ἐπιγέννημα καὶ σύμπτωμα: alia atque alia eſt horum ratio, quanquam primo quaſi obtutu eadem videntur. Ἐπιγινόμενον enim ſemper incidit ratione aucti morbi, non quouis tempore nec quouis modo, vt explicat Gal. Com. in Aphor. 58. lib. 5. dum rationem reddit cur inflammato hepati ſingultus ſuperueniat; Non abſolutè, inquit Galenus) affectus affectui dicitur ἐπιγίνεσθαι, ſed iis demum affectibus qui magnitudinem commemoratione dignam aſſecuti fuerint. Vt cum hepar feruet ſingultus ſuperuenit, ob communionem neruorum, non quouis tempore, ſed cum malum increuerit. Ac ſi dicat, ſymptomata communia quouis tempore & modo irruunt, ſed τὰ ἐπιγενόμενα cum adſunt non ſimpliciter morbum adeſſe oportet, ſed augeri, increſcere, cuius incrementi argumenta ſignáque dant ἐπιγινόμενα: Horum exempla multa attulimus, & perſpicua petentur ex aphoriſmis 17, 18, 19. & 20. lib. 7. Aphoriſmorum, vt tantum deteriore morbo facto ſymptoma, ἐπιγίνεσθαι dicatur. Sed in explicatione proprietatis verbi huius primas habebit Comm. in Aphoriſmum vndecimum lib. 7. vbi exactè differentias verborum duorum μεταπίπτειν καὶ ἐπιγίνεσθαι aſſignat. Nam demutari aliquid dicitur cum priore adempto nouum ſuccedit: ſiue prius in poſterius conuerſum fuerit, ſiue ſeruetur ſpecies morbi, ſiue genus, ſiue non ſeruetur, vt cum pleuritis in peripneumoniam mutatur, hic μετάπτωσις eſt non autem ἐπιγέννημα, ſed ſi pleuritidi manenti ſuccedat peripneumonia per materiæ communicationem, & conſenſum partium reſpirationem ſpectantium, hîc non μετάπτωσις, ſed ἐπιγέννημα eſt: Et illud ἐπιγέννημα, malum eſt per ſe & abſolutè, addítque Hippocrates Aphor. interpretans Galenus, ἅπασα τῶν οὕτως ἐπιγινομένων ζύστασις οὐ σμικροῖς οὐδ᾽ ἐπιεικέσιν ἕπεται νοσήμασι ἀλλὰ μεγάλοις καὶ κακοήθεσι: Id eſt, omnis natura, vis & conſtitutio eorum quæ ſic ſuperueniunt eſt vt non morbos paruos & beneuolos, ſed magnos & malè moratos conſequantur: vbi nomen ζύστασις Leonicenus pinguè nimis & obſcurè vertit, *Conſiſtentia*. Ex hoc autem Galeni contexu patet non ſemper ἐπιγενόμενα, hoc habere peculiare vt prauis affectionibus adhæreant: ſed loquens peculiariter de pleuritide cui peripneumonia ſuperuenit, dicit Hippocratem hoc loco περὶ ἐπιγενομένων, agere quibus hoc ſit vernaculum, vt ſtatim mala ſint: quaſi dicat contingere poſſe, vt nomine paulò largius ſumpto non ita malum ſignificent

vt in hoc loco. Tamen antè demonſtratum eſt è natura eſſe τῶν ἐπιγενομένων, vt non niſi morborum tempus deterius conſequantur, & morbi incrementum. Nam cum in ſympathia ſæpè τὰ ἐπιγινόμενα appareant, vt nos docuimus, potè in inflammatione cerebri ſingultus, Com. in Aphor. 3. lib. 7. In inflammatione iecoris ſingultus, in inflammatione recti inteſtini ſtranguria, in peripneumonia phrenitis, in pleuritide dolor ad iugulum: Hæc omnia ſunt ſuperuenientiũ numero aſcribenda ratione ſympathiæ, ſed non ea ſuperueniunt ſemper, ſed cum adaugetur affectio: Quod ſi verum eſt non poſſunt non ἐπιγινόμενα, malum ſignificare. Tamen duo hic annotari poſſunt: prius quidem, τὸ ἐπιγίνεσθαι, in bonam partem accipi poſſe: poſterius vnum & idem poteſt dici ἐπιγινόμενον, ad malum apparens, & ad bonum habita ratione diuerſâ. Quod abſolutè bonũ ſignificet, patet ex Apho-
» riſmo 1. lib. 6. In longo alui læuore ructus acidus qui prius non erat ſuperueniens, bonum: Nam & malus per ſe, & ex euentu bonus iudicatur. Quod ſi explicare animus eſſet, finis non eſſet: Item Aphor. 11. lib. 6. Aphor. 13. lib. 6. Aphoriſ. Hæmorrhoïdes ab atra bile vexatis ſuperuenientes bonæ: Et Aphor. 13. lib. 6. Sternutatio ſuperueniens bono eſt: Et Apho. 15. Longo alui fluore detentis vomitus ſpontaneus ſi ſuperuenit, bonum eſt. Quibus ex locis apparet abſolutè verbum ἐπιγίνεσθαι, ad bonum apparere. Nunc ad poſterius à nobis paulò antè propoſitum deſcendamus, nimirum idem ἐπιγινόμενον, boni malíque ſpeciem præ ſe ferre poſſe. Aphoriſmus eſt 16, lib. 6. A pleuritide aut peripneu-
» monia habito alui profluuium ſi ſuperuenit, malum. Quæſtio non abs re & ad huius quod inſtituimus, explicationẽ ſpectans poteſt proponi; An non fluor alui pleuritico ſuperueniens bonus? Nam
» Hipp. in Coacis ſcribit; Si in febrem continuam pleuritis incidit, aluúſque ſero bilioſo ſoluatur, bonum; ſic in pleuritide fluxus alui eſt opportunus. Dicendum hoc ineunte morbo: deriuatur enim humor qui pleuritin fecerat, aut per colliquationem à febrili calore, aut per metaſtaſin, & in multis ægris obſeruauimus, profuſionem alui iuuiſſe multùm & veluti pleuritidem ſoluiſſe cùm ferè nil ſectio venæ contuliſſet. Hîc duo triave conſideranda ſunt; an morbus prior per ſe malus ſit, deinde an pleuritis ex ſe cauſa eſſe alui fluoris eſſe poſſit: Tertiò, cur fluor non abſolutè malus. In aphoriſmo præſenti conſtat de morbi magnitudine, nam, nomen, ἐχόμενος, vt hîc docet Galen. & Comm. in

Aphor. 26. & 34. lib. 4. significat eò morbum progressum vt ægri potens sit, quod per se malum est: Ideo si fluor succedat, malum vt signum & causa, vt signum quia inflammationem adeo creuisse significat vt aut ventriculum, aut hepar aut vtrunque in contagionem trahat, vt docet Galenus in Commentario Aphoris. Nam (vt de secundo scopo dicatur) cum aluus profunditur per compassionem, vt sic dicam, hepar afficitur vt non trahat alimentum nec si trahat, in sanguinem conuertat, aut ventriculus, vt cibos corrumpat. Sed non omnis pleuritis hoc facit, sed quæ mala est, quæ increuit plurimum. Præter has Galeni rationes quibus alui fluor pleuritidi contingit vna est valdéque probabilis Com. in part. 39. sect. 2. lib. 6. Epid. Cum videlicet à pure contento in thorace aut membranis sanies ichórque manat qui ferit intestina & fluorem proritat. Aliter 1. de morbis ait in purulentis turbari aluum. Turbatur à phlegmate à capite allabente. Vnde anno 1573. pleuritides plerasq; vidimus funestas quæ & vomitiones perpetuas afferrent, & summam virium imbecillitatem parerent, quod inflammationis vis ad partes nobiles præsertim cor & ventriculum perueniret. Et hoc plerisque obscurum est: putantque complicatum esse morbum, cum illa sint tantùm ἐπιγινόμενα, ratione morbi aucti & peioris redditi. Itaque fluor non absolutè malus. Nam vt malus sit, morbum magnum statuimus, ægro superiorem, per sympathiam & ventriculum & hepar lædentem, sed si statuatur mediocris pleuritis, cuius æger potens sit, an non fluor alui malus? Nequaquam; fieri enim potest vt ratione euacuatæ materiæ morbificæ (de antecedente loquemur potius) præsertim signis coctionis apparentibus, exoneret naturam & propterea possit, quod annotat Galen. Com. in Aphor. 16. lib. 6. Et nos sæpè pleuriticis salutares alui fluores superuenisse testamur. Ergò in vtraque pleuritide alui fluor est ἐπιγένημα, & in vna salutaris, in altera pestiferus, vt causa & signum. Vt strictiùs vsurpato nomine τὸ ἐπιγινόμενον, necessario malum significet, nempè quod sit consectarium & consequens morbi statum deteriorem. Sed latiùs eodem sumpto, morbo mansuetiore reddito, naturáque contra vim morbi erecta, bonum significare potest. Quoties enim febrium ratione increscentium & factarum deteriorum & dysenterias, & alia id genus superuenire videmus, quæ tametsi nos statim terrent, fœlici tamen successu & euentu nos exhilarant & solantur? Ambiguum itaq; verbi ἐπιγίνεσθαι, est τὸ σημαινόμενον, quod

diligenter annotari debet ne falsa imagine decipiamur. Ad extremum autem vnum obseruari debere monebimus ne frustrà & temerè ea quæ in febres incidunt ἐπιγινόμενα dicamus, proptereáque signi vim habere iudicemus. Nam ἐπιγινόμενα oportet adesse ratione morbi; non externa aliqua occasione, vt antè dictum est, & quasi adhæsum habere cum re est necesse: putà si externo errore in pleuritin fluor incidat, non est hic fluor numero τῶν ἐπιγινημάτων accensendus, quia vt ait Gal. Com. in Aphor. 16. lib. 6. Συνῆφθαι χρὴ κατά τι τὸ σημεῖον τῷ δηλουμένῳ πρὸς αὐτοῦ: Necesse est id quod significat aliqua ratione copulari, coniungi & annecti rei significatæ: id est, analogiam inter se habere debent & quandam relationem, quia signum non potest id significare cuius signũ non est. Leonicenus illa verba Græca nunc adducta, ineptè & sine sensu interpretatur, præsertim in Simonis Colinæi exemplaribus. Præterea verbi τοῦ ἐπιγίνεσθαι vis manifestius potest intelligi ex Com. in partic. 47. lib. 2. Progn. vbi explicat quid significent sternutamenta, aut coryzæ morbis, aut προγινόμεναι, aut ἐπιγινόμεναι. Et Aphor. penultimo lib. 6. αἱ μύξαι ἐπιγίνονται, & 2. de morbis, τὸ φλέγμα ἐπιγίνεται ἐν διπλοῒ, pro ἐγγίνεται. Sed Περὶ ἐπιγινομένων, hæc dicta sufficiant.

ΕΠΙΔΙΔΟΝΑΙ apud Hippocratem in libris de Diæta acutorum, adiectionem cibi facere significat. Item cum ad sanos refertur significat ad primum bonitatis statum aliquid adiicere, vt cum Aphor. 3. lib. 1. Aphorism. corpus athletarum, εἰς τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι scribit. Sed eius verbi elegans est significatio cũ absolutè sumitur, vt cum Aphor. 31. lib. 2. vocat τὸ σῶμα ἐπιδιδόναι, ἢ μὴ ἐπιδιδόναι. Corpus non proficere, non aliquid emolumenti à cibo sumpto capere, ac si dicat; Nihil sanitatis adiici. Et Com. in Aphor. 31. lib. 1. Galenus vtitur ἐς εὐτροφίαν ἐπιδιδόναι, ἢ μὴ ἐπιδιδόναι, non alendo proficere corpus, nec ad molem, nec ad vires, vt quidam interpretantur. Idémque videtur esse σῶμα ἐπιδιδόναι, καὶ σῶμα ἰσχύειν. Sed Galenus ea distingui eleganter, & appositè scribit, vt ἰσχύειν, ad facultatem corpus nostrum regentem referatur: ἐπιδιδόναι autem ad propriam corporis affectionem: Et ἰσχύειν ad Vires, ἐπιδιδόναι ad corpus, id est, eius molem referetur. Aliquando enim corpus non alitur, nec hilum quidem proficit ob infirmitatem facultatis corpus, nutrientis: Aliquando ob prauorũ humorum congeriem in corpore factam, facultate alioqui valen-

te. Illud ad facultatem propriè refertur, in quo proprietas verbi ἰσχύειν versabitur: Hoc autem ad corpus, in quo proprietas verbi ἐπιδιδόναι apparebit. Quanquam dicat quis istam distinctionem parum probabilem videri quà dictum est, corpus aliàs non augeri & proficere præ facultatis corpus moderantis infirmitate: aliàs ob vitium humorum, ac si non concurrant hæc, vitium humorum, & infirmitas. Nam vbi cacochymia, aut prauorum humorum copia, ibi vires imbecillas esse necesse est: cum sanitas in succorum moderatione ac bonitate consistat: vbi succus laudabilis, ibi virtus valida. Nil ergò interest, si dicatur non proficere corpus, vel ob facultatis infirmitatem, vel prauorum succorum exuberantiam. Nos autem dicimus aliter paulò rem habere. Nec enim si vires debiles sunt, propterea praui sunt humores: namq; vbi praui humores scatent ibi verisimile sit vires non constare. Sed hoc reuocaret nos in disputationẽ illam grauem atque arduam de multitudine à Gal. contra eos institutam qui sanitatẽ in ποιᾷ κράσει non constituerent, sed metirentur, vel ex probo colore, charactere, & venarum turgescentia, aut horum contrariis. Quod absurdum est. Sed vt omnia dicam, sciendum in cacochymia vires etiamnũ valere posse, modò ne sit perfecta corruptio, aut omnium humorum æqualis labes. Vix enim tunc virium robur constaret. Quod ne quis à vero alienum credat, audiat Galenum Com. in Aphor. 17. lib. 1. Si cum humorum penuria, aut eorum corruptione, ait, (Græci διαφθορὰν vocant) virium robur stet, tunc sępè, ac multum cibi exhibebis. Nouit itaque integras vires esse posse & μετὰ ἐνδείας, & μετὰ διαφθορᾶς χυμῶν, quod notandum. Hæc autem per comparationem intelligi debent, & καθ' ἧττον καὶ μᾶλλον. Alioqui numerosa errorum ilias glisceret atque hinc nasceretur.

ΕΠΙΦΥΣΙΣ, ἀπὸ τοῦ ἐπιφύεσθαι, adolescere, adcrescere, adiungi apponíque, significat apud Græcos pro vnione ossis cum altero osse, quod natura sui oblita os breuius machinata, adiectione alterius producat. Sed apud Hippoc. part. 48. lib. 3. Epid. sectio. 3. tuberculum, protuberantiam tuberosam, ficum quandam significat. Idem enim synonimo τὴν ἐπίφυσιν, τὸ σῦκον vocat: σῦκον autem seu σύκωσις apud Paulum ad oculorum morbos refertur. Ne quis ficum, seu ficationem in solo ano contingere arbitretur. Vide nomen σύκου apud Gorræum. Et Hippo-

crates non absolutè ἐπίφυσιν dixit, sed ἐπίφυσιν τῶν βλεφάρων, ἔξωθεν, ἔσωθεν, intus, forísque palpebras exasperantem, vt ad oculum referatur. Nomen ergo Epiphyseos, aliter σῦκον dicitur, alio nomine apud Gal. in Com. ἐπανάστασις ὀχθώδης. Quid autem ὄχθα significet; Vide Gorræum in litera, O. Cæterùm illa ἐπίφυσις τῶν βλεφάρων, fit à crassiore lentioréque humoris parte qui in cerebro per constitutionem humidam generatus est. Nam aquosa pars ophthalmiam humidam facit, Hippocratis eo in loco sententiâ, crassior ac glutinosior ficationem in oculis. Vide Gal. in supra scripto Commentario. Credibile autem τὴν ἐπίφυσιν eminentiam significare in palpebrarum præsertim extremitatibus. Quod & propositio, ἐπὶ, designare videtur.

ΕΥΧΡΟΙΑ bonitas coloris, bona coloratio; Ciceroni in libris De Oratore, coloris suauitas. Quod etsi parum prodesse videatur, tamen magni momenti est, quo in sensu εὔχροια, apud Medicos sumatur. Est enim vbi in bonam partem, est vbi in malam sumatur. Nam ægros benè coloratos dicimus, & malè coloratos, cum in iis bonitas coloris in bonis ducenda sit, in iis contra. Item & peripneumonicos εὔχροιαν habere dicimus, & purulentos, & melancholicos. Sed an id laudandum sit, porrò videre consilium est. Coloris bonitas ex benè moratis humoribus & temperatis consurgit; vnde & sexto Epid. section. 4. part. 29.
» Consentaneum est, vt est alimentum, id est, humores, talem quo-
» que corporis esse colorationem, quod amplius explicuimus in dictione, πελιδνὸν καὶ μέλαν. Sed quemadmodum εὐεξία in bonis ducitur, quatenus τῇ καχεξίῃ opponitur, nonnumquam tamen, quid absolutè bonum non dicitur, vt cum ad habitum athletarum bonum quidem & laudabilem, sed fugacem & lubricum refertur: Ita & εὐχροια, cum opponitur τῇ δυσχροίῃ (vt sic loquar) in bonis ponitur, tamen sæpè aliquid καταχρηστικὸν significat. Exempli gratia rei huius demonstrationem ex Hippocratis monimentis desumemus. Ille sectione secunda lib. 6. Epid. partic. Decima sexta, 17. & 18. quærit notas quibus dignoscamus, an morbus coctus, an crudus: si coctus, an materia supersit, an excreta sit. Si supersit, an abscessum factura sit, an non: Et si abscessum sit molitura, vndè & quò. Ergo signum abscessus futuri, & nondum
» sublati morbi est cum venæ temporum non quiescunt, id est, si la-
» tiùs distentæ sint; item si χλώρασμα λαμπρὸν non adsit, si tussis,

abscessus

abſceſſus ſpes eſt; particul. 17. illius ſectionis. Per χλώρασμα λαμπρὸν intelligit Sabinus colorem viuidum, genuinum & naturalem reſtitutum, & ita vocatur politicâ loquendi formâ, ac ſi dicas, Viridis color. Galenus vocat χρῶμα τὸ κατὰ φύσιν: Sic ſuauitas coloris in facie elucentis reſtitutæ ſanitatis indicium eſt. "
Deinde Hippocrates ſubiungit: Illi, quibus abſceſſus futurus, "
ita ſe habent vt valdè rubeant, præſertim ſi naturaliter ſint λευκοχρώτεροι, ſi albicantiore ſint colore: Id eſt, quemadmodum viriditas coloris nihil reliquiarum morbificarum ſupprimi ſupereſſéque ſignificat, & ideò omnem abſceſſus occaſionem præripi, ita ſi foret abſceſſus; non iſta adeſſet εὔχροια, ſed genæ rubentiores eſſent, præſertim ſi per ſuperiora futurus eſſet abſceſſus (addit Galenus) & ſi qui ægrotant ſint albicantiores: quia ſi nigro eſſent colore non ita extrinſeca cauſa colorem immutaret, ac cum albicant. In albo enim corpore facilè quiduis extrinſecus colorans apparet. Nunc quærendum an color ἔξερυθρος non bonus ſit, id eſt cum facies rubore ſuffuſa eſt. Nam ſub principium lib. 2. de morbis εὔχροιαν quandam Hippocr. agnoſcit ſecundum quid, vt cum quis ſolitus eſt catarrhis in nares & oculos teneri, & materia ſub cutim deerrat diſtendens tumefaciénſque & quandam coloris bonitatem inducens: quæ certè ſuſpecta eſt. Quod autem τὸ ἐρυθρὸν, idem quod εὔχροια ſignificet ex Hippocrate manifeſtum eſt. Ille in Coacis aduerſariis animaduertit εὔχροιαν in iis qui ab inflammatione laborant, aut quibus alio ſimili modo affecti ſunt pulmones, Verba ſunt; Quibus in febre continua "
lateris dolor eſt, ſi aluus feratur ſeroſis excrementis, leuantur, ſin "
faſtidium ſuccedat & ſudores μετ' εὐχροίας, accedente cardiogmo "
modo peripleumonico intereunt. Illic εὔχροιαν dicit, quod & in "
Coacis, & in Prognoſticis part. 60. lib. 2. dixit ἐρυθήματα γνάθους ἴσχειν, vel γνάθους ἐρεύθεσθαι, vel aliàs paſſim γνάθους ἐρυθρὰς ἔχειν. Nam purulentis rubent genæ duabus de cauſis & propter tuſſiculam, & ob calorem in pulmone conceptum: Quod explicauit Hippoc. 7. Epid. de Polycratis vxore purulenta cui genæ rubebant; nec non tenuem vaporem qui effertur è materia in pulmones delapſa quæ illic incaleſcit: Galeno teſte Comm. in part. 60. lib. 2. Progn. Inter cætera locus eſt commemorabilis, & cuius explicatio iis quæ à nobis dicuntur eſt plurimum luminis "
allatura, partic. 14. ſect. 2. lib. Prorrhet. προσώπου εὔχροια καὶ τὸ "
λίαν σκυθρωπὸν, πονηρόν. Coloris bonitas, & mœſtum ſubtriſtéque

valdè, malum. Vbi εὔχροιαν pro ἐξέρυθρον sumit Galenus in Com. Porrò ἐξέρυθροι ob calorem aliquem impensè auctum similes sunt εὐχροοῦσι, ait Galenus. Itaque Hippocrates coniungit hæc, εὔχροια καὶ σκυθρωπὸν, vt σκυθρωπότης, id est, rigiditas in fronte, mæstitia, toruitas aspectus declaret istam εὔχροιαν non esse absolutè bonam, sed esse argumentum futuri affectus melancholici. Sic facies est benè colorata & εὐανθὴς, vt ait Galenus, sed tantùm secundùm quid. Quod autem ista εὔχροια malum sit argumento est, quoniam ij quibus ita rubore facies suffunditur sæpè melancholici fiant ex Hippo. 2. Epid. vt Gal. Com. in part. 14. lib. 2. Prorrh. annotat: Et plenius demonstrat idem autor cap. 7. lib. 3. loco malè aff. ex sententia Hippoc. Si σκυθρωπότης cum εὐχρόιᾳ coniuncta sit absolutè melancholicam affectionem per adustionem in cerebrò foueri signum est. Sed si vtrumque in morbo acuto consideretur, & tertiũ accedat nẽpè frontis contractio, quam Hippo. ξυναγωγὴν vocat, phreniticum aliquod semen in cerebrò alitur ait Hippo. in Coacis. Item in iisdẽ locis obseruo εὔχροιαν, cum sudorum eruptione, præsertim absente febre significare duorum alterum, aut vetus stercus subesse, aut prauum victum. Itaque in purulentis εὔχροια esse potest, in peripneumonicis, in iis quibus futuræ sunt parotides, in iis quibus hæmorrhagia futura est, in iis quibus in cerebro per phlogosin quandam melancholica affectio alitur, Com. in par. 14. lib. 2. Prorrh. Item in iis quibus inflammatum cerebrum est, in quibus quoque ruborem oculorum animaduertit Hippoc. Apho. 3. lib. 7. Aphorismorum. Item in accessionibus febrium præsertim cum vigor est ista εὔχροια apparet. An bona? Nequaquam. Sic itaque distinctione opus est. Ergo in ægris bonitas coloris bonum signum est, & malum diuersa ratione. Vt in morbis non collabi habitum, & charactérem faciei parum immutari & colorem, malum est, quia longum ferè morbum significat Aphor. 28. lib. 2. Sed cum morbi tempora exacta sunt, nec abscessus futurus est, excretio facta est humoris, coloris suauitas in bonis ducenda, quod pristinæ sanitati corpus reddi arguat. Quod ergo de athletarum εὐεξία dicitur, idem περὶ εὐχροίας dici potest. Ex actionum enim bonitate & humorum temperatione, vt Hipocrates lib. de vetere med. docet, æstimanda est sanitas. Est enim posita ἐν ποιᾷ κράσει, vt docet Gal. lib. de multitudine contra eos disputans qui miris laudibus ἕξιν ἀθλητικὴν efferentes ex coloris bonitate,

vasorum amplitudine, mole corporis & neruis sanitatem metiebantur. Quam sanitatē exercitatorum Cicero depingit in libris de Oratore: Athletæ, ait, cū omni vitio careant non sunt contenti quasi bona valetudine, sed vires, lacertos, & sanguinem quærunt, quandam etiam suauitatem coloris. Horum vitiosa abundantia est. Itaque cum benè colorata est facies eā non statim laudaueris.

ΕΦΟΔΟΣ ab impetu insultúque violento latronum ad dies criticos & morborum acutorum orgasmos (in quibus κρίσεως vis maximè elucescit) translatum traductúmque est. Sed ne hac tantùm in significatione accipi quis putet, possunt & aliæ significationes ab Hippocrate repeti. Libro 6. Epid. sect. 5. aphorismo 2. Ita scripsit, ἀνευρίσκει ἡ φύσις ἑαυτῇ τὰς ἐφόδους, οὐκ ἐκ διανοίας. τὰ μὲν οἷον τὸ σκαρδαμύσκειν, τὰ δὲ καὶ ἡ γλῶσσα ὑπουργέει. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα: Quæ sic interpretor, Natura & vias & inclinationes seu impetus sibi nacta est, non vllo consilio. Alia quidem conniuêre, id est, actio illa conniuendi, alia verò lingua, id est loquendi sensúsque aperiendi actio declarat & subministrat. Atque ita in aliis. Designat autem illo aphorismo vim naturæ, quæ tametsi à nullo edocta à se hoc habet vt cuique inseuerit indiderítque vim qua ad ἐνέργειαν, quisque videatur comparatus. Illud est quod Tullius scripsit in Miloniana. Quisque nostrum hausit, expressitque à natura nescio quid vt ad hoc natus & institutus videatur, cum tamen nulla disciplina præcesserit. Quam consilij facultatísque vim Thucydides in Themistocle notauit, cum propria vi & intelligentia antecessiones progressionésque rerum eum animaduertere diceret, vt in Com. notauit Galenus. Τὰς Ἐφόδους, Galenus significare vult ἢ τὰς ὁδοὺς ἢ τὰς ὁρμὰς πρὸς τὰς ἐνεργείας: vias impetúsue & inclinationes ad agendum. Τὰς ἐφόδους, malè vertit, itinera: alius malè vertit, aggressiones: Etsi enim nomen ἐφόδου vtrumque significet, hoc tamen loco, aut vtrumque simul significat, aut præter hæc aliud quippiam. Item Galenus Comm. in Aphor. 54. lib. 7. Citans Hippocratis locum ex Epid. lib. 6. ait; Natura materiebus τὰς ὁδοὺς reperit si valida sit, etsi illæ crassæ sint cum etiam per ossa abscessus faciat. Locus Notandus. Quod nomen ἔφοδος viam itérque designet & Galenus in Com. explicat, & apud Hippocratem lib. περὶ τέχνης, ita legitur, δι' ὧν ἔφοδοι δέδονται: per quæ via datur. Quanquam in pluribus

codicibus pro ἔφοδοι, legitur ἔξοδοι. Sed exempli gratia cum quis oculis nictat, rationem nictandi non edoctus est, hoc dicitur Naturæ ἔφοδος: Item cum inflectit incuruátque brachiũ nesciens, an ab hoc musculo an ab illo ea actio pendeat, naturæ est ἔφοδος. Præsertim verò naturæ instinctus in pueris recens natis apparet, qui & plorant & ridere videntur, multáque alia: quod in lib. de septim. partu eleganter explicat Hippoc. sub finem, aítque hoc fieri ob φρόνημα ἴδιον: id est, peculiarem in puero sapientiam: Vt Galenus in Com. explicuit, an talis ἔφοδος Latinè aut iter, aut via, aut aggressio, vertetur? Itaque Grammaticum nimiùm agunt Hippocratis Interpretes. Quanquam non nego ἔφοδον dici posse cum sursum, aut deorsum, aut hac illac natura quippiam depellit. Cum vtitur verbo, *conniuêre*, declarat vim & inclinationem naturæ in agendo, etiam dum alij operi sumus Intenti. Conniuemus enim aliam in rem incumbentes. Cum, linguæ meminit, explicat vim naturæ in vsu tantulæ rei cum exprimenda animi nostri sunt sensa. Quis enim docuit puellum vt linguam moueret ad mẽtis argutas agitationes detegendas & enucleandas? Item cum dixit, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα; Galenus vult explicari actiones has quæ ex voluntatis nostræ arbitrio pendent, προαιρετικὰς vocant. Cum respiramus, aut spiritum cohibemus, id quidem à voluntate pendet, & non nomine τῆς ἐφόδου continetur quatenus προαίρεσιν, aut προαιρετικῶς factum. Cum nobis dormientibus feriantibúsque ac ligatis sensibus, & actionibus prohæreticis cessantibus, mouetur thorax, ista actio, ἐνέργεια, an à voluntate pendebit, an ὁρμὴ dicetur, an προαίρεσις, siue ἐνέργεια προαιρετικῶς facta? Εφοδος est, vt & conniuere. Nam conniuemus minimè cogitantes quod necessitas ad id naturam inuitet, nequeuntibus nobis tandiu oculos immotos retinêre. Itaque & dormiendo respirare, & conniuere eodem referentur, & ἔφοδοι dicentur. Et quemadmodum apud Galenum, *Conniuere*; inclinatio, motus, & impetus quidam naturalis est necessitatis vi, ita &, respirare in somnis. Nec ad προαιρετικὰς κινήσεις reuocabuntur. Vnde contendunt quidam Neoterici, & non abs re aliud esse fieri καθ' ὁρμὴν καὶ κατὰ προαίρεσιν. Nam respiratio libera, aut eiusdem cohibitio nobis vigilibus fit κατὰ προαίρεσιν: Eadem non ita, cum dormimus, sed καθ' ὁρμὴν, ita nimirum naturâ coactâ viam sibi quærente, id est, suam ἔφοδον, suum impetuum, inclinationem occultam. Nec obest quod aliquando dixerit nihil

interesse si quid καθ' ὁρμὴν ἢ κατὰ προαίρεσιν fieri dicatur. Illud enim obiter dicit ne cursus orationis retardetur, néue nimiùm de verbis laborare dicatur. Et locus est apud Gal. Comm. in Aphor. 15. lib. 4. Vbi καθ' ὁρμὴν. verè τὴν κατὰ προαίρεσιν κίνησιν ἢ ἐνέργειαν (quanquam in Græco legitur ἐνέργεια, & interpretes nomen κίνησις, reponi debere asserunt, sed abs re meo iudicio) significat: Ait enim; Somnus quietem affert actionum muscu- *Locus*
lorum quæ actiones fiunt καθ' ὁρμὴν, id est κατὰ προαίρεσιν. Nam *Galeni*
respiramus: sed actio illa καθ' ὁρμὴν fit, propriè si loquamur. *excusatus.*
Locus autem quo Galenus nil interesse putat, an quippiam dicatur fieri, aut καθ' ὁρμὴν, aut κατὰ προαίρεσιν, aut κατὰ βούλησιν scriptus est Com. in particul. 6. lib. 2. Prognost. Item part. 4. lib. 3. Epid. sect. 1. Huc pertinet locus de Tussi apud Hippocratem particul. 3. lib. 2. Prognost. vbi scribit, ὁκόσοισι ἀπὸ τοῦ ἥπατος οἱ ὕδρωπες γίνονται βῆχες καὶ θυμὸς ἔπι. Quibus ad Hepate natus *Error*
hydrops his tussis adest, & tussiendi cupiditas. Laurentianus *Interpretis.*
interpres omisit nomen βηχὸς, & malè. Aliud enim tussis est, aliud tussiendi cupiditas Græcis θυμὸς: θυμὸν autem προθυμίαν Galenus interpretatur, propensionem, desiderium, voluntatem tussiendi, sed tamen ob pressum diaphragmatis à tumore æger non audet tussire, quia videt inanem irritúmque istum fore conatum. Resudat enim ab Hepate ichor qui istum θυμὸν, id est tussiendi desiderium affert vt Gal. in Comm. docet. Itaque cum Hippocrates dixit βῆχες, volunt intelligi ὁρμὴν, ἔφοδον, naturalem instigationem, cum videlicet nobis minimè cogitantibus oboritur tussis. Nam vt ait Galenus in illo loco: Natura per se tussim infert ad expediendos infarctus pulmonum, quanquam ipsi ne tussire quidem cogitemus. Et nomen βὴξ, motum καθ' ὁρμὴν significabit: Nomen θυμὸς, motum κατὰ προαίρεσιν. Nam in Comm. Galenus docet istum θυμὸν καὶ προθυμίαν, esse cum iritamur incitamúrque ad tussiendum, sed cum primum tussire incepimus, statim cohibemus, quantùm in nobis est, quia frustrà nos tussire iam cognoscamus, nil commemorabile extundentes; & propterea nobis ἐργῶδες est, vt loquitur Gal. Quatenus itaque cohibemus, & cohibere annitimur, eatenus προαιρετικὸν, hoc esse dicetur. Sed hæc fortè subtiliora sunt. Vt autem in vi nominis ἐφόδου explicanda operam nimiam non ponamus, afferemus locum vnum ex Hippocrate, quo perspicuè illud explicatur quod dixit Hippocrates: Natura inuenit τὰς ἐφόδους. Hippocrates sub

finem lib. de Arte, comparat Naturam cum Arte, docétq; naturā artis peritis indicare quæ agenda ſint. Et cum multa ſint occulta artificibus inuenit εὐπορίας συνεργοὺς, auxiliares facultates, cōpendioſas facultates, quibus ad latentes res aditus fiat. Et quod arti tribuitur, illud à natura eſt. Nam & vocis tarditas, & claritas, & infinita penè quibus occulta detegimus à natura ſuppeditantur. Et cum acres halitus per poros, aut ſudores promouet, illud eſt habere ſuā ἔφοδον. Itaque illo loco ἔφοδος illa lib. 6. Epid. occultè ſubindicata abundè explicatur. Propriè autē ἔφοδος eſt in morborū Criſibus, aggreſſio, inſultus, impetus, μεταβολὴ ὀξύῤῥοπος. Nam in omni actione naturæ debet eſſe φυσικὴ ἀλλοίωσις, vt impreſſio fiat formæ: Et præparata materia in tempore in articulo, & puncto quodam indiuiſibili excerni incipit cum perfectus pepaſmus eſt. Illud punctum in quo incitatio & mutatio repentina fit ἔφοδος propriè dicitur. Debet enim fieri repente, ἀθρόως, non βραδέως, non κατὰ βραχύ. Iſta enim ἔφοδος καὶ μεταβολὴ ὀξεῖα κρίσεως cauſa eſt. At verò apud Hippocr. lib. 3. de Diæta, & lib. de alimento legitur nomen περιόδου ἀντὶ τοῦ ἐφόδου, καὶ ὁρμῆς: vt cum dicit lactis & nutrimenti circuitus eſſe multos, id eſt, ῥοπάς.

TO. H.

HMIPPΟΠΟΣ κρίσις, καὶ ἡμιῤῥόπως κριθῆναι, apud Galenum leguntur, Com. in Apho. 23. lib. 2. Apho. Interpres vertit; Criſis imperfecta: & imperfectè iudicatum eſſe: Ad ſenſum quidem quadrat verſio, ſed vox illa ἡμίῤῥοπος aliam habet proprietatem & ἐνέργειαν quæ non ſatis latino idiomate poteſt explicari. Nam cum κρίσις, ex locis infinitis ſit ἔφοδος, quædam naturæ & μεταβολὴ ὀξύῤῥοπος, καὶ ῥοπὴ ἢ εἰς τὸ ἄμεινον, ἢ εἰς τὸ χεῖρον, cum perfecta eſt ῥοπὴ, id eſt inſultus, impetus, ἔφοδος, tunc perfecta criſis, perfectus motus, incitatio ac impetus naturæ in dirimenda morbi controuerſia, aut in hanc aut illam partem. Sic κρίσει τελείᾳ, opponitur κρίσις ἡμίῤῥοπος: Ac ſi dicas Criſin media ex parte Natura tentatam, Criſin ſemi-motam, quod eſt verbum politicum: media ex parte impetum incitationémque factam eſſe. Vnde eo in Comm. Gal. loquens de ſexto die, & aliis iudicibus diebus, in quibus κρίσεις ſunt ἡμίῤῥοποι, ſcribit: „ Quæ-

cumque crises media tantum ex parte promotæ sunt, iis se- "
quentium dierum vnus finem addit. Quod ex historia Metonis "
patet part. 24. sectio. 3. lib. 1. Epid. cui die quinto cum iudicatus esset, morbo alioqui calamitoso existente, post crisin ἡμίῤῥοπον sanguis è naribus satis diu profluxit. Huius quoque rei fidem facit virgo Larissæa part. 83. sectio. 3. lib. 3. Epid. quæ cum sexto die iudicata esset: Et crisis malę fida esset, periculum quod illa crisis creare poterat, depulit mensium eruptio à natura procurata. Et lib. 2. Epid. loquens de abscessibus opponit, id quod fit ἀθρόως, ei quod fit ἡμιῤῥόπως. Fortassis etiam ἡμίῤῥοπον κρίσιν, dicere possumus cum Hippocrates dicit aliquid esse, ἀνάξιον τῆς περιβολῆς, vt in acuta febre eáque magna, parôtis est, κρίσις καὶ ἔκκρισις ἀνάξιος τῆς περιβολῆς. Non est enim condigna, & effatu digna excretio.

TO. I.

ΚΤΕΡΙΩΔΕΕΣ, auruginosi, icterico colore infecti, de quibus à Gorræo abunde dictum est, vnum tantùm ad verba Gorræi addemus, in quo imminutus esse videtur. Nam cum icterum ab hepate natum explicat, ait eum non à sola obstructione originem trahere, sed à calida siccáque ipsius visceris intemperie Galenus quatuor causas assignat, tres quidem in Com. in Aphor. 62. lib. 4. Inflammationem hepatis, obstructionem & scirrhum: quod idem astruit Com. in part. 5. sectio. 1. lib. 3. Epid. Quartam his causam adiungit mutationem proprij temperamenti ipsius hepatis, vnde sequitur illius visceris κακοπραγία ἄνευ ὄγκου, vt scribit cap. 8. lib. 5. de loc. aff. Ita enim affecto hepate coloribus ineffabilibus cutis inficitur. Quod animaduertent medici ne eo auruginoso colore inspecto ad solemnia sua remedia temerè festinent. Nunc autem de ictericis maximè sermo est propter aphorismum Hippocratis vltimum lib. 5. Aphorismorum cum scribit, οἱ ἰκτεριώδεες οὐ πάνυ "
τι πνευματώδεες εἰσί: icterici non valde flatuosi sunt. Quod an "
verum sit, videndum. Atque duo ponenda, vnde flatus, & in quibus flatus, posterius quid ictericorum nomine comprehendat. Flatus autem halitus quidam est excitatus ab imbecillo calore in materia vel humida, vel pituitosa. Sic calor causa est efficiens,

non quiuis, ſed imbecillus. Quod ex eo Galenus colligit cap. 2. lib. 3. de cauſis ſympt. quod quemadmodum in magno mundo flatus non excitantur aut extrema hyeme rigente, aut feruentiſſima æſtate, ſed dum calor & frigus mediocria ſunt, ita quoque & in corporibus Materiam flatus craſſiorem conſtituit Hippocratis interpres Gal. in Aphor. 70. lib. 4. dum explicat quomodo caput iis doleat qui grumoſas & confuſas vrinas excernunt. Quod autem Galen. in Com. Aphor. vltimum lib. 5. Dicat flatum aut ob abundantiam pituitæ generari, aut ob imbecillitatem partium ad ventrem attinentium, hîc duplicem materiam ſtatuit, vnam craſſam, alteram humidam & minùs craſſam: vt cum imbecillior eſt in ventriculo calor magna aſſumptorum pars πνευματȣ̃ται. Nunc autem per ictericos, bilioſos homines intelligit, non quod bilioſi propriè icterici ſint, ſed quod icterici fiant magna ex parte bilioſo præditi temperamento. Cum itaque flatus aut ob copiam pituitoſi humoris ſurgant, aut imbecillitatem partium ad ventrem attinentium: neutra ratione icterici flatuoſi erunt. Priore modo quod bilioſum & pituitoſum temperamentum pugnet: at icterici bilioſi ſunt: Poſteriore modo quod raò in ictericis imbecillitatem partium ventr..s reperias ait Galenus. Sed poſterior ratio minimè probabilis videtur. Si icterus fit aut obſtructione, aut inflammatione, aut ſcirrho, aut mutata temperie hepatis, aut impensè calido ventre, vt in iis quos 6. Epid. ſectio. 4 θερμοκοίλȣς vocat Galen. aut inteſtinorum vitio, an tunc partium ad ventrem attinentium robur adeſt? non hercules videtur. Et tamen hi propriè icterici dicuntur, vt ex Galeno antè edoctum eſt. Nam & quibus hepar obſtructum, aut hepar inflammatum & inteſtina phlogoſi tentata illos videmus flatibus abundare. Teſtantur melancholia hypochondriaca laborantes, in quibus primarum venarum à phlogoſi obſtructio eſt, cap. 7. lib. 3. de loc. aff. Et ab ipſa obſtructione flatuum generatio. Præterea ictero maximè patent ij quibus calor multum acer eſt & bilioſus, quos θερμοκοίλȣς vocari diximus Comm. in part. 25. ſectio. 4. lib. 6. Epid. Et tamen flatuoſi maximè eſſe poſſunt: θερμόκοιλοι iracundi ſunt, venoſi ob venarum perſpicuitatem conſumpta carne, obnoxij melancholiæ flatuoſæ: Item & ſicco hydropi vt plurimum: Nam & cibos malè coquunt, ſanguinem ob caloris acrimoniam corrumpunt, carnes frigidiores habent, omnia ferè in nidorem conuertunt, ſi dulcia

ſumant

ſumant in flatum conuertent, ſi acria ſalſáque corrumpent, per part. 24. ſectio. 5. lib. 6. Epid. an non eos, cum eiuſmodi omnia patiantur, dices imbecilliorem habere facultatem, & partes ad ventrem attinentes? Nã vt calor naturalis optimas actiones affert, & facultatibus partibuſque robur addit; Ita calor ille multus, acer, mordax qui in illis biliosis reperitur actiones vitiat, partéſque imbecillas reddit vt Com. in par. illam 25. ſect. 4. lib. 6. Epid. notat Galenus. Immo id temperamentum reiicit. Si itaque imbecillitas partium ad ventrem ſpectantium flatuum parens eſt, quia bilioſi iſti imbecillitate illa impediuntur, eos neceſſe eſt eſſe flatuoſos. Itaque ſiue ἰκτεριώδεες propriè ſumantur, ſiue pro bilioſis, tenuibus, macilentis qui à ſigno accidentali, quod nimirum inter cæteros ictero præhendantur, aut ferè flauo colore cutim habeant tinctam, ἰκτεριώδεες dicuntur: vtroque modo flatuoſi eſſe poterunt, non quod phlegmate abundent, ſed quod imbecillas partes dictas habeant. Quanquam id neget Galenus. Sed ſibi ipſe ſatisfaciat. Nam rationum noſtrarum vis à Galeno deprompta eſt. Potiſſima autem hæc ratio eſt quod iſti calidi, bilioſi, iracundi, venoſi maxima ex parte in melanchol. hypochondriacam incidant, & in hydropem ſiccum, vt ratio & ſenſus fidem facit. Niſi dicamus ἰκτεριώδεις propriè appellari non eos quibus acer nimium mordáxq; calor eſt omnia corrumpens, tametſi vno in ſenſu bilioſi dicantur, ſed bilioſos ſatis carnoſos, quibus non tanta acrimonia caloris, qui ob ſuum natiuũ temperamentũ facilè ictero inficiantur. Vel dicemus ictericos bilioſos haud valdè flatuoſos, præſertim ob pituitam, ob imbecillitatem quidem partium ventris flatuoſos reddi poſſe, ſed non ita facilè. Nec enim neceſſe eos quibus calor acer multùm, ſtatim imbecilliores partes naturales habere, vt docuimus, ſed tantùm tempore imbecillitatem acquirere. Vnde quod de tympanite, & melancholia Hypochondr. obiectum eſt, reſpondendum hæc præſertim ſymptomata poſt longam aduſtionem, & ætate inclinante accidere: Vt de Damagora docet Gal. Com. in part. 12. ſect. 3. lib. 6. Epid. Porrò locus eſt admodum memoriâ tenendus Com. in partic. 13. ſectio. 3. lib. 6. Epid. vbi loquens de iis quos πτερυγώδεις vulgò dicunt, ſcribit ideo flatus in Alatis naturâ creatis excitari ac generari quod & facultas vitalis, & calor ſit imbecillus. Sic alati ſunt facti ob facultatis impotentiam, & ideo obnoxij flatui: qui flatus in ipſis eſt quoddam ζυναίτιον, Latinè; Cauſa iuuans & concur-

rens, quia naturalis iſta conſtitutio πλευρώδης, ad pulmones vitiandos valet, & flatus in iis naturâ naſcens adiuuat quoque natiuam iſtam diatheſin ad eoſdē pulmones vitiandos, quia ad ruptionem venarū in pulmonibus faciundā confert plurimum. Hipp. lib. de flatibus abundè docet quomodo flatus venarū rupturam adiuuet in pulmonibus ipſis: Immò humor ſine flatu eas non rumpit. Verū contra ea quæ hic dicuntur ex ſententia Gal. ſcriptum eſt cap. 6. lib. 2. de temp. ex vna parte de toto corpore non eſſe iudicandum.

IXΩP & ἰχῶρες: Nomen quidem hoc à Gorræo explicatum eſt vt ſignificat tenuem aquoſámque humiditatem, ſiue in corpore ſit, ſiue extra corpus, vt cum ab vlcere emanat ichor, qui à Celſo ſanies, vel ſaniei ſpecies dicitur. Nam cum duplex in vlcere ſit excrementum vnum vtile, alterum inutile in omni vlcere, illud crudum & tenue quod manat ἰχὼρ dicitur, vt explicat Gal. Com. in Aphor. 46. lib. 4. dum vtriuſque illius excrementi notas aſſignat. Vbi legitur dum mentio fit de malignis
„ vlceribus, οἷς ἕλκεσι ἰχῶρες ἀπορρέουσι; Quibus vlceribus liquores
„ ſanioſi defluunt, melius, ſanies verteretur: Vt intra corpus ἰχὼρ tenuem ſubſtantiam aqueámq; qua humores circumfluunt ſignificet, & quæ proportione ſero lactis reſpondeat vt vult Gal. Com. in part. 38. ſectio. 2. lib. 6. Epid. Et ſubſcribit Ariſt. 3. de Hiſt. Animal. qui ἰχῶρα, vult eſſe vel ſanguinem crudum, vel in ſerum verſum. Sed de hoc paulò poſt. In vlcere autem, & extra corpus, ſanies, & ſanioſa ſubſtantia dici poterit. Item cum aluus fluit glioſúmque ſerum excernit, dicitur apud Hippoc. in Coacis κοιλίη διδοῦσαι ὑδατόχολα πολλά. Ac ſi dicas bilioſæ aquoſitates & acres quę pleuritidem cōmittebant. Et idem Hipp. lib. de arte ſcribit omne inconcretum (loquitur autem illo loco de ventriculis corporis, nomine vētriculi generaliùs ſumpto) & quod nō coaluit, ſeu pellicula, ſeu carne tegatur, cauum eſt: Impletur dū ſanum eſt flatu, dū morboſum, ichore. Et lib. de corde ait ſecto cordis ſiniſtro ventriculo nil reperiri præter ichorem. Nomen ichoris illic pro tenui ſubſtantia ac ſpirituoſa accipitur. Præter autem illam ſignificationem à Gorræo aſſignatam, ἰχὼρ, ἰχῶρες, καὶ αἷμα ἰχωροειδὲς κατ' ἐξοχὴν ſignificat & tenuem ſubſtantiam, & ſanguinem venenoſa aliqua & maligna facultate præditum vt explicat Com. in par. 38. lib. 6. Epid. ſect. 2. Quod vt confirmet citat Hippocratem 2. Epid. Sub cute ichores creabantur, incluſi

caleſcebant & pruritum excitabant, deinde puſtulæ ambuſtis ſimiles exurgebant, &c. Item citat Platonem in Timæo, vt doceat grauiſſima ab ichoribus ſymptomata importari. Hippocrates itaque primùm ſicut & Plato in Timæo conſiderat vel ſerum ſanguinis per ſe, vel facta comparatione cum ſero aliorum humorum. Rurſus, cum dicimus ſerum ſanguinis, vel de ſanguine ſolo intelligimus, vel de complexo 4. humores. Serum ſanguinis per ſe conſiderati εὐήθες eſt, mite, manſuetum: omnium aliorum humorum ſerum, & puris ſerum comparatione cum ſero ſanguinis moleſtum eſt, & ſemper aliquid mali affert, quia reſipit ſui humoris naturam. Sed ſerum ſanguinis complexi quatuor humores ambigit; Eſtque bonum aut malum pro dominatu alicuius humoris. Proinde Hippoc. illo adducto loco ſcribit; De ſanguine ichoroïde, quòd in pauidis talis & vigilantibus, ſiue bonus, ſiue malus (Quo loco admirandum Hippocratis ingenium ſibi in ſubſidium memoriæ tantùm id ſcribentis) Hic duas aſſignat notas; Pauorem, vigilias. Deinde, dicit, Bonus, malus. Ac ſi dicat. Sanguis complexus quatuor humores in notis bonitatis aut malitiæ ambigit ac vacillat. Nam prout dominatur hic aut ille humor (quoniam raró adeſt iſta æquabilitas quam natura poſtularet) ita varia ſymptomata elucent. Exempli gratia, ſi pituitoſior eſt; & ſerum eius (nam de ſero mentio præſertim eſt) pallores adſunt, tanquam minus formidandum ſymptoma, eaque quæ εὐήθειαν, & benignitatem humoris deſignant. Vnde, quod notandum eſt, ait, ſero pituitoſo, Ineſt quidem torpor, non mordacitas nec malignitas, niſi pituita vitiata ſit, nimirum aut ſalſa, aut acida. *Nota.* Quo ex loco colligere eſt (ſed hoc πάρεργον, vtile tamen admodum ad cognoſcendum) Arthritin, Iſchiada cæteráque id genus, nec à pituita ſimplici, aut ſero eius eſſe, ſed aut à ſero pituitoſo acido, aut ſalſo, quod ad curationem magni momenti eſt. Nam pituita eiuſque ſerum ex ſententia Gal. paulò antè adducta indolentiam torporémque in partes inducit, nedum eos atroces dolores quibus immiſericorditer qui articulari morbo ſunt impliciti diuexantur. Ergo (quod antè dictum eſt) ſerum ſanguinis comparatum cum aliorum humorum & puris ſero, blandum eſt & benignum. Nam & ſerum ichórque puris magnas alui perturbationes affert, tenaſmos, dyſenterias, quod Empyicis contingit Com. in Aphor. 39. ſectio. 2. lib. 6. Epid. De bilioſo ſero loci penè infiniti ſunt. Vt Aphor. 3. lib. 6. Initio. Dyſentericorum

cum ichores præſertim billioſi ab hepate ad ventrem confluunt, ſi ventriculum feriant ἀποσιτίαν inferunt, ſi inteſtina grauiſſimè ea afficiunt. Iſti ichores & crudi & incocti dicuntur: crudi cum nondum à natura ſunt temperati, non quod in alimoniam cedant. Incocti quod vix gratiam naturæ recipiant. Vide Com. in part. 44. lib. 2. de Diæt. acuto. Quo in loco nomen ἰχῶρες malè vertit Leonicenus: Humores melius, ſerum bilioſum, ſeroſitates (ſi nomen Latinis placet) tenues ſuperfluitates. Item & 4. de Diæta τῶν ὀξέων, ſatis apertè docet generationem febrium ardentium cum venulæ arefactæ ichores ad ſeſe attrahunt. Contra tamen ea quæ hic dicuntur facere videtur quod lib. 1. de morbis: cum de cauſis phrenitidis agit Hippocr. ait ſanguinem oportere fieri ſeroſum in Græco ἰχωρεῖν. Ergo, vt ſcribendi commentandíque finis fiat, priuato quodam nomine ἰχὼρ καὶ αἷμα ἰχωροειδὴς malignum, furibundum, venenatúmque, ſerum, & pepaſmi expers ſignificat, vt in peſtilentibus conſtitutionibus contingit quas austrina conſtitutio πνιγώδης, & ventis carens aduexit: tunc enim ſerum putreſcit venenatúmque redditur. Idem ferè in fructuum abundantia contingit. Nam videre eſt iliadem morborum ſporadicorum contagione alios inficientium, & multos è medio tollentium. Morborum numerum à ſero maligno ortorum ſatis videre licuit hoc anno 1573. In quibus iactationes innumeræ, pulſus calori per partes fuſo non ἀνάλογος, pruritus, faucium exulcerationes, dolores capitis tranſlato ſero ac efferato implacabiles, in multis parotides funeſtæ: Quibus natura ſatis robuſta, ſudores eruperunt, ſuperfuerunt, vt pote morbi indole & natura in ſero maligno conſiſtente. Nam cum fixa in humoribus præſertim craſſioribus morbi cauſa, ſudores ita ſoluendo non ſunt. Sed hæc ſatis. Quod ad Ariſtot. opinionem paulò antè adductam (de qua dicturos nos ſumus polliciti) quod ichor ſanguinem crudum aut in ſerum verſum ſignificet, Id minimè verum, ſed καταχρηστικῶς tantùm. Nam vt lacti crudior pars quædam eſt quæ ſerum dicitur, ita & ſanguini, & cuilibet humori Galeno Com. in part. 38. ſect. 2. lib. 6. Epid. Non propterea tamen ἰχὼρ ſanguinem crudum deſignat. Quamquam cum aquoſus magis ſanguis eſt, naturâ proximè ad ſerum accedens, ſeroſum ſanguinem vocitamus, non tamen abſolutè ſerum. De ichore locus eſt nota dignus apud Hippocr. libro de hominis ſtructura vbi diuidit autumnum in duas partes, in priore parte autumni τοὺς ἰχῶρας dominari ait,

in posteriore succum melancholicum. Et cum iste ichor dominatur acidis, & astringentibus alimentis locum esse dicit: Galenus verò cap. 9. lib. 6. Sanit. tuendæ dolores Capitis maximè manare ait ex vapore ἰχώρων, à ventriculo in quem isti ἰχῶρες in ieiunio translati fuerant.

TO. K.

ATAKAIΣIΣ καὶ ἔρριψις contrariam vim habere videntur apud Hippocr. Nam libro de humoribus cum æger nullam decubitus formam retinere potest, nec sedere, nec recumbere, nec quiescere sed disiicitur, prouoluitur, decidítque in pedes iactatque corpus ἔρριψις dicitur, & passio tantum est. Cum autem suo loco manet, quiescit, erigítque sese alacriter *; actio quædam est quam ἐνέργειαν, Galen. Comm. in part. 16. lib. 1. Prognost. vocat: Id autem decubitus appellatur, Græcis κατάκλισις ἀπὸ τοῦ κατακλίνεσθαι, quod decumbere significat. Vt autem dum sese corpus mouet, & legitimè sese componit facultatis corpus mouentis ἐνέργειαν declarat, ita cum quiescit nonnulla eiusdem actionis significatio apparet. Nam quies aut summam infirmitatem facultatis significat, vt cum ἐν πυρετῷ κοπώδει, corpus ne tantillum mouetur nequeunte facultate aliquid efficere, & excitato dolore cum vel minimum mouetur quis, aut facultatis vim aliquam, vnde ἀνακαθίζειν καὶ κατακεῖσθαι καὶ κατακλίνεσθαι, ἐνεργητικόν τι habent, vt ita dicam. Præterea est aliqua quies in qua omnium musculorum contentio fiat, Græcis ὁμοτονία dicitur, vt in miluis apparet qui in aëre pendent. Vnde ineptè quidam confundunt ἐρρίφθαι καὶ κατακεῖσθαι: Illud passio tantùm est, hoc actio. Quæ enim ratio & analogia est auis in aëre volantis, & eiusdem in terram decidentis dum telo traiecta est, aut graui corpore decussa: eadem est: τῆς ἐρρίψεως καὶ κατακλίσεως. Cum enim aues euolant præpetibus pennis actionis animalis vegetæ ac integræ illæsa facultate signum dant aliquod. Contra verò cum decidunt aëre percussæ ictæve casum facultatis significat: Illud habitus, hoc priuationis rationem habet. Idem in ægris contingit. Κατάκλισις designat, & facultatis corpus mouentis robur, & rationis iudiciique integri signum exhibet: ἔρριψις, quæ & κατάβλησις dici potest deprauationem decubitus, aut eiusdem priuatio-

* Quod Hippocr. in Prognost. vocat ἐν μετεώρῳ κεῖσθαι ἐλαφρὸν εἶναι.

nem quandam notat, vnde & facultatis mouentis imbecillitas casúsve, & rationis labefactatio apparet, cum nulla veluti præeunte voluntate huc illuc iactati mouentur. Et ideò τὰ σκέλεα διερριμένα, in malis ponit Hippocrates part. 17. lib. 1. Prognost. Item τὰ σκέλεα διακεκαμμένα καὶ διαπεπλεγμένα, in malis ponuntur, & in Coacis vocat ἀνακεκλασμένα: Cum artus deducti sunt & modicè contracti, quod resolutionem neruorum & indecoram compositionem significat. In ægris decubitus ratio magni ponderis est, quod ad prædicendum præsentiendúmque magnas habeat opportunitates. Hippocrates lib. de decenti ornatu de decubitu quidem agit quem ἀνάκλισιν vocat, sed hoc nomen pro decumbendi loco non pro forma sumitur. Itaque Hippocr. lib. περὶ χυμῶν, cum artem medicam breuiter perstringit, ait consideranda esse τὰ σχήματα; illo nomine complectens omnem decubitus rationem, siue ea è natura sit, siue contra naturam. Et lib. περὶ ἄρθρων, hanc vocem vsurpat cum docet quid afferat decubitus forma ad morborum (præsertim de gibbositate, & repanditate disputantur) generationem aut augmentum. Nam & membri imbecillitas, & decubitus positúsve partis ad incrementum morbi facit, quod in quam decumbimus partem, ea comprimatur, in eámque maximè partem præsertim si debilior sit, humores confluere solent. Sed hic duobus modis nomen σχήματος vsurpatur. Tertia accedet significatio ex lib. de vetere medicina. Nam illic obseruat Hippocrates in corpore τὰ σχήματα, vt aliæ partes cauæ sint, aliæ non: & de aliis differentiis similiter. Verba
" Hippocratis sunt part. 17. lib. 3. de Articul. προσξυμβάλλεται
" ἐνίοισι σὺν νόσῳ καὶ τὰ σχήματα ἐφ' ὁποῖα ἂν ἐθισθέωσι κεκλίσθαι; id
" est: Nonnullis vnà cum morbo figuræ decubitus in quas de-
" cumbere consueuerint ægri, conferunt, suppl. ad morbos adaugendos. Porrò decubitus obseruatur aut in ægris aut in sanis: In sanis rationem causæ habet, in ægris potius signi, potest etiam & causæ, vt nunc ex lib. de artic. docuimus. Voco autem rationem causæ, quod bonus decubitus & naturalis ad optimè iuuandam coctionem conferat, & ad vitandas catarrhi opportunitates. Puta, si quis supinus iaceat, etsi illi hoc in more sit (quod perpetuò spectari vult Hipp. in Prognost.) & decussatim manus capiti imponat, non est dubium quin in Ephialten propendeat: Si paulùm inflexus propensúsque, idque pro voluntatis arbitrio obdormiat, coctionis munus in ventriculo iuua-

bit. At quærit Ariſtot. Probl. 3. lib. 6. cur inflexo corpore decubitus iuuat: duas rationes reddit: Prior eſt, quod coctio in aluo magis promouetur, parte nimirum tali decubitu calefacta: Poſterior, quod locus flatibus qui in corpore multi pullulant & ſurgunt, detur: Extento corpore enim nulla cauerna adigitur qua flatus ſeſe recipiat, eóque nobis moleſtior eſſe ſolet. Item & Problem. 5. & 7. Quærit cur indormiamus potius lateri dextro, accumbamus & innitamur potius lateri ſiniſtro: quæ quæſtio ab illo acutè agitata, acutius ſoluitur. Eáque huc pertinet quoniam de ſanorum decubitu agitur qui tantùm rationem cauſæ habere debet: ſi vis, ſigni & rationem habeat. At in ægris magni intereſt qua figura quis obdormiat, aut diductis cruribus, an decuſſatis, an complicatis, an negligenter reiectis ac proiectis, an ſupinus, an pronus, an molliter, an laborioſè, an quietè placidéque, an turbulentè, iactabundè, & cum iectigatione. Quæ omnia ſigni rationem habent, vt inde ſignificatio fiat, aut doloris partis cuiuſdam, vt cum proniùs in ventrem procumbit, aut delirij, ἄλυος, infirmæque aut potius ſeneſcentis & inclinatæ facultatis, vt cum nudatis pedibus (febre non admodum vehemente, vis enim in eo magna ponenda eſt Galeno Com. in part. 17. lib. 1. Prognoſt.) aut prouoluto corpore, aut proiectis artubus quis decumbit in lecto. Quæ omnia fusè perſecutus eſt Hippocrates. Vt ergo rectè decumbere, quod κατακλίνεσθαι dicitur (hoc enim verbum ἐνέργειαν ſignificat, vim nimirum ab alio prodeuntem) καὶ εὐσχηματίζεσθαι, à Galeno Com. in particul. 17. lib. 1. Prognoſt. ſignum bonum in ægris, ita contrarium in malis cenſeatur. Hippocrates primum optimam κατάκλισιν deſcribit, in qua facultatis vim vult effloreſcere ac elucere, & non ita vehementis morbi ſignificationem dari, aut ſi morbus talis, non tamen corpus debilitatum ſuccumbit. Optimum decubitum Galenus vult eſſe cum in latus alterutrum ſine labore decumbi poteſt: Et hanc decubitus formam Mathematicarum more proponit, quæ ſit obliqui index, canon & regula quam intueri ſit neceſſe. Eiuſmodi autem decubitus optimus vt ſignum: nam vim & robur corporis deſignat. Cum enim talis decubitus rotundam figuram efficiat, difficilius ſuo ſtatu retinebitur, quam ſi plana eſſet. Quod ſi eam ſeruet æger, & tolerantiam ſuam & robur indicabit. Alia eſt decubitus forma quam Gal. in Com. in part. 16. lib. 1. Progn. vocat ἀνάῤῥοπον ὑπτίαν: interpres vertit, Iacêre erectiùs, ſed malè, debet enim

Latinè reddi, quum quis ſupinus & erectus decumbit, τὸ ὕπτιον, enim ſupinum ſignificat. Quatenus enim ſupinus tantum decubïtus, eſt ἐνδοιαστὸς, id eſt, indifferens & ambiguus, ſed quia erectio eſt aliqua, affinis eſt optimo decubitui. Alij decubitus non ita boni, vt κατάκλισις ὑπτία, καὶ προπτινὴς, aut προπετὴς, id eſt, decubitus ſupinus, & præceps, propenſus, procliuis, & deciduus. Item alius malus, cum in ventrem decumbit. Itaque cum ſuo decubitu manere non poteſt, prouoluitur & in pedes à culcitra prolabitur, nudantur pedes, proiiciuntur artus inæqualiter, propriè id omne ἔρριψις ἀπὸ τοῦ ῥίπτασθαι dicitur. Si ergò hoc ἔρριψις dicitur, quare dicit hoc totum ἀλυσμὸν ſignificare? an aliud eſt ἔρριψις, ſeu ῥιπτασμὸς, & ἀλυσμὸς, quod ſi verum eſt, vnum & idem ſeipſum ſignificabit. Eſt vbi nomen ἔρριψις eiuſmodi proiectionem, deuolutionémque corporis ſignificat quatenus ad inæquales motus & agitationes ſignificatas prius refertur: Eſt vbi ſignificet ad ipſum quod cauſa eſt eiuſmodi motuum & agitationum inconditarum. Quod autem cauſa eſt, dicetur aut ſumma imbecillitas facultatis corpus moderantis, aut ventriculi [illegible]χωσις, mala diſpoſitio orificij ventriculi, aut totius ventriculi. Nam Galenus Comm. in Aphor. 56. lib. 7. apertè docet ἀλύειν, verbum ſignificare anxietatem à qualitate humoris ventriculi orificium moleſtantis, vt non tam in capacitate humor contineatur, quam alui ipſius parietibus adhæreat. Nam & ἀλυσμὸς id ſignificat, & quæ cauſa ἄλυος, eadem & ἐρρίψεως cauſa. Nil intereſt ſiue hoc, ſiue illud dicas. Hoc tantum monêre ſupereſt κατακεῖσθαι & κατακλίνεσθαι, pro eodem ſumi: tamen τὸ κατακλίνεσθαι, habet plus ἐνεργείας, quàm κατακεῖσθαι, ſi ad examen res reuocetur. Item mirum quomodo κατακλίνεσθαι, hic & lib. de Artic. In bonam partem ſumatur, cum part. 38. lib. 2. Prorrh. τὸ κατακεκλιμένον, in malam accipiatur partem. Nam cum cautionem affert ne quis exolutis medicinam adhibeat, vocat τοὺς κεκλιμένους, id eſt, ἐκλύτους, vt Galenus loquitur, interpres vertit, Inclinatos. Fortè nomen hoc ad hominem accommodatur cum potius ad morbum referri debeat: vt dicatur ἡ νοῦσος κατακεκλιμένη, morbus affectus, ac inclinatus cum omnia ſunt in deſperato: quo modo dicimus; Rempubl. inclinatam ac ſeneſcentem. Cicero. Sed hæc alio loco.

KATEI-

KATEIΛΟΥΣΑΙ φωναὶ legitur apud Hippocratem partic. 32. sectio. 3. lib. 3. Epid. Cuius in vocis proprietate multùm laborat Galenus Nam & impropriè hac vsum voce Hippocratem contendit, & si vocem admiserit, malè actiuam pro passiua vsurpasse. Nos non tam de verbo laborabimus, quam vt vtilitas ex rei explicatione consequatur. Primùm Galenus actiuam vocem reiicit κατειλῦσαι, etsi Hippocrates ea vti voluerit, ait credibilius passiuam vsurpasse κατειλύμεναι. Nec adeo ignarum linguæ Græcæ Hippocratem esse vult vt actiuam vocem pro passiua supposuerit. Miror tamen Galenum non obseruasse etiam in germanis scriptis; vt in aphorismis & Epidemiis Hippocratem aliàs solœcismum committere, aliàs passiuam vocem pro actiua voce vsurpare, aliàs quod affectus proprium est parti attribuere, & contrà vt aphorismo 37. lib. 2. Aph. scribit οἱ εὖ τὰ σώματα ἔχοντες, φαρμακεύεσθαι ἐργώδεες, alij ἐργώδεις scribunt & meliùs. Itaque solœcismus commissus. Debuerat enim scribi τοῖσιν εὖ τὰ σώματα ἔχουσι φαρμακεύεσθαι ἐργῶδες. Et si legamus, ἐργώδεες φαρμακευεσθαι improprium hoc est. Et 2. de morbis mulierum legitur γυναικὶ διεφθορυῖα, pro διεφθορυίῃ. In Aphorismis lib. 4. Aphor. 51. ἀποστήματα λυόμενα πρὸς τὰς πρώτας κρίσεις, dicit in voce passiua, pro λύοντα. Alioqui non cohæreret aphorismi sensus vt alio loco à nobis est demonstratum. In Prorrhetico partic. 52. lib. 2. φάρυγγα πνιγώδεα dicit, pro, συνάγχην πνιγώδεα. Nec enim fauces sunt strangulantes, sed angina ipsa est quæ strangulat. Quo in sensu Hippocrates dicit φωναὶ κατειλῦσαι, siue, κατειλύμεναι, pro φάρυγξ τηκόμενος, & κατειλύμενος, aut, γαργαρεὼν ἀνεσπασμένος. Attribuit voci, quod parti attribui debet. Itaque Galenus in duobus mihi errare videtur (pace tanti viri dicam.) Ac primum quidem quod arguat Hippocratem, aut saltem fingat malè Hippocratem vocem actiuam pro passiua posuisse. Hoc enim Hippocrati contigisse docuimus antè. Etenim liquit Hippocrati etiam datâ operâ, vt summo autori, & primo artis Medicæ cultori & impropriè aliquando loqui, & solœcismos committere. Quod non tam ignorantiæ aut incuriæ tribui debet, quam eius autoritati. Voluit enim videri aliquando parum de verbis laborare, res curiosiùs persequi. Immò isti errores (si modo errores dicendi sunt) aliquid priscum, & authoritate plenum habent. Quomodo Maro

Aphorism. 56. lib. 7.

Poëtarum regula ſæpè dimidios verſus compoſuit, ſæpè ſyllabas breues pro longis ſuppoſuit, ſæpè vocales non eliſit. Quod artis Poëticæ ignorantiâ factum nemo bonus dicat. Secundo modo Galenus lapſus videtur qui vocem illam & actiuam, & paſſiuam, κατειλῦσαι reiiciat: quod nemo dixerit, vocem impulſam, intruſam, contortam, illud tamen ipſum eſt quod vox κατειλύμενον ſignificat. Iam autem diximus propriè quidem τὸ κατειλύμενον voci non tribui, ſed potius inſtrumento nempe arteriæ, aut laryngi. Quod miror Galenum non legiſſe apud Hippocratem vt nos ipſi legimus quemadmodum paulò poſt aperiemus. Scopus Hippocratis eſt demonſtrare qualia contigerint in conſtitutione calida, humida ventiſque placida. Caput humoribus fœtum plerúmque redditum eſt. Hinc coryzarum, & catarrhorum in fauces & pulmones ilias. Maximè autem eorum vim perceperunt qui iam ad tabem propenſitatem nonnullam habebant. Itaque ferina deſtillatio fauces irrigans læſit inſtrumenta, & tametſi humida eſſet non tam raucas voces effecit, quam quodammodo clangoſas ob feritatem & acrimoniam humoris, quæ diuellit & contrahit quodammodo, vnde gurgulio, aut arteria lædi conſtringíque videtur quod κατειλεῖσθαι dici poteſt: Hinc vox κατειλυμένη dicetur, effectum pro cauſa ſumendo, cum inſtrumenti læſio, contractio, ſiccitas, ſqualor, diuulſio ob ferinam diſtillationem vitiandæ vocis occaſio ſit. Sic κατειλυμένας, voces dicemus ac ſi dicas; κατακλειομένας ἢ ἐνειλυμένας, occluſas, coactas, compreſſáſque vt pote exire nequeuntes. Hoc autem catarrhus effecit præſertim in natura tabidis, & iis quibus pulmo imbecillus foret: Hippocratis duo ſunt loci ex quibus eorum quæ dicuntur plena demonſtratio elicietur. Libro 1. Epid. ſectio. 1. partic. 28. loquens de vergentibus ad phthiſin
„ qui in conſtitutione humida malè affecti ſunt, cum tamen ple-
„ rique haberent ἐνδοιαστῶς, ait, φάρυγγες ἐπώδυνον εἶχον, ἔχοντες ἔρευθος, ῥεύματα σμικρὰ, λεπτὰ, δριμέα ταχὺ τηκόμενοι καὶ κακούμενοι: In loco autem quem nunc demonſtrandum ſuſcipimus ſcribit, φωναὶ κακούμεναι καὶ κατειλῦσαι, ſiue κατειλυμέναι. Idem ſenſus, verba diuerſa ſunt. Quod ſit idem ſenſus patet, primum in vtroque loco maximè de phthiſicis loquitur, de ferina deſtillatione à capite: Iſta diſtillatio quandam σύντηξιν attulit pharyngis. Nam cum diu perſeuerat, contabeſcit eliquatúrque pharynx & arteria, hinc vox vitiatur,

impeditur. Itaque & φάρυγξ propriè dicetur à ferino πηκόμενος καὶ κακούμενος, item & κατειλούμενος. Itaque eundem sensum vides, & verba diuersa quidem sed eodem pertinentia omnino. Alter locus est æquè apertus histor. 6. sectio. 2. lib. 3. Epid. de filia Euryanactidis; Huic, ait Hippoc. fauces initio dolebant, rubebant, γαργαρεὼν ἀνεσπασμένος, destillationes multæ acres, tenues, deinde, quod notandum, sub finem, & erat illi συγγενικὸν φθινῶδες. Hîc patet à destillatione ferina gargareonem affectum esse, reuulsum, retractum, quod non fit citra siccitatem & colliquationem quandam. Itaque fauces dici possunt πηκόμεναι, κατειλούμεναι, ἀνεσπασμέναι: Impropriè autem verba hæc ad ipsam vocem referrentur. Quod autem ab ipsa siccitate contractio, & vitium arteriæ contingat patet ex Com. in Aphor. 35. lib. 4. Aphor. Vbi miratur quî fiat vt intorqueatur collum, & tamen doloris non meminerit Hippocrates. Galenus autem ait doloris vacuitatem non adesse cum inflammatio est, sed euenire « posse, vt ab ipsa siccitate colli tentio fiat, tractus, & euersio. Qui « locus est commemorabilis. Et de ea re pleniùs dicetur in voce, ξηρόν. Porrò miror Galenum Comm. in particulam illam quam nunc explicamus, dubitasse cur dixerit Hippocrates & tabidis & phreniticis & ardentibus febribus voces ledi intorquerique. Nam raucas voces reddi vult à catarrho, à siccitate clangosas. Verisimile autem febricitantes ardenter habere clangosas non raucas. At iam demonstrauimus ex prædictis locis istam destillationem acrem esse, mordacem quæ quandam siccitatem & squalorem afferat instrumento vnde vox non liberè exeat, propterea credibilius est & in tabidis ipsis, & in phreniticis clangosam vocem esse ob ipsam siccitatem inductam, quam raucam. Quanquam & nonnihil raucedinis habere potest.

TO. Λ.

ΛΕΙΕΝΤΕΡΙΑ. Ad historiam de leienteria hoc addi potest. Grammaticè nimiùm de leienteria agit, ac si solo intestinorum læuigatorum vitio contingat. Decipitúrq; nimiùm nominis Etymo: quod si respicitur, non est dubium quin ad sola intestina vitium referatur. Sed in hoc taxantur veteres Com. Apho. 1. li. 6. Apho. qui cum essentiam λειεντερίας probè intelligerent, in no-

minibus aſſignandis aberrarent. Si χύλωσις ad ſolum ventriculum pertineat, cum τὸ ἐν τῇ κοιλίᾳ χυλώσεως ἀποτυχία dicatur Λειεντερία, non ad inteſtina prima mali labes reuocanda. Galenus Com. in Aphor. 12. lib. 4 Apho. melius multò de leienteria ſentit: Λειεντερία, ait, ſequitur intemperiem omnium partium quæ ad aluum pertinent, id eſt, ipſius ventriculi, in quem cibi ingeruntur, & inteſtinorum quæ cremorem ex hoc recipiũt, hæc Galenus. Imitandus itaque potius Galenus fuit quam Paulus qui etymo deceptus imminutus eſt in explicatione originis & naturæ ipſius morbi. Tamen Comm. in Aphoriſmum 43. lib. 6. loquens Galenus de Leienteria quæ ſuccedit longæ lienoſorum ægrorum Dyſenteriæ, ait, τῇ δυσεντερίῃ ἐπιγίνεται λειεντερία ἐπὶ τῇ τῶν ἐντέρων κακώσει μόνῃ: Diuturnæ dyſenteriæ læuor inteſtinorum ſuccedit, ob ſolum inteſtinorum vitium. Itaque & Paulus & Gorræus Galenum tanquã Deum tutelarem habebunt in tuenda opinione ſua. Locus notandus admodum eſt. Nam illud μόνον, non excludit ventriculum; immò nulla leienteria contingere poteſt, quę verè ita nominetur, niſi vitium attingat ipſam aluum; cum ſola aluus chyloſeos officina exiſtat. Cur ergò dixit, ſolo inteſtinorum vitio leienteriam contingere? illud per comparationem cum aliis morbis qui fiunt per συμπάθειαν neceſſariò, dictum eſt. Nam comparatur læuor inteſtinorum cum hydrope, hydrops in fruſtratione αἱματώσεως, ſuam eſſentiam habet: Αἱμάτωσις ſolum hepar agnoſcit cauſam ſui: Ergo tametſi partes omnes & inteſtina hydrope laborent, id non fit proprio ipſorum vitio, ſed propter vitium hepatis, nimirum imbecillitatem ob euacuationem in dyſenteria nimiam: ſed leienteria à ſolo inteſtinorum vitio, id eſt, non fit per ſympathiam alicuius partis, lienis, hepatis, aut venoſi generis, vt hydrops, ſed proprio vitio, & eius, ſupple, partis, ſine qua leienteriæ eſſentia non ſubſiſtit. Nec enim ſi ſola inteſtinorum œconomia laboraret, funeſtum eſſet ſymptoma: ſed vt diuturnæ dyſenteriæ leienteria tamquam ἐπιγενόμενος ὁ νόσος ἢ σύμπτωμα, in malis ducatur, neceſſe eſt ventriculum laborare. Credibile quidem primum labefactata eſſe inteſtina à dyſenteria, & ita malum creuiſſe, & læuorem in iis iamdiu fatigatis à vetere morbo contractum fuiſſe, ſed iſte læuor καταχρηστικῶς tantùm leienteria appellitari debet, niſi protracto ad Ventriculum vitio, ſed hæc ſatis.

TO. M.

ΥΚΗΣ, maſculini generis μύκυ, & μύκης, μύκητος, vnde μύκετες in plurali numero, obſcuram admodum habet ſignificationem apud Hippocr. lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, cum ait iſchiadicos claudicantes vrendos eſſe μυκῆσι. Vel vruntur partes carnoſæ, vel oſſeæ: oſſeas non cenſet vri debere σιδηρίοισι ferramentis, ſed μυκῆσι; contra verò carnoſas ferro candente vrendas eſſe. Quid ſibi vult Hippocrates? Nam ſi μύκης & μύκητες, fungos & terræ quædam φύματα ſignificat, vt apertè Gorræus in dictionis huius explicatione ediſſeruit, quis erit ſenſus ſi dicamus artus claudicantis ob infarctum craſſioris pituitæ, vt illo loci explicat Hippoc. quam medicamentum purgans amoliri non potuit, partem carnoſam ferro exuri debere, oſſeam autem μυκῆσι, id eſt fungis, vt vertit Cornarius Grammaticè tantùm? Nec enim hæreret ſenſus. Nos autem cum varias huius vocis ſignificationes in veterum libris haberemus in numerato, videbimur fortè non longè ab Hippocratis mente diſcedere ſi quid ſentiamus, explicemus. Præter fungi è terra præſertim crepuſculo erumpentis ſignificationem, lucernarum fungos quoque deſignat hoc nomen. Et μύκητες apud Ariſtoph. pro vermiculis qui circumuolitant lucernas accipitur. Etymologicus autem pro ſcintilla vult ſumi, qua ex poſtrema ſignificatione id quod volumus, eliciemus. Ita enim Hippocrates aut vult multas & profundas cruſtas (ἐσχάρας vocat) excitari, aut non. Excitantur præſertim in mole carnea. Id autem commodè fit candente ferro quod veſtigium ſui minimè fugax imprimit atque inurit; in oſſea ſubſtantia nil neceſſe eſt hoc fieri, propterea vſtio ſi procuranda eſt, meliùs adminiſtrabitur μυκῆσι, non dicam, fungis, ſed ſcintillis candelarum & flamma ipſa. Ac ſi μετωνυμικῶς ſcintillam, pro igne ipſo actiuo accipiat, vt ſi accenſa candela admoueatur vrendo oſſi. Quidam interpres paulò quidem propiùs ad mentem Hippocratis accedens legit; Vrendas partes oſſeas cantharidibus. Sed huc adducendi codices fide digni. Quod ad intemperationem Cornarij attinet, vt ea ſuo patrocinio non careat, fieri poteſt temporibus Hippocr. quoſdam μύκητας, id eſt, fungos extitiſſe, quibus fortè cauſtica adu-

rénſque vis ineſſet, quæquè commodè in vſtione oſſium vſu veniret. Sed id coniecturæ opus eſt.

TO. N.

NΗΔΥΣ, ἀπὸ τοῦ νηεῖν, quod aliquid ingeratur cumuletúrque, ſignificationem inuenit, pro vtero aliàs ſumitur, aliàs pro aluo propriè dicta, aliàs pro aluo tantùm inferiore, & id propriè ſignificare volunt. Vnde νηδυῖα lactes craſſioráque inteſtina ſignificat apud Hippocr. Et libro de corde ſub finem nomen νηδύος, pro ventriculo & inteſtinis. Ego verò nomen νηδύος apud Hippoc. reperi lib. περὶ λέχνης, & ſumitur pro quauis in corpore capacitate ferè eo modo quo & nomen κοιλίη. Nam & in anguſtum vox hæc contrahitur, & latiùs patet. In anguſtum quidem contracta cum articulo ἡ aluum propriè ſignificat, ſiue nomen alui pro ſolo ventriculo χυλώσεως officina ſumatur vt interpretatur Tullius, ſiue etiam præter ventriculum comprehendat ventrem inferiorem. Quo in ſenſu dicebat Aphor. 15. lib. 1. αἱ κοιλίαι χειμῶνος φύσει θερμόταται. Et
„ partic. 40. ſectio 2. lib. 6. Epid. Empyematis vmbilîcus termi-
„ nus eſt, quibus ſuppuratio contingit, iis κοιλίαι περάσονται, pro aluo inferiore ſumitur nomen κοιλίης, ſine articulo, quod aliàs di-
„ xit κοιλίη ἡ κάτω, quomodo Aphor. 38. lib. 7. Aphoriſm. Deſtillationes ἐς κοιλίην τὴν ἄνω: id eſt, in pulmonem, autore Galeno.
„ Et par. 1. ſect. 3. lib. 6. Epid. Cutis raritas ἡ κοιλίης πυκνότης, id eſt, ventris inferioris denſitas & aſtrictio. Et θερμοκοίλους ψυχροσάρκους, vocat particul. 25. ſectio. 4. lib. 6. Epid. nomine τῆς κοιλίης, pro ventriculo in quo cibus elaboratur ac conficitur, ſumpto: poteſt quoque & hîc pro iis quibus hepar calidius eſt θερμοκοίλους ſumere, vt nomen ventriculum, & totam ventris inferioris regionem deſignet. Item pro externo habitu abdominis ſumitur nomen hoc: & per ſynecdochen pro partibus in abdomine contentis, vt part. 19. lib. 2. Prognoſt. ἡ κοιλίη λαπαρὴ καὶ εὔογκος legitur, id eſt, totum abdomen & aqualiculus. Et
„ Galenus lib. ad Thraſybul. Venter præpinguis acutiem menti non affert, quo loco de athletis agit quibus venter ſaginatus eſt.
„ Et aphoriſmo 7. lib. 6. Aphor. Dolores ſublimes κατὰ τὴν κοιλίην vocat, qui peritonæo tunica diſtinguntur. Nam ſi partes ſuprà

peritonæon infestant, dicitur dolor μετέωρος: Sin ventriculum ipsum, aut intestina, aut profundiores partes, dolor profundus dicitur. Nomen autem κοιλίη, sine articulo omnem cauitatem significare potest, siue illa sit manifesta, siue soli rationi subiiciatur; id est, sola ratione comprehendatur. Quanquam Hippocrates Apho. 20. lib. 6. scribit eum articulo, si sanguis ἐκχυθῇ εἰς τὴν κοιλίην παρὰ φύσιν, corrumpitur. Non est credibile tantùm significari, aut aluum inferiorem, aut superiorem, sed generaliter pro omni capacitate sumitur tametsi articulus additus sit. Quo in sensu nomen νηδύος sumi potest. Vnde commemorabilis est locus lib. de arte; Corpus non habet vnum ventriculum; Græcis μίαν νηδύν, sed plures. Duo sunt qui cibum suscipiunt & dimittunt: præter hos duos alij plures. Nam quibuscumque membris caro est circunsita, musculus appellari solita, hæc ventriculum habent. Nam omne inconcretum & non coalescens, seu illud pellicula, seu caro circuntexerit, cauum est. Dum sanum est flatu, dum ægrum ichôre Impletur. Quod notandum est. Et illud ipsum est quod Galenus demonstrat Com. in Aphor. 20. lib. 6. Aphorismorum explicat locum inflammationis, & ἐκχυμώσεως. Phlegmone, ait, fit cum spargitur sanguis per minimas partes ad eas cauitates quæ sunt in musculis, quas solo rationis sensu contemplamur, in Ecchymosi autem effunditur in spatia quæ vasis ipsis circumiacent & circumponuntur.

TO. Ξ.

ΞΗΡΟΝ apud Hippocratem multis tribuitur, maiorémque significationis vim habet quàm quis fortassis opinetur. Nam & ophthalmia sicca, & morbus ξηρὸς, & tabes ξηρὰ, & pleuritis ξηρὰ, & χολερὰ ξηρὰ, & vlcus ξηρὸν, aliáque multa sicca dicuntur alio atque alio in sensu quorũ explicatio non est prætermittenda in Apho. 12. & 14. lib. 3. Aphorism. ξηρὰς ὀφθαλμίας, reperio quæ & φθινώδεις, dicuntur quæ ταῖς ὑγραῖς opponuntur. Non quod idem φθινώδης, ophthalmia & ξηρὰ dicatur: cum ξηρὰ longiùs largiúsque accipiatur. Nam & ophthalmiæ siccæ in humorum acrium abundantia contingunt, & in squaloribus: tabidæ autem, Græcis φθινώδεις ophthalmiæ in squaloribus, consumptióque oculorum contingit, vt paulò post dicetur. Cæte-

rum ophthalmiæ ῥοώδεις καὶ ὑγραὶ opponuntur ophthalmiis ξηραῖς καὶ σκληραῖς, lib. de locis aëre & aquis, vt ξηρὸν καὶ σκληρὸν, idem ſignificare videantur. Ait enim humidas ophthalmias iis contingere qui loca calida & ventis calidis perflata incolunt: Duras & vehementes iis qui verſantur in locis ventis frigidis perflatis. Sic ſicca lippitudo bifariam poteſt intelligi, vel quod nihil aut paucũ defluat, vel quod aliquid ad oculos acre, mordax, & tenue affluat non quantitate ſed qualitate peccans. In humida autem humor aqueus deſtuit, non eo modo quo in Epiphora, ſed cum inflammatione in oculos humor defluit quantitate moleſtans, humidam ophthalmiam deſcribit Hipp. part. 48. ſect. 3. lib. 3. Epid. In cõſtitutione cal. humida auſtrináque multis fiebant ophthalmiæ humidæ diuturnæ palpebrarum, multis contigêre tubercula. Quo docet vnum & eundem humorẽ duplicem habêre ſubſtantiam, vnam tenuem qua effecit ophthalmiam humidam: alteram craſſam qua Epiphyſes & tubercula producit. Quod Gal. Com. in particulam illam exactè docet. Et cum tenuem humorem dico, non acrem & mordacem intelligo, nam hic ſiccam lippitudinem facit. Sed aqueus & liquidus humor multus humidam gignit. Quod Hippoc. demonſtrat in lib. de locis & aquis, &
„ Comm. in Ahor. 14. lib. 3. explicans quid contingat autumno
„ ſicco & aquilonio, quẽ æſtas pariter ſicca & aquilonia præceſſit:
„ Contingunt, ait, febres acutæ, diuturnæ, lippitudines ſiccæ, quia quod in bile eſt humidiſſimũ & liquidiſſimũ abſumptũ eſt, quod craſſius eſt, remanſit. Itaque humidiſſima & maximè liquida pars humidam ophthalmiam peperiſſet. Quod craſſum eſt de tenui humore reliquum; ſiccam ophthalmiam parit: quod craſſum de humore craſſiore ac glutinoſiore, in palpebris tubercula gignit, vt ex Hippocratis interprete abundè patet. Dictum autem paulò ante ſiccam lippitudinem dici, vel quod nil excernatur, cum non deſit fortè humor, ſed ſupprimitur ab ambiente frigore vt antè ex libro de aëre & locis docuimus, & ea lippitudo ſicca dici poteſt, cruda, dura: vel quod humor affluat quidem ſed paucus, acer, nitroſus: Tertia accedit ea quam φθινώδη, diximus à ſqualore quodam & immodica ſiccitate. In ſqualoribus, Grçcè αὐχμοῖς, omnes pullulant, ſed maximè ſecunda, & tertia, Nam ad primam frigus boreale concurrit maximè. Aëtius & Celſus compoſito nomine ξηροφθαλμίας, vocant eas in quibus oculi arent, ſqualent, non tument nec diffluunt, ſed cum leui prurigine ingraueſ-

cunt

cunt, & palpebræ prægraui pituita inhærescunt. Et ψωροφθαλμίας similes constituunt in quibus oculorum aspritudo cernitur, scabrities, pruritus à nitroso salsóque humore. Et iis accidunt quibus humores biliosiores sunt cum nonnulla crassitie, aut quibus corpus pituita salsa putríque abundat. Ergo cum in aphorismorum lib. 3. Apho. 16. Hippoc. dicit, ἐν αὐχμοῖσι φθινώδεες ὀφθαλμίαι, legendum sine distinctione, non cum additione, καὶ, vt quibusdam placet. Nec istos αὐχμοὺς ita audire oportet, ac si nil humoris adsit. Humores enim adsunt ferini non tam quantitate quàm qualitate molesti. Quod tamen in Comm. Galeno non videtur, sed errat meo iudicio, vt alio loco à nobis est demonstratum. Et in lippitudine φθινώδει consumptio oculi sequitur aut ratione ipsius squaloris, aut ichoris ἐν αὐχμῷ geniti. Nomen tabis largè accipitur, vt Comm. in Aphorism. 10. lib. 3. Aphor. sumi posse docuit Galenus. Νόσημα ξηρὸν dicitur ab Hipp. Comm. 1. part. 22. in lib. de Diæt. acut. Dum morbus, ait, sic-" cus est, à pleniore cibatione abstinendum. Nomen τοῦ ξηροῦ, non" tantùm morbis thoracis tribuit, sed omnium partium affectibus in quibus nil eorum quę redundant excernitur. Vt cum in lippitudine nil resudat, in cerebri affectibus nil per nares palatúmque extruditur. In affectibus ventris inferioris cum aluus sicca aridáque manet. Cum autem excretio fit morbus ὑγραίνεσθαι dicitur. Quo loco quæstio poni potest disputatione digna, an idem sit morbum siccum esse & crudum: vt idem coctum esse & humidum. Idem videntur esse. Nam in pleuritide cum madet os, expectoratúmque iam procedit est quid ἐπιφαινόμενον docens initio iam exacto breui morbum finitum coctúmque iri, Aphor. 12. lib. 1. Si itaque cum nil excernitur aridúmque os est pleuritis sicca dicitur, & cruda: madescente ore humidus morbus dicetur & coctus. Itaque concludet quis, sed malè, ophthalmiam humidam, in qua multus diffluit humor eandem dici coctam eo modo quo & pleuritis. At res longè differt. Item cum quaquauersum ac vndique cerebrum diffluit liquidis excrementis morbus dicetur humidus & coctus. Sed hoc falsum est. Dicemus autem breuitatis quidem morbi indicium esse oris madorem & humectationem, non tamen idem esse humidum & coctum: nec siccum & incoctum. Nam cum liquidior ptissana lib. 2. de Diæt. acuto. ad humectandum dari dicitur, non idem est, ac si dicas ad coquendū. Vnde lib. de Vetere Me-

dicina erysipelata, peripneumoniæ, defluxiones salsæ, acres „ humidæ, incoctæ dicuntur, quæ cum coquuntur, crassiores dicuntur: id est, dum crassiores redduntur iam coqui putantur. Et Hippocr. part. 23. lib. 1. de Diæt. acut. scribit. Si os ma-
„ defiat, & qualia oportet è pulmone educuntur, sorbitionis
„ quantitatem augebis: Nam quæ citiùs madent, celerioris criseos notam præ se ferunt. Si humidum esse idem esset ac coctum, siccum & incoctum idem, Hippoc. simpliciter dixisset; Si os madefiat: nec adiecisset, Et qualia oportet educantur: Hæc enim particula, non, humiditatis meminit, quæ siccitati cõtraria est, sed coctionis ipsius tacitam mentionem iniicit. Alioquin cum Gal. & Hippoc. Aphor. 12. lib. 1. Aphorismorum, & Aphor. 50. lib. 2. Prognost. scribit in morbis thoracicis sputa initio apparere debere, idem est ac si dicat, os humescere initio debere. Itaque aliud est humescere, aliud coctum esse. Et cum suprà dixit Hippocr. Si qualia oportet educantur: Galenus in Comm. ait hoc esse signum & argumentum coctionis. Non autem dicit, os humidum, esse coctionis γνώρισμα. Præterea si idem esset coctum esse ac humidum esse, catarrhosæ dispositiones, cuiuscumque modi essent, è coctorum morborum numero, etiam dum incipiunt, dicerẽtur. Nec dubium est quin quibus in morbis excretio debet esse materiæ, si illa materia omnino supprimitur, morbus siccus dicetur, & crudus quatenus notę coctionis non elucent. Cum autem de materia morbi educitur quippiam, ὑγραίνεσθαι morbus dicetur, & coqui si notæ argumentáque πέψεως appareant. Sed si antè tempus excretio fiat materiæ, tametsi quippiam effluat, tamen crudus appellabitur morbus, νόσος autem ξηρὰ non dicetur. Apud Hippocratem χολέρα ξηρὰ, dicitur 4. acutorum τῇ χολέρᾳ ὑγρῇ opposita, à spiritu flatulento & acri turbationem seditionémque in corpore excitante siue sint tantùm flatus, siue alia adsint quæ prohibeant quo minus flatus ipsi exeant. Ex sententiâ autem Galeni eos adoritur Comm. in particulam 103. lib. 4. acutor. qui cibos coctu difficiles sumpserunt transire nequeuntes, quibus adiecti sunt cibi impensè calidi ac acres. Vnde tumultus excitatur, idque contingit quod Horatius in Satyris cecinit:

„ *Nam variæ res,*
„ *Vt noceant homini credas:*
„ *Si ſimul aſsis*
„ *Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis,*
„ *Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachóque tumultum*
„ *Lenta feret pituita.*

Sic lazerpitij radix choleram morbum ſiccam facit ſi cum multo caſeo & carne bubula ſumatur. Sic 5. Epid. Quidam vorax ex hauſtu vini generoſiſſimi, placentarúmque eſu in choleram ſiccam incidit. Ex eo autem ſicca definitur cholera, quod excitata illa ſeditione in corpore omnia reſiſtant, nulláque neque ſurſum, nec deorſum fiat euacuatio. Atque in humida plus eſt materiæ præſertim bilioſæ corruptæ liquidæ, vnde facultates ad omnimodam excretionem ſolicitantur: & quatenus excretio fit, humida dicitur: In ſicca cum plus crudæ ſit materiæ & flatuum materiam illam ſubigere, mouere, agitaréque ſtudentium, diuelluntur membranæ; immò diſrumpuntur non ſine atroci dolore à quo mors præeuntibus frigidis ſudoribus contingit: ſiccáque ideo dicitur quòd nil excernatur, ſed conuolutio tantùm inteſtinorum fiat, inflatióque ventris & omniũ rerum concluſio quædam. Qua in ſignificatione τὸ ξηρὸν propriè ſumitur. Ac illo quarto acutorum ſcriptum eſt. A „ cholera arida venter inflatur, ſtrepitus fiunt, dolor laterum „ & lumborum, nilque aluus deiicit, ſed aſtringitur. Aſtrictio „ illa τὸ ξηρὸν conſtituit, & in aſtrictione iſta ξηρότης conſiſtit. Et Galenus interpretans particul. illam non probat ſuppreſſionem iſtam flatuum ad hyparxin conſtituendam choleræ aridæ. Verba ſunt hæc: Cum flatus interdum exire poſſint, „ interdum retineri, aridam choleram ob retentionem flatuum „ generari aſſerere nequeo. Nam probabilius eos vocare cholerâ morbo laborantes in quibus flatus erumpant, quam in quibus retineantur. Contra tamen veritatem aſſerere videtur: hoc Hippocratis interpres Galenus, cum cholera ſicca videas eos interire in quibus ſuppreſſio fit & flatuum & humorum. Idemque fit in ventre quod in eo ſurarum affectu qui à Græcis ζωολχὴ dicitur, in quo ob prohibitum flatum

diuulsio contingit partium neruosarum, indéque dolor impla-
cabilis. Sed obiiciat quis, cum in tympanite flatus cohibeatur,
cur non æquè implacabiles dolores excitantur, & mors non
æquè subitò obueniat, ac in cholera sicca? In tympanite enim
coërcetur flatus humoris comes inter membranas. Dicimus
in cholera morbo conatum esse naturæ ad excretionem, & maio-
rem agitationem à spiritu flatulento & humoribus pituitosis, cru-
dis ac tenacibus, quàm in tympanite. Nam in tympanite non
tantus tumultus fit, sed sensim atque sensim flatus cumulantur &
materia: In cholera sicca orgasmus est. Non quin in tympa-
nite dolores adsint etiam qui vix remediis cedant, sed non adeo
acres sunt & acuti ac in cholera ipsa dolores adesse in tympan.
,, vix placabiles declarat aphorism. vndecim. lib. 4. Circa vmbi-
,, licum labores & tormina, nec medicationi, nec aliis remediis
,, obedientia in tympanitem terminantur. Cæterùm quod antè
de distinctione ophthalmiæ humidæ ac siccæ dictum est, idem
de angina dici potest. Nam si diligenter legatur lib. 4. acuto-
rum duplex angina reperitur, vna à crassa viscosáque materia
quæ in maioribus venis continetur, altera à subtili, acri, & hanc
anginam Galen. Com. in part. 30. & 31. lib. 4. Acuto. explicans
ait vocari posse πικρόχολον ϗ χολώδεα, Hippocrates sic eam de-
,, scribit: Cum à capite tenuis fluxio est & nitrosa, mordet, vlce-
,, rat, & orthopnœan parit & siccitatem multam: quæ hoc humore
apparent sunt ἰσχνά, id est, minimè tumentia: sic enim illo loco
& Com. in part. 54. lib. 2. Prorrhet. ἰσχνὸν non pro gracili su-
mitur, sed pro humili, & non tumente. Quo loco anginam il-
lam siccam videtur describere Hippoc. vt non tam quantitate
humor infestet quam qualitate, vnde partes ξηρασίαν quandam
verbo vetusto, patiuntur: Et cum non sit tumor, ob siccita-
tem tamen difficilis est deglutitio: & spargitur humor in omnes
partes iis dolorem inducens ac summam siccitatem & squalo-
rem quandam vt partes quodammodo extenuatæ emaciatæque
appareant; & ob emaciationem istam omnium ad collum & gut-
tur partium attinentium vocis sequitur impedimentum per la-
ryngis passionem, ait Galenus. Eandem anginam siccam, sed
lethaliorem Hippocrates videtur explicasse lib. 4. Aphorismor.
,, Apho. 35. Si à febre habito collum côuertitur, & vix deuorare
,, potest, sine vllo tumore, lethale. In altero aphorismo. Si à febre
, habito tumore non existente in faucibus strangulatio repente su-

peruenerit lethale. Loquendi formas Galenus animaduertit: Nam aliud est dicere; Vix potest deuorare : aliud, strangulatio adest in faucibus tumore non existente, necessario guttur & larynx afficitur. Ac quærit Galenus cur in descriptione anginæ non meminit doloris vt in Prorrhetico dicens, Fauces dolẽtes: Item, " An angina absque dolore esse possit. Quod ad prius, tametsi doloris non meminit, tamen potest satis intelligi, de posteriore ita sentit, si cum inflammatione angina est, necesse est quoque & dolorem adesse. Sed si inflammatio non assit, strangulatio potest contingere tribus modis absque dolore: Vt oborto œdemate, vel resolutione laryngem mouentium musculorum, vel ab vtróque simul. Tertiò summa siccitas & squalor eorundem laryngis musculorum hoc efficere potest. Desiccati enim suprà modum extenduntur, & sic angustiam afferunt, præsertim si siccatio confertim fiat. Siccitas autem illa ab humore est nitroso vt dictum est. Sed alia quæstio difficilior oritur, cum strangulatio in angina repente contingat, an id à siccitate immodica id fieri potest, & quomodo? Videtur fieri non posse. Nam si intemperies sicca angustiæ & strangulationis perinde causa est, non nisi longo tempore acquiritur, vt ex locis multis doceri potest, ac præsertim cap. 7. lib. 3. de loc. aff. vbi Galen. docet Epilepsiam non ideo ab intemperie sicca fieri, sed ab humore potius quod citò fiat ac soluatur, quomodo ergo strangulatio repentè continget? Cur non hectici strangulantur? Nisi quis dicat siccitatem quidem tempore acquiri, sed illam non satis esse necando nisi febris maxima concurrat : quæ febris breui afferre potest ariditatem musculorum laryngis & tensionem præsertim si sit è genere καυσώδεων. Quæstionem hanc Galenus resoluit Com. in Aphor. 35. lib. 4. cum Hippoc. scribit. "
" Si cui à febre occupato collum inuertitur, & vix deuorat, sine tu- "
" more, lethale : vt illum aphorismum explicet affert similem sen- "
" tentiam lib. 2. Epid. quam apertè enarrat cap. 3. lib. 4. de loc. aff. "
" Anginam patientium tales erant affectus, colli vertebræ intrò ver- "
" gebant, extráque apparebat collum habere cauitatem, & hoc "
" tactum dolebat: In vtróque loco meminit Hippocrates de angina à contorsione Colli: In Epidemiorum secundo contorsio fit à tuberculo, hinc doloris meminit : In 4. aphorismorum contorsio fit in febre ingente, nec tamen doloris meminit: In 4. Apho. contorsio fit in febre ingente, nec tamen doloris meminit,

quia forte non est, sed (inquit Gal. Com. in Apho. illũ lib. 4.) ob ingentem fit contortio siccitatem, non tam ratione febris, quam peculiari etiam affectione ob affluxum humoris nitrosi colli, & omnium partium eò pertinentium. A siccitate enim repente inducta tensio fit, tractus, & euersio vertebræ: eò autem celeriùs strangulatus contingit, si febris ingens sit: nam iam peculiaris est affectio squalida colli & gutturis, & auctario accedit febris ingens quæ arefacit, liquat, fundit humores acuit & efferat, vsúmque respirations auget, sic malum malo cumulatur. Patet ergò peculiarem quandã siccitatem colli & gutturis strangulationem contingere, quod non satis acutè, vt solet, Galenus explicauit: Quod ne adhuc alicui fictum videatur præter locos adductos ex aphorismis & 4 acutorum alius est manifestissimus part. 28. sectio. 1. lib. 1. Epid. Hippocrates enim illic animaduertit à ferina destillatione pharyngen esse vitiatum & tabefactum hinc retractio gutturis & strangulatio. Vide plura in voce κατειλῦσαι. Nos autem quid in ægris obseruauerimus aperiemus in rigentissima hyeme cum αὐχμὸς esset (qui non tantum de immoderata æstate, sed etiam de hyeme rigidissima intelligitur) cum omnia:

,, *Penetrabile frigus adurit;*

Vt loquitur Poëta: A destillatione ferina ichoris cuiusdam residente crassiore humoris parte in cerebro, instar spongiolæ expressa medulla cerebri excussi vidimus iuuenis cuiusdam fauces, collum & guttur emacruisse ac contabuisse nec non magnam deglutiendi difficultatem: Tamen nullus erat tumor, nulla inflammatio, immoderata siccitas erat peculiaris illarum partium & veluti squalor. Sic species anginæ erat quam & in Aphor. explicat Hippocr. & 4. acutor. Et manifestissimè partic. 28. sectio. 1. lib. 1. Epid. Sic quomodo in oculis visitur ξηροφθαλμία, sic in gutture sicca angina nullum apud Græcos nomen sortita, nisi quod ζύναγχος χολώδης καὶ πικρόχολος, ab Hippocr. 4. acutorum dicitur. Et acutiores medici eiusmodi anginam necessario habere aliquid συντηκτικὸν, & ferinum, καὶ θηριῶδες, & malignum autumant. Nec abs re. Nam incredibile dictu quàm miserè vexẽtur ægri: vt quid opis afferas ignores latente morbo, nihilque sub sensum medici cadente: vnde ægri colliquescunt, ac tabescunt sine vlla causa manifesta. Sed id Hipp. omnium bonarũ

præceptionum author primus literis ad perpetuam memoriam & miſerorum ægrorum cladem eleuandam tradidit. Sed περὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, præſertim quod ad morbos pertinet hæc ſufficiant.

T O. Π.

ΑΡΑΚΡΟΥΣΙΣ ἀσαφὴς, καὶ ψηλαφώδης, apud Hippocratem legitur particula penultima lib. 1. Prorrhet. ſectio. 1. obſeruationéque digniſſimam habet ſignificationem. Ac de nomine παρακρούσεως plura aſcribere alienum eſt cum à Gorræo diſtinctiones aſſignentur inter μανίαν, παρακοπὴν, παράκρουσιν, παραφροσύνην, ἔκστασιν, & cæteras id genus voces quæ errorem alienationémque mentis ſignificent. Cum autem debita conſtitutio cerebri, ſiue vt organica pars, ſiue vt ſimilaris conſideretur, integrarum perfectarúmque functionum autor exiſtit, ita læſio eiúſque offenſa eaſdem functiones euertit atque labefactat. Et vt læſionis gradus ſunt, ita & cauſæ: & exaduerſùm: variant quoque nomina, ne quis fortè iis temerè abutatur idémque putet eſſe apud Hippocr. legi μανῆναι καὶ παραλέγειν, hinc παρακροῦσαι καὶ παραπαῖσαι, pro mediocri quadam mentis alienatione vſurpantur. Vnde ἀσαφὴς παράκρουσις mentis error deſipientiáque obſcura dicitur. Nec vox illa ἀσαφὴς additur ad minuendam vim nominis παρακρούσεως, vt ſi quis dicat ἔκστασις σμικρά. Poſterior enim vox alterius vim diminuit. Quid ergo illud eſt quod ſcribit Hippocrates ἀσαφέα παράκρουσιν valdè phreniticam eſſe? Declarat occultam tacitámque ſæpè mentis alienationem quæ ſenſus noſtros lateat, & quæ plus in receſſu quàm in fronte promittat: Galenus vt in omnibus induſtrius eſt & acutus, ita in explicanda rei huius veritate pro cæteris ingenij ſui aciem oſtentat. Scribit nomine τῆς παρακρούσεως ἀσαφοῦς latens vitium cerebri ſignificari, peſſimum & ægris perniciem creaturum. Nam vt plurimum phrenitidem contingit eſſe conſpicuam, vt cum ægri eiulant, vociferantur, floccos carpunt, mordent, proſiliunt, apertéque delirant. Eſt & alia in qua delirij quidem ſumma ſunt omnia, ſed manifeſtis illis notis ſeſe produnt minimè. Et ea ſæpè cum veternoſa eſt affectione, quæ ſi non adeſſet æquè petulantes vehementéſque ægrotantium impetus forent. De eiuſmodi affectione locum tertij Epid.

vult Commentario in illum locum 1. Prorrh. intelligi Galenus; „ Nullus phreniticorum vehementer inſaniuit. Porrò veternoſa affectio bifariam adeſſe poteſt, vel pituita cerebrum occupante per ſe aut cum alio humore: vnde partic. 1. lib. 1. Prorrh. ſect. 1. Dum ait malum eſſe ſi comatoſi phrenitici quarto die exacerbentur, ſignificat, ait Galenus; iam non à ſanguine malum eſſe: quia ſi illud ſanguis adduxiſſet, veriſimile eſſet aut natura iuuante, aut medici ope copiam ſanguinis detractam diminutámve eſſe: nunc autem cum quarto die, quo malum ceſſare debet, illud increſcat, dominantis pituitoſi humoris argumentum eſt. Quo in loco phrenitis cum comate explicatur à complicatis humoribus. Secundo modo veternoſa quodammodo phrenitis eſſe poteſt per alienationem temperamenti humidíque abſumptionem nouo quodam affectionum ſucceſſu, cuiuſmodi eſt illa affectio quam nomine ἀσαφοῦς παρακρούσεως explicat Hippocrates. Itaque ſubindicat, obſcurè tamen, delirium bifariam ſuccedere poſſe, aut alterato tantum cerebro, aut alienato. Alienatio autem alteratione longè deterior eſt, & eam nomine τῆς ἑκτικῆς διαθέσεως explicat in Comm. Gal. vt idem cerebro delirantis contingat, quod & febre hectica laboranti, vt progreſſu temporis cerebrum affectum ab humoribus labem affectionémq; contrahat quæ numquã eluatur. Quod lanis infectis contingit; vt ait Horat.

Neque ſuum deponit colorem lana
Aſſyrio medicata fuco,

Atque talem phrenitin cum paruo pulſu languido ac anguſto exiſtere aſſeuerat, oppreſſa nimirum, iacente, ac fatiſcente facultate. Et qui aſſident ægris dum ægrum non dimouentem ſe vident ac taciturnum, breui cum eo benè actum iri credunt, cum mors tamen proxima inſtet. Adiecit, ψηλαφώδης, Vaſſæus vertit; Contrectabilis deſipientia, alius, palpans, & melius. Ægris quippiam oculis obuerſatum quod palpatione manuum aſſequi ſe poſſe putant. Delirij enim ſignum eſt contrectando velle quippiam præhendi cum nil adſit quod præhendi poſſit; Item frequenter deſurgere velle ad deſiden- „ dum cum inani opinione rei moleſtantis, Comm. in part. 16. ſectio. 3. Prorrh. Sic παράκρουσις ψηλαφώδης dicitur, ac ſi dicat, παρακρούοντες ψηλαφώδεες. Et miror Vaſſæum hominem alioqui eruditiſſimum malè vertiſſe in Aphoriſm. 16. ſectio. 3. lib. 1.

Prorrh.

Prorrh. ψηλαφώδεες κοπιώδεες, Contrectati fatigantur. Nam ψηλαφώδης non contrectatum, ſed contrectantem palpantémque ſignificat, ὡς διὰ τῆς ἠρεμαίας ψηλαφίας ἁπτόμενον, contrectatione quadam ſubobſcura aliquid præhendere volentem, ait Gal. Com. in part. penultimam 1. Prorrh. ſect. 1. Item malè coniungit hæc, ψηλαφώδεες κοπιώδεες: Cum diſtinctè legi debeant; Palpantes, delaſſati ac fracti vt minimum appulſum non ferant. Sic bifariam Vaſſæus errauit, nam ad moleſtam ægrorum contrectationem, id eſt, cum blandæ etiam manus appulſu offenduntur non ſequitur κόπος, ſed ὀδύνη. Quanquam in Coacis legitur ὀδυνώδεες, non κοπιώδεες. Cæterùm hoc addam quod pertinet ad illam obſcuram latentémque mentis alienationem cum palpo iunctam, quæ magnæ phrenitidis ſignum eſt, obſeruaui in nobili viro Altiſſidorenſi iſtam ἀσαφῆ παράκρουσιν. Nam obdormiſcebat, delirabat perpetuò, interrogatus reſpondebat, delirabat tamen: perpetuò mouebat manus, & contrectare aliquid velle videbatur: pulſus paruus, anguſtus, poſt longam ἐφίδρωσιν interiit vndecimo morbi die. Cum modeſtè quietéque eum delirare videremus, omnium eramus ſecuri. Sed longè nos opinio noſtra fefellerat. Hectica enim διάθεσις inerat cerebro.

ΠΕΛΙΔΝΟΝ καὶ μέλαν colorum differentiæ ſunt in morbis obſeruandæ. Πελιδνοῦ quidem mentio iniicitur, non quatenus in morbis boni malive ſigni ſpeciē portendit. Πελιδνὸν, liuens, medio ferè loco ſitum eſt inter nigrum & album abſolutè. Et cum de nigro aliquid decedit amittitúrq; ad liuorem via ſternitur. Colorum obſeruatio primas in Arte medica tenet, quod illis tanquam certis notis humorum in corpore dominatus deprehendatur: modò non refluant intro motúque reciproco ſenſus noſtros decipiant. Quod Galen. Comm. in Aphor. 2. lib. 1. annotauit citans Hippocrat. lib. περὶ χυμῶν: τὸ χρῶμα τῶν χυμῶν ἐστὶ, εἰ μὴ ἄμπωτις: Et lib. 6. Epid. ſectio. 4. part. 29. Hippocrates ſcribit, Δίχροον ὡς ἂν ἔχῃ ἡ τροφὴ, οὕτω καὶ τὰ ἔξω ἔπεστι: conſentaneum eſt talem in corpore colorationem eſſe & ſuperficiem, qualis eſt materia, ſuccus & alimentum in venis. Nam nomine τῆς τροφῆς, omnis in venis contentus ſuccus comprehenditur. Nec abs re colorum differentias obſeruauit Hippocrates cum color ad ea ſymptomata referatur quæ in corporum affectionibus conſiſtunt vt in libris de ſymptom. cauſis abundè mon-

stratum est. Hippoc. initio lib. de mulier. natur. tria in hominibus spectantur; Numen, mulierum natura, & colores. Et Galenus cap. 7. lib. 5. de loc. aff. scribit ex coloris in superficie inspectione vitia & hepatis & lienis detexisse. Immò etiam si hepar nec obstructum, nec induratum, nec inflammatum, tamen ex colore mutationem in temperie factam insigniter intellexit. Atque inter colores τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν obseruauit senex, quod cum alteruter in corpore efflorescit, nihil boni significatur. Porrò liuido niger omnino deterior est. Niger enim aut summum incendium, aut extinctionem mortificationémque significat, aut perfectam interceptionem facultatis vitalis quominus partes extimas corporis lustret. At liuor via tantum est πρὸς τὸ μέλαν. Tamen in Prognost. lib. 2. part. 9. locus est quo colligere possis in acutis (in quibus momenta inclinationésque morborum, ῥοπαὶ καὶ ἔφοδοι consideranda veniunt) nigritiem liuiditate minus malam esse. Textus hic est. Si digiti ac pedes omnino nigrescunt minus pesti-
" ferum, quàm si liueant. An nigror non deterior, νέκρωσιν enim
" absolutam magna ex parte significat? Si enim ex Gal. Comm. in part. 8. lib. 2. Prognost. τὸ πελιδνὸν σημεῖόν ἐστι τοῦ σβέννυσθαι τὴν ἔμφυτον θερμασίαν, deterioris conditionis corpus esse nigrities significabit. Item si liuor cum infirmitate corporis non mortem simpliciter designet, sed in propinquo iam esse prædicat, multò magis & nigror. Videndum an hoc verum quod ab Hipp. dictum est. Galen. in Comm. prædicto ait minùs propriè locutum fuisse Hippocratem cum scripsit Nigrorem minus quàm liuorem malum esse; nam debuit potius dicere, vel quod in morbis nigrities omnino lethalis non est, vel quod extremè perniciosa. Sed quatenus nigror minus malus sit quam liuor contra quam communis ratio suadeat, paucis aperiendum. Cum Hippocrates liuorem ait mortem proximam designare, liuorem intelligit cum læsione omnium actionum quæ κατὰ προαίρεσιν fiunt, ob facultatis infirmitatem aut potius casum, vt part. 7. lib. 2. Prognost. docet. Et si cum tali infirmitate iuncta esset nigrities quis dubitat quin pessimè appareret? Symptomaticῶς enim id fieret. At nigroris pedum & manuum cum meminit, adiecit, si malum facilè æger ferat, & signa alia adsint, salutaria. Ergo cum liuore iunxit, ruinam casúmque facultatis animalis, quod symptomaticon est tantùm, & perniciei plenum: cum nigritie signa salutaria vult concurrere: ille enim nigror criticus est, significans ad extima

materiam morbi fomitem abſceſſiſſe. Notandúmque aliud, dixit, liuorem digitorũ & vnguium, & nigrorem manuum & pedum, ac ſi dicat non ſufficere nigrorem digitorum vt ſit criticus, ſed & pedum: alioqui pars tantùm materiæ in partes extimas diuerteret, ac raperetur. Atque ita mortis metus eſt, vt de Critone legitur Hiſtor. 9. ſect. 3. lib. 1. Epid. qui obortis ad talum puſtulis nigris interiit: parte alioqui materiæ totius incapace. Quod idem contingeret ſi aut digiti tantùm manus, aut pedum nigreſcerent. Contra in Erophontis hiſtoria part. 3. ſectio. 3. lib. 3. Epid. probabile nigram materiam totam in crura abſceſſiſſe: vnde tametſi nigra minxiſſet conualuit præter ſpem. Et apud Hippoc. ſub finem lib. 1. de morbis πύον πελιδνόν, pus liuidum ait fieri cum ſanguis modicus ad multam ſaliuam admiſcetur: & non ſtatim ſpuitur, ſed ſemiputrefactum, & effœminatum manet.

ΠΕΡΙΡΡΟΙΑ à Latino interprete particula 7. ſectio. 2. lib. 1. Epid. vertitur offuſio. Sed vt in pleriſque grammaticum tantùm agit, ita rem quæ ab autore proponitur non ſatis explicat. Περιῤῥεῖν circumfluere quidem ſignificat, vnde περίῤῥοια circum-effluxio verti poſſet. Nomen offuſionis quidam referunt ad deiectiones alui confertim factas, ſpumantes quodámodo à concluſo in iis multo ſpiritu, quales in melancholia hypochondriaca laborantibus deprehenduntur. Quo autore id dicant, non intelligo. Περίῤῥοια ad excretionem vrinæ refertur. Nam cum meminiſſet Hippocrates excretionum per aluum, leienteriæ, dyſenteriæ, tenaſmi, iam de alio excretionis genere dicturus ſcribit, πολλοῖσι δὲ καὶ περίῤῥοιαι μετὰ πόνου χολώδεες, ξυσματώδεες, πυώδεες καὶ στραγγουριώδεες, οὐ νεφριτικαί; Multis præterea contigêre vrinæ effuſiones bilioſæ eæque cum dolore, &c. Refert autem ad περιῤῥοίας, στραγγουριώδεις, οὐ νεφριτικάς. Ac ſi dicat, ſtrangurioſæ, erant effuſiones vrinæ, non tamen ob affectum renem tales erant: ſed, vt ait Com. in partic. 8. illius ſectionis, fit ἀπόστασις κατ᾽ ἔκρουν: repurgato nimirum toto corpore quod ob conſtitutionem anni pluuioſam multam vndique colluuiem in ſe ſe congeſſerat.

ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ πνεῦμα apud Hippocr. part. 24. 1. Prorrh. idem est quod φαινόμενον πνεῦμα, & μετέωρον. Nam cum in meatibus respirationi destinatis angustia est, aut labefactatum est neruorum principium vt sublimem elatúmq; spiritum metu strangulatus ducere cogamur, id dicitur πνεῦμα πρόχειρον καὶ μετέωρον. Quod vtrumq; tametsi eodem pertineat, tamen πρόχειρον eatenus dicitur, quod sensibus nostris appareat, coacto ægro nimirum scapulas respirando conspicuè mouere ad redimendam compensandámque frequentiam spiritus: non quin sit difficilis ea respiratio: Et quod aduerbium προχείρως, per ἑτοίμως, καὶ ῥᾳδίως explicet Galen. vt πνεῦμα πρόχειρον ἔχειν sit προχείρως ἀναπνοεῖν: Illud προχείρως καὶ ἑτοίμως, non refertur ad ægrum respirantem, sed ad eos qui adsunt, quique eum respirantem facilè vident, id est, magno conatu spiritum ducentem. Quod longè petitum videtur. Et apud Galenum eodem loco τὸ πρόχειρον τῷ ἀποκεκρυμμένῳ, id est, occulto, contectóque opponitur.

ΠΥΡΕΤΟΣ περιψυχθεὶς eleganter ab Hippocrate dicitur part. 7. lib. 1. Prorrh. Febris perfrigerata. Vt cum in leipyria febre, aut Causo vruntur interna, extimæ verò partes algent. Nec enim tametsi febris definitur per expansionem caloris alieni in corpus vniuersum, ex eo colligere est febrem propriè non esse, si in extimis partibus frigus adsit summũ: Cum febris non tam ex eo sit æstimanda quod in corporis partibus conspicuis calor fusus sit, sed potius cum in internis maximéque in partibus nobilibus conceptus est. Quod apertè Gal. explicat Com. in partic 29. sectio. 1. lib. 6. Epid. Et Comm. in part. 7. lib. 1. Prorrh.

TO. P.

ΡΕΥΜΑΤΙΚΗ διάθεσις Latinis, dispositio rheumatica, nam nomen ῥευματικὸν circuitione est explicandum. Et cum nomen hoc ambiguum sit, verbi homonymia est explicanda. Cum à partibus superis in inferas, aut validis in infirmas, aut continentibus in contentas fluxio fit, ῥεῦμα καὶ κατάῤῥους, Græcis id διάθεσις ῥευματικὴ καὶ καταῤῥώδης dici potest: Et peculiari nomine dicitur

Vide c. 14 & 15 lib. 2. de diff. feb.

cum humor à capite deſcendit qui varia inducit ſymptomata vt docet Galen. lib. 3. de Sympto. cauſis. cap. 4. Quo loco κατάῤῥουν, ad caput refert ſiue ab intemperie ſimplici, ſiue compoſita malum ortum ſit. Et alio nomine τὸ ῥεῦμα dicitur τῆς κεφαλῆς. Nam in aliis partibus ῥεῦμα aliud partis nomen ſibi adſciſcit, vnde in Prognoſticis animaduertit. Gorræus ῥεῦμα γαστρὸς, dici pro alui profluuio. Et nos fluxum aliquem hepaticum dicimus, lienoſum, dyſentericum, quæ omnia nomine τοῦ ῥεύματος includi poſſunt, cum partem aliquam principem autorémque ſui agnoſcant hi fluxus: Et accommodatè ad hæc quæ dicimus Gal. cap. 4. lib. 3. de Sympt. cauſis, ait analogiam eſſe inter caput & ventriculum in fluxionibus ipſis. Quo enim modo caput malè affectum ſeſe exonerans in partes aut propinquas, aut remotas, varios morbos producit, vt tabem, inflammationes in hepate aut liene Galeno cap. 14. 2. de differ. feb. aut volulos in inteſtinis Hippocrati lib. de Glandulis: Immo & longua alui profluuia (nam horum caput autor eſt vt ait Hippoc. lib. περὶ παθῶν:) Ita malè coquens ventriculus diarrhoeas facit: Et tempore partes illæ imbecilliores factæ malum producunt vt licet colligere ex Hippocr. lib. περὶ παθῶν. Nam ait venter inde fit ἀσθενὴς καὶ λεπτός. Aliam analogiam eámque elegantem ſcribit Gal. 2. de differ. febr. inter caput & ventriculum dum adumbrare vult (nuſquam enim ratio cauſaque expreſſa eſt) cur certa periodo fluxiones ſint reduces: Vt, inquit, ordo eſt excretionis in ventriculo ipſorum excrementorum, & tamen ignoratur; quia cauſa excretionis neſcitur, ita quia ignoratur cauſa generationis, & excretionis excrementorum in capite, influxus proportio & ratio quoque nos latet. Ergo cum pars aliqua princeps; vt cerebrum, multùm humoris accumularit, impatiens tanti oneris relegat in partes illas. Accumulat autem multum in ſe vel quod debilius ſit, vel quod pituitæ ſedes ſit vt problematicè, non tamen ſine ratione, ſcriptum eſt lib. 4. de morbis apud Hippocr. Nam quicunque eum lib. ſcripſit ab euentis rem metitur, nec tam naturalium humorum rationem habet quàm non naturalium, cum nemo ignoret ſi quis humida frigidáque multa pituita abundet à qua aut tormina ſentiat, aut dolores articulares, aut horrores ſub cutè frequentes ſentiat, quin horum malorum origo à cerebro ſit. Ergo ab hoc pituitæ prouentus, cum itaque debile, & quatenus eſt eiuſmodi cerebrum multùm

pituitæ aceruat in ſe colligitque, & quatenus cucurbitæ inſtar
attrahit, Eſtque ſpongia, ad iſtam congeriem hoc facit pluri-
mum, vt demonſtrat Hippocr. 4. de morbis, & lib. de Glandul.
ſed incommodum hoc alia opportunitate compenſat & redimit.
Quia enim ſuperum locum tenet tanquam in arce, & principa-
tum quendam in corpore, eatenus ſeſe expedit ea pituita quam
ſuo marte peperat, aut quia imbecillius, aut alia ratione. Horum
omnium argumentum eſt, quia cum ſuam vim non poteſt exere-
re, & ab onere opprimitur, ſuccumbit victum. Hinc Apoplexiæ,
Epilepſiæ, comata, catochæ, quæ omnia pituitoſi humoris cere-
bro familiaris ſunt ſoboles. Nam vt annotat. Gal. Comm. in
particul. 20. lib. 1. Prorrhet. Caloris eſt mouere, & non ſinere
ea quibus ineſt quieſcere, ita frigoris eſt ea immobilia reddere
in quibus quoque ineſt. Et cum ita affectum eſt cerebrum
vt mittat in has aut illas partes, id ῥευματικὴ διάθεσις dici poteſt.
Sed longè alia eſt harum vocum proprietas cuius gratia hæc com-
mentamur tanquam multùm profutura. Nam propriè diatheſis
ῥευματικὴ, ad partes fluxione tentatas eáque diuturnâ refertur,
aut cum pre imbecillitate ſua ſiue naturali, ſiue adſcititia nata eſt,
pars recipere humores aliunde influentes eóſque corrumpere,
quod non faceret, niſi iam malum habitum contraxiſſet, & iam
in ῥευματικὴν diſpoſitionem deueniſſet. Priorem modum, nem-
pè quod pars fluxione multùm tentata tandem in ῥευματικὴν
διάθεσιν deueniat, explicat Galen. cap. 17. lib. 2. de differ. febr.
„ cum ait: Si deſinat fluxio (vt iam in partem imbecillam nil
„ deſcendat) quia calor malus partis deſinit: & diſpoſitio partis
„ ſuſcipientis fluxionem permoueat, idem ſuſcipienti parti, quod
„ & mittenti prius conueniebat, accidit. Nam excrementa col-
„ liget, & quia prauus in ea collectus ſanguis, & quia debilis eſt.
Adeo vt onus potius ſit ſanguis in ea contentus quàm alimen-
tum. Et hoc eſt in ῥευματικὴν διάθεσιν deueniſſe. Et corru-
ptio quæ prius erat per modum fluxionis, nunc eſt per modum
generationis in parte ipſa imbecilla reddita, & congeſtionis.
Nec ſolùm id ab excremento collecto fit, ſed etiam ab alimento
ipſo quod corrumpitur ob vitium vetus contractum à diuturna
defluxione. Idem plenius explicat Gal. cap. 14. lib. 2. de diff.
„ feb. Per plethoram aut cacochymiã partes infirmiſſimæ aut Ery-
„ ſipelate, aut herpete, aut alio morbo tentantur, aut habent illam
„ quam dicunt διάθεσιν ῥευματικήν. Quod non ſignificat ſim-

pliciter partes ita comparatas esse vt aliunde recipiant, sed iam suo ingenio (licet nil mali aliunde adsit) alimenta excrementáq; corrumpere quæ in alias partes secedant. Aliud enim est ῥευματίζεσθαι, aliud διάθεσιν, habere ῥευματικὴν. Nam illud significat tantùm dilui partem imbecillam ab eo humore qui à parte forti onerata mittitur: hoc autem malum contraxisse habitum demonstrat. Ac iam de priore modo. Posteriorem modum nempe cum pars fortè imbecillitatem contraxit, non autem ratione diuturnæ fluxionis, vt in priore modo diximus, à qua imbecillitate, & alimentum, & ea quæ ab aliis sanis partibus mittuntur corrumpat, explicat Galen. cap. 4. lib. 1. de loc. aff. qui locus est admodum commemoratione dignus. Quidam à benignis succis offendebatur, dolores sentiebat & tormina, Galeno roganti quid ita esset, respondit in eam se affectionem venisse ob vsum medicamenti quod ad euacuandos acres humores sumpserat: Galenus, coniecit vitiatum esse intestinum, & iam in rheumaticam dispositionem deuenisse, proptereáque facilè iecoris excrementa recipere in se, eáque corrumpere. Sic essentia τῆς διαθέσεως ῥευματικῆς in duobus consistit, vt promptitudo & facilitas sit ad recipienda aliarum partium excrementa: præter id, vt ea corrumpat. Vtrumque autem contigit ob vitium à parte contractum. Et nisi istud esset vitium, & iam praua dispositio facilè admitteret excrementa hepatis intestinum, & ea nec corrumperet, nec ab eis læderetur. Nam cum sanum est intestinum facilè excrementa iecoris sustinet, cum ea non stimulent multum (nisi aut in propria sede vitium nacta fuerint, aut id à parte in quam descendunt, & in qua morantur contraxerint.) Nec necesse illa excrementa mala esse per se, cum quod iecoris excrementum est, id alteri parti alimentum esse possit, vt ab eo fructum & voluptatem pars capiat. Sed cum pars malè affecta est, & præsertim cum incidit in ῥευματικὴν διάθεσιν, proprium alimentum corrumpit, nedum partium aliarum excrementum: immò à re minima offenditur. Demonstratum enim ante ex 17. cap. lib. 2. de differ. feb. alimentum ita affectæ parti onus potius esse quàm nutrimentum. Nomen autem hoc διαθέσεως ῥευματικῆς, apud Galenum sæpè legitur, nec satis apparet quid eo significetur. Non tam modum fluendi significat, vndecunque id fiat, quàm partis ipsius affectionẽ & διάθεσιν, siue sit imbecillitas in ea parte contracta, quod Galeno videtur, siue

fluendi quidam impetus: Item, an per venas & arterias fluxio fiat, an per inanes meatus. Vulgus medicorum; & ignarum quoque omnes à capite fluxiones eſſe cenſet. At antiquis contra videtur; id quod nomen διαθέσεως ῥευματικῆς indicat. Nam & vndecumque & in quaſcumque partes deriuari & à vaſis, & ab inanibus ſpatiis in quaſlibet partes humor poteſt. Et vt in infinitum noſtra non prodeat oratio, ſatis erit locos deſignare in quibus iſtam ῥευματικὴν διάθεσιν celebrat Galenus, vt ex locorum collatione intelligas quid hoc nomine ſignificetur. Galenus obſeruat quempiam acre medicamentum ſumpſiſſe, inde vitiatum eſt inteſtinum, inde in διάθεσιν ῥευματικὴν deuenit, & facilè iecoris in ſe excrementa recepit, & ea corrupit. Hic ὕπαρξις τῆς διαθέσεως ῥευματικῆς explicatur. Et vix alio loco enucleatiùs id deſcribitur. Alius eſt locus vbi meminit ipſarum ῥευματικῶν διαθέσεων; Imò & libr. in quo de iſtis affectionibus rheumaticis egit diſputat de cauſis periodorum. Item qua ratione in affectionibus & inflammationibus externis contingit, vt in exacerbatione & dolor, & tumor augeatur, & venæ turgeant ob affluxum inutilis materiei: Idem quoque contingat in internis pulmonum affectionibus & thoracis, & in inflammationibus. Illo loco meminit ῥευματικῶν διαθέσεων. Item cum agit de menſtruis immodicis, vt fiant humoribus à venis deriuatis, ad venas vteri ſanguinem depelli, ait, ὡς ἐν ταῖς διαθέσεσι ῥευματικαῖς; vide plura à nobis explicata in primo tomo Conſiliorum meorum. Item περὶ τῶν ῥευματισμῶν, Galenus lib. de ſang. miſſione, Cap. 8. cum de ea exoneratione ſermo fit, quæ in habitum corporis fieri ſolet. Qui locus ῥευματικοὺς, non eſſe à capite repetendos, more vulgi, docet, ſed ab interiore corpore robuſtiore in genus muſculoſum infirmius & imbecillius. Et pluribus id explicatū eſt in eo quem ſic inſcripſimus lib. Examen duorū morborum qui ab antiquis non ſat abundè ſunt explicati & definiti. Horum prior ῥευματικὸς affectus, & ἀπόκρισις ἔξω dicitur, alter pleuritis ex dorſo: Et inter locos memorabiles occurrit vnus in quo agit de diſtinctione excrementi partium neruoſarum & carnoſarum: Caro (ait) non propria ſui ratione fuit mucoſa, aut alia pars ſanguinea, ſed proprium eius excrementum eſt quale ἐν ταῖς ῥευματικαῖς διαθέσεσι) & in iecorariis excretionibus. In membranis & oſſibus facilè apparet mucus, rarò in carnibus: Qui locus facilè poteſt explicari ex lib. I. locor. affect. cap. 4.

Cap. 4. lib. I. de loc. aff.

Cap. vlt. lib. 2. de diff. feb.

Com. ad Aph. 57. lib. 5.

Pluribus

Pluribus id definiri posse, sed satis erit Lectori locos annotasse, vt ex lectione & comparatione huius rei verum germanúmque sensum eliciat.

PHΞΙΣ κατ' ἐξοχὴν pro venarum ruptione accipitur apud Galen. Et διαπήδησις, καὶ ῥῆξις, ἀναστόμωσις καὶ ἀνάβρωσις, ad αἱμοῤῥαγίαν referuntur. Quanquam αἱμοῤῥαγεῖν ad narium fluxum propriè refertur. Galenus verbo composito cóque prisco vocat part. 86. lib. 4. acutorum φλεβοῤῥαγίαν. Dicemus autem quibus signis ῥῆξις καὶ ἀναστόμωσις, & aliæ differentiæ distinguantur: quod id non minimum conferre videatur. Ρῆξις apud Galen. Com. in Aphor. 78. lib. 4. Ρῆξις, ἀκριβοῦς αἵματος ἐργάζεται κένωσιν. Ruptio est cum meraci purique sanguinis excretio fit: Malè in vetere Leoniceni interpretatione: Diruptio, ait, puris sanguinis facit euacuationem, locus corruptus planè. Item ἀθρόως fieri debet in ruptione euacuatio, & repentè Græcis ἐξαίφνης. Vt ea ratione scripserit Hippocrates; Qui sponte sanguinem meiunt, iis à renibus ruptio venæ significatur. Et vox ἀπὸ ταὐτομάτου, duo significare potest, sine causa manifesta, & repentè. Et excretio purioris sanguinis repentè, cum nihil præcesserit quod hoc afferat, fieri potest & ob nimiam venarum repletionem (vnde talis ruptio ad causam non manifestam refertur) & ob saltum æquitationémque: & hæc ad causam manifestam pertinet. Itaque placet Galeno in Com. τὸ ἀπὸ ταὐτομάτου potius, ἐξαίφνης, significare: Hæmorrhoïdôn fluxus cum fit, non debet fieri, αἱμοῤῥαγικὸν τρόπον, ac si ruptio aliqua esset, id est, non ἀθρόως, sed κατὰ βραχὺ, ait Gal. Com. in Apho. 25. lib. 4. Quo ex loco modum fluentis sanguinis in ῥήξει, & ἐν ἀναστομώσει facilè colligere est. At in anastomosi non fit κένωσις ἀθρόα, sed κατὰ βραχύ: vnde ῥήξεως καὶ ἀναστομώσεως, differentia patere potest, quod ἐν τῇ ῥήξει, fit euacuatio ἀθρόως· ἐν τῇ ἀναστομώσει, paulatim fiat, præsertim si paucus sanguis. Leonicenus vertit, præsertim si parua sit apertio. Quem errorem vt omnes animaduertant verba Græca fidem facient. ἡ δὲ ἀναστόμωσις suppl. γίνεται οὐκ ἀθρόον αἷμα προχέουσα, καὶ μάλιστα ὅταν ᾖ βραχύ. Anastomosis non confertim sanguinem fundit, præsertim cum paucus exiguúsque fuerit. Adiectiuum βραχὺ, an ad αἷμα, an ad dictionem, ἀναστόμωσις, referetur? si ad illud, & sensus constat, & solœcismus non est, si ad anastomosin, sen-

ſus quidem ſtare poteſt, ſed non ita proprius, at ſolœciſmus non poteſt euitari. Αναβρώσεως ſigna alia ſunt, nam & dolores præceſſerunt, & puris nonnulla fit excretio. Plura Comm. in Aphor. 78. lib. 4.

ΡΙΠΤΑΣΜΟΣ ἀπὸ τοῦ ῥίπτασθαι, quod verbum ad ęgros Celſus refert qui in lecto conflictant ſeſe: Propriè Latinè dicetur. corporis diſiectio, proiectio, inquietudo, dum aut affecto ſuperiore orificio ventriculi, aut maligna vi morbi ita affectus eſt æger, vt ignoret quo ſitu corpus collocare debeat. Atque idem ῥιπτασμοῦ nomen ſignificare videtur, quod ἄσα, καὶ ἀλυσμὸς, cum ſubinde decubitum mutat æger: Vide Comm. in part. 22. ſectio. 2. lib. de Dieta τῶν ὀξέων. Porrò quod omiſit Gorræus ἀλυσμὸς, apud Hippocratem duplex eſt, ναυτιώδης καὶ ἀνέμετος: plura aliàs.

ΤΟ. Σ.

ΣΠΑΤΙΛΗ Galeno Comm. in particulam 22. lib. 2. de Diæta acutor. ſignificat liquidam alui excretionem, vt cum malè pranſis cœnatiſve (ſi quid nimirum peccatur aut in tempore, aut ordine, aut qualitate rerum aſſumptarum) calor ventriculi afficitur. Ita enim chyloſis vitioſa fit, & ciborum non coctorum excretio fit. Interpres Hippocratis malè vertit σπατίλην alui læuorem. Aliud enim eſt alui læuor, aliud verò σπατίλη: quanquam affinitatis nonnihil inter ſeſe habent.

ΣΠΑΔΩΝ, aut meliùs σπαδὼν (quoniam nomen σπάδων, ſignificat) apud Hippocratem lib. 1. de morbis peculiarem habet ſignificationem, eámque non negligendam. Cum illo loco de empyematis cauſis diſputat, inter eas recenſet rupturam venarum in pulmonibus, Item & earundem venarum τὴν σπαδῶνα. Ruptura autem & σπαδὼν differunt, ferè καθ' ἧττον καὶ μᾶλλον. Potè cum quis immodicum laborem ſuſtinuit, aut vomuit, ſæpè in pulmonibus rumpitur vena: ob ſanguinis motum raptúmque violentum, vnde purulenta ſequitur excretio vlcuſculo facto: Sin autem præeunte motu iſto violento ſanguis turgeat & vena non rumpatur: Idem contingit venis pulmo-

num quod & venis quæ à Medicis varicosæ dicuntur. In pulmonum vena ὁ κιρσὸς fit, id est; dilatatio venæ à sanguine ibi coacto & stagnante. Nam & dilatatio ista autore Aëtio in omnibus partibus contingere potest, quæ venas habent, præsertim si à fonte caloris sint dissitæ. Sed hoc ab Aëtio dictum est, quia nouit bifariam dilatari venas, vel ob sanguinis pigritiem tarditatémque cum crassior est, fœculentior, & à calore spiritúque influente non illustratur: eóque modo varices propriè fiunt. Alio modo cum per incitationem violentúmque motum fit: Insilit enim sanguis, & sibi velut iter præcludens dum confertim mouetur, venæ dilatandæ occasio est. Quod in pulmone τὸ κιρσὸν, aut κιρσοειδές τι, Hippocr. 1. de morbis vocat, & τὸ σπαδῶνα. Ait enim in pulmone ab exercitatione velut κιρσὸν fieri, quem σπαδῶνα vocare possis, interpres satis malè; Acutum tractum, vertit. Et paulò post de venis in lateribus positis loquens ita scribit; Eodem modo venæ in latere afficiuntur, quæ intus in superficie positæ sunt. Et cum sic affectæ fuerint, κιρσοειδῆ γίνεται καὶ μετέωρα εἴσω, varicosæ fiunt venæ & intus in molem aliquam attolluntur: Ac si diuellerentur vasa ipsa vt intumescant. Et propter eam diuulsionem solutionémque continuitatis τοῦ σπαδῶνος, nomen ἀπὸ τοῦ σπᾶν καὶ σπᾶσθαι deriuatum imponitur.

ΣΠΥΡΑΤΩΔΕΣ διαχώρημα, ἀπὸ τῶν σπυράθων, id est, ab excrementis caprarum quæ globulorum instar rotunda sunt, & sua circumscriptione circumducta. In dictione, ψαθυρὰ, docuimus in resiccatis à calore arefactísque maximam partem sicca, arida, rotundáque ac globulosa reddi excrementa. Nam calor exugit exiccatque. Nec tamen necesse esse illic demonstrauimus quoties aut hepar, aut interna ardent spyrathoden esse excretionem. Etenim Hippocr. part. 4. lib. 4. de Diæta acutor. Dum historiam febrium ardentium explicat, ait in illis liquidas esse excretiones & pallidas. Galenus hoc contingere ait, quod humores serosi sint ac crudi, ideóque tenues quod coctio omnis crassefaciat. Idem Hipp. partic. 30. sectio. 2. lib. 1. Ep. in febribus continuis quas τριταιοφυεῖς vocat, excretionem multarum per aluum humiditatũ obseruauit, cum tamen æstus ingens esset. Et partic. 40. lib. 4. acutor. duabus de causis aluum in febribus liquidiorem esse

posse contendit, aut propter ventris phlegmonem, aut propter colliquationem, sic diuersa ratione phlogosis ventris aluum lubricat, & astringit. Inter cæteros verò locos de siccis aut liquidis excrementis hepate aut simpliciter inflammato, aut imbecilliore reddito, aut ventre affecto, occurrit vnus ad particul. 17. lib. 4. acutor. Vbi notabis vim verbi τῶ κεχολῶδες. Sæpè tamen σπυραθώδης excrementū est, & ægrè egrediens (quod περὶς ἀνάγκην vocat Hippocr. 2. Prognost. & in Prorrhetico) inflammato aut incalescente plurimum fit hepate, vt pote tenuem humoris partem exugente & alliciente. Quod 3. Epid. Histor. 2. notum est de Hermocrate, cui cum inflammatum hepar esset, ab aluo combusta, dura non paucáque exibant. Idem & in Prognosticis annot. Hippocrates de Hydropicis loquens. Nam hydrops aut affecto primariò hepate fit, aut secundariò tantùm. Secundariò ob inflammationem quandam lactium, mesenterij & primarum venarum. Primariò ob inflammationem in ipso hepate conceptam. Quanquam ab aliis causis esse potest. Sed posita hypothesi hâc, nimirum & in hepate inflammationem esse, & aliàs in mesenterio: non minùs ab hoc, quàm ab illo sequitur hydrops. Sed Hippocrates distinctionis notas assignat. Si mente eas velis assequi, sciendum primum hydropi ab inflammatis ilibus & mesenterio nato profluuium alui adesse socium: Contrà hydropi nato ab inflammatione hepatis aluum siccam dura excernentem ægrè (quod excretionem spyrathodem designat) coniungi. Sed eius rei causas tres assignat Galenus in Comm. in partic. illam 2. lib. 2. Prognost. Prima est quia inflammatio lactes debilitat, vnde non amplius attractioni hepatis subseruiunt. Hinc non remanet in tenuibus intestinis χυλὸς, sed rapitur, & pellitur. Secundò alimentum corrumpitur hinc facultas ad excretionem excitatur. Tertiò ob loci calorem impensè auctum multa bilis generatur, hinc ἐρεθισμός. Quo loco quæstio proponi potest cuius cognitio plurimum vtilitatis ad diagnosin, & affectuum therapian est allatura. Cur non eadem ratione inflammato hepate fluor alui contingat, ac cum mesenterium ardet? Primum demonstratum est ante in biliosis, continuis & adurentibus febribus, in quibus hepatis æstus est, profusiorem aluum esse ex Hippocr. & hoc signum esse ζυνεδρεύον, nonnihil accedens ad παθογνωμονικὸν, quod calor febrilis auctus omnia cruda faciat

ac corrumpat. Secundò si ex Galeno ilia inflammata siue mesenterium, siue lactes vocaueris ideo fluorem afferunt, quod multum bilis generent, ideóque aluum citent, multò magis id præstabit hepar bilis officina. Cur non generabit ichores & bilem quibus aluus citabitur, quemadmodum & iidem ichores singultum faciunt inflammato hepate? Præterea, si mesenterium inflammatum corruptionem cibi affert fluoris causam, cur non & hepar? Immo potior ratio videtur. Item si inflammatio hęc in mesenterio angustiam affert, vnde ἀνάδοσις impeditur, cur non & in hepate, & per consensum in mesenterio? Et si hepar exassat, adurit, exsiccat, cur non & mesenterium? Cuilibet enim parti inflammatæ datum est oblatam rem calfacere, ac quoad potest, siccare. At dices, si hepar inflammatum est, exassat, torret non solum quæ in se habet, sed quæ in venis mesaraïcis continentur & deuehuntur; Immò fæci sanguinis simile reddit excrementum (quod ideo Græcis dicitur ὑπερoπτώμενον Galeno cap. 7. lib. 5. de loc. aff.) sed si cum inflammatione iuncta sit imbecillitas, tunc adest liquidior aluus: at numquid intemperies calida & phlogosis hepar imbecillum reddit, proinde fluorem hepaticum accersit? Non est necesse. Ideo aliud est inflammari hepar, aliud mesenterium. Nam cum illud ardet, saltem deuectio fit alimenti, illúdque alimentum moram trahit circum hepar. Oportet autem agens ei quod patitur vicinum esse: at cum mesenterium ardet impeditur illa alimenti ἀνάδοσις, & non moram trahit alimentum, sed quia non subit præterlabitur. Impedita autem ἀνάδοσις maximè aluum liquidiorem facit. Rationes tamen in vtramque partem allatę, ac confictæ multum probabilitatis habent, & plerisque negotium sunt daturæ.

ΣΥΝΑΓΜΑ ἀπὸ τοῦ ξυνάγεσθαι, apud Hippocr. particul. 15. sectio. 3. lib. 6. Epid. coagmentationem concretionémque lapidis significat. Galenus multis in locis cum Hippocrate vtitur nomine ξυστάσεως. Et in 3 Aphorismorum ξύστασιν πωρώδεα dicit. Illo loco sexti Epid. Hippocr. meminit ξυνάσματος μετ' οὔρησιν, vt distinguatur à synagmate περὶ οὐρήσεως. Vt ξύνασμα dicatur μετ' οὔρησιν post; collectionem vrinæ in vesica, à renibus in hanc percolatæ. Nec enim οὔρησις mictum significat, sed collectionem vrinæ in vesica post secretionem factam,

οὔρησις Latinè quidem, Mictus, reddi poteſt, ſed non vt nomen, Mictus, actum meiendi ſignificet. Quidam per nomen τοῦ ζυνάγματος μετὰ οὔρησιν leuem horrorem qui præhendit ſub dio meientes, intellexere. Sed hac interpretatione ſuam inſcitiam apertè declarauerunt, vt nos in libello de lapide à nobis conſcripto aperuimus abundè.

ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ νόσος, morbus vnà nutritus, vel ad verbum, connutritus dici poteſt. Is autem ζύντροφος dicitur qui longo tempore corpus detinuit ac exercuit, ac ſi principiis ipſius naturæ primis inhæſiſſet ac cũ materno lacte ſuctus fuiſſet. Non videntur autem planè morbi connutriti idem eſſe cum diuturnis, de quibus Hippocrates in Aphoriſmis cum
» eorum criſin, aut ſolutionem potius explicat, vt Aphoriſm. 28.
» lib. 3. plurimi affectus diuturni (nam vocem χρόνιον addit Ga
» lenus) pueris iudicantur, nonnulli in 40. diebus, alij in menſibus, alij in annis ſeptem quidam cum puberes anni inſtant. Qui permanſerint, nec pubere ætate deſierint pueris, nec cum menſtrua incipit purgatio, εἰώθεν χρονίζειν durare, ac perſeuerare conſueuerunt. Leonicenus vertit, Commori conſueuerunt: ad rem quidem aptè ſatis, ſed non ad verbum. Meliùs autem durare verteretur, nec enim eos affectus neceſſe eſt ad mortem comitari, ſed durare quidem fas eſt. Si autem iam præcipitis decrepitæque ætatis homines præhenderint, conſe-
» neſcunt quidem ac commoriuntur. Qua in ſententia fuit Hippocr. Aphor. 39. lib. 2. Aphoriſmorum: Senes, præſertim qui in prima parte ſenectutis degunt, maximam partem minùs ægrotant quam iuuenes, qui verò morbi diuturni eos adoriuntur, τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκουσι. Maxima ex parte commoriuntur. Non dixit, χρονίζουσι. Quod notandum, vt detegatur error Leoniceni qui τὸ χρονίζειν commoriendi verbo explicauit. Omnes quidem ζύντροφοι, morbi diuturni ſunt, vnde diuturnitatis verbo à Galeno deſcribuntur, ſed non contra diuturnis omnibus ζυντρόφου nomen rationemque attribues. Vt Connutritus morbus ſuæ originis primordia à primis elementis igne & aqua, quæ Hippocr. in generationem ſufficere abundéque eſſe eleganter lib. 1. de Diæta tradidit, videatur repetere ac arceſſere. Vt ſi plus aquæ cuipiam inſit, in humidiores morbos præceps magis ruet: ſin plus ignis æſtiuorum

morborum procellis faciliùs tentabitur, eósque fouebit, vt enim temperies natiua morborum parens existit, sic & conseruatrix. Et vt Galen. Commen. in Aphorismum 39. lib. scribit, πάντες τοῖς οἰκείοις νοσήμασιν εὐαλωτότεροί εἰσι, corripiuntur facilius morbis congeneribus. Connutritorum morborum in classem vocabuntur hemicrania, podagra, calculus, tabes, præsertim cum aut à semine ipso labes contracta est, aut à nutricatu quem à matre in vtero cœpit fœtus. Sic Hippocrat. in lib. de Aëre, locis & aquis conuincit ex eo semen à toto corpore decidi, quod ex macrocephalis macrocephali, ex sanis sani nascantur. Præterea Hippocr. lib. de sacro morbo, quem planè non reiicit Galen. ex numero Germanorum librorum Hippocratis Com. in partic. 4. lib. 1. Prognost. aliam rationem astruit illius contractæ ab initio imbecillitatis: Purgatur & florescit cerebrum pueri in vtero sicut & aliæ partes priusquam gignantur. In hac purgatione si probè purgatum fuerit, & nec plùs nec minùs defluxerit, fœtus maximè sanum caput est habiturus. Sin amplior colliquatio à cerebro fiat, dum augetur fœtus morbosum caput habebit, & sonitu plenum, nec solem, nec lumen, nec frigus tolerabit. Aliáque illo loci scribuntur digna intellectu. Sic ea infirmitas à primordiis ortus nostri deriuatur, & Σύντροφος dicitur, siue mala διάθεσις, siue morbus, siue impotentia; seu infirmitas vocitetur. Ex præcedentibus liquidò constat καταχρηστικῶς quidem omnes morbos diu nos exercentes Συντρόφους dici vocarique posse. Sed aut σύντροφοι, dicuntur qui nobiscum nascuntur in principiis ipsis veluti siti latentésque, & qui tempore emicent ac in lucem promittantur. Iique aluntur crementúmque capiunt ac roborantur, nisi mutatione ætatis quæ ex libro 3. Aphorismorum iuuare plurimum solet, aut euacuatione aliqua naturali aliquid aliud contingat. Item Σύντροφοι dicuntur morbi qui nos quasi demum natos non inuadunt, sed peculiari aliquo Diætæ vitio, aut excrementorum prouentu nos corripiunt, qui si iam ætate grandes ceperint vna cum fato ipso concedunt. Posteriorem modum explicat in Aphorismo 39. lib. 2.. Qui morbi senibus accidunt diuturni magna ex parte comitantur ad mortem & consenescunt. Item Aphorismo 40. illius libri, raucedines in valdè senibus coctionem non admittunt. Galen. in Comm. ait non solum illum morbum senes ad mortem comitari, sed nephritin, podagram,

& omne morbi genus à frigidis humoribus natum: quod diu-
„ turnum eſt, Galeno ſcribente Com. in Aphor. 39. lib. 3. omnes
„ morbos diuturnos frigidos eſſe. Sed vt propriè loquamur qui iam ſenes factos præhendunt morbi ratione præſertim imbecillitatis, temperamenti, & congeriei ſuccorum crudorum, dicentur οἰκεῖοι, congeneres non autem σύντροφοι. Sed de morbis nobiſcum natis & in ſinu noſtro veluti poſitis aliud eſt, cum τοῦ συντρόφου nomen illis propriè addicatur. De his Hippocrat. part. 6. ſectio. 5. libri 6. Epid. ſcribit; Morbi σύντροφοι in ſenecta
„ relinquunt, per coctionem, ſolutionem, aut rarefactionem.
„ Galenus valdè laborat in explicatione illius Aphoriſm. Nam ſi omnes morbi diuturni frigidi ſunt, vt paulò antè dictum eſt, ſyntrophi morbi diuturni in ſenecta vires acquirent, nedum ſoluentur. Omnes autem frigidi ſenes comitantur ad extremum vſque diem, vt etiam demonſtratum eſt, & vt Galenus Comm. in Aphoriſm. 41. lib. 7. ſcribit; Senioribus omnia mala
„ peiora fiunt ratione imbecillitatis ſic σύντροφοι, & diuturni morbi aduentante ſenio deteriores euadent. Quod & Comm. in Aphoriſmum 6. lib. 6. abundè explicat, dum rationem reddit, cur renum & veſicæ vitia in ſenibus non curentur. Nam eſt virtutis magna imbecillitas quæ tamen variat pro variis ſenectutis temporibus, cum crudi ſenes viridéſque ſint, alij præcipitati & capulares, vt Galenus in libris de ſanitate tuenda pluribus explicat. Nunc cum iſta ſeſe ita habeant, videndum an verum ſit quod Hippocrates ſcribit, connutritos morbos in ipſa ſenecta relinquere, τῶν συντρόφων, nomine morbos intelligens qui nos ferè ab initio comitati ſunt peculiarem temperamenti rationem conſequentes. An de frigidis, an verò de calidis intelligit Hippoc. Non de frigidis, quia adaugerentur potiùs ætate ſenili & nouo excrementorum prouentu fouerentur. Minùs verò de calidis Aphoriſmus eſt audiendus, cum ſuprà poſitum ſit omnes affectus diuturnos frigus parens agnoſcere. Accedit quod cum Hippocrates dicat morbos in ſenio διὰ τὴν λύσιν, ceſſare ac quieſcere, λύσεως autem nomen ad morbos frigidos & diuturnos pertineat, 1. cap. 1. de Criſibus. Mirum non eſt ſi de frigidis morbis intelligatur. Nec enim audire oportet veterum interpretum aniles nugas qui morbos in ſenecta relinquere aiunt, animi quidem morbos iracundiam, auaritiam, ſuperſtitionem, Græcè, δεισιδαιμονίαν: corporis autem,

ama-

amatorias perturbationes. Hæc tanquam commentitia & inania reiicit Galenus. Vt ad rem redeamus. Morbi in senecta relinquunt, præsertim qui in intemperie calida positi sunt, vel potius morborum διαθέσεις quædam, & intemperaturæ quædam morborum parentes, quandiu ætatis feruor viget, parua occasione morbos propriè dictos suscitant, sed ætatis flexu cum iam deferbuit calor acer à temperamento senili potè frigidiore temperationem moderationémque habent. Galenus meminit in Comm. de articularibus morbis ab intemperie calida, de cephalæis, & nephriticis doloribus ab eadem intemperie natis. Quorum morborum dispositiones, & vt ita dicam in eos inclinationes & propensitates sunt nobis congenitæ & σύντροφοι. Et ætatis senilis temperies ad frigiditatem deuergens earum dispositionum est tanquam medela, & remedium, vt Comm. in hanc particulam pluribus explicat Galenus. His consentiunt quæ ab Hippoc. scribuntur cap. de Erysipelate lib. 2. de Morbis quod Erysipelas, id est calida dispositio diu manens in corpore, senescentes relinquat, id est, senectus est tanquam remedium, Græcè τὸ ἐρυσίπελας τοὺς ἀπογηράσκοντας ἀπολείπει. Sic obseruati sunt quidam ab intemperie calida serosi biliosíque humoris procreatice articulari labore implicari, qui aduentu senilis ætatis ab eo ferè immunes extiterunt. Vetus enim illa infirmitas & intemperies veluti contemperatione quadam correcta est ac emendata. Qua in re demonstratio Aphorismi 20. lib. 2. Aphorismorum consistit; Quibus iuuenibus aluus humidior est, iis senescentibus resiccatur. Vt si in iuuentute intemperies calida erat acerrimæ bilis procreatrix, à qua intestina diluta fluidiora fient, illa intemperie cessante dum adest senectus, iam alui fluxilitas cessat, & per causæ efficientis absentiam durities astrictióque succedit. Idem de raritate, de frigore, de siccitate, quæ aut liberioris alui causæ esse possunt, aut contrarij effectus, intelligendum. Si veteres intemperies ætatis cursu cessant ac obliterantur. Quæ causa impulit Hippocratem vt senectute aduentante morbos connutritos cessare scriptis traderet. Obscuriùs quidem sed meliùs quàm quisquam alius, idem autor lib. 1. de Diæta earum rerum rationem reddit. Cum enim comminiscitur duo prima rerum omnium principia ignem & aquam, idonea & efficacia per sese ad omnium rerum propagationem, aliàs ex

igne fingit partem tenuiorem ſumi ac elici ad huius aut illius generationem, aliàs ex aqua, aliàs debiliorem partem, aliàs robuſtiorem. Et vt ab illis elementis partes hoc illóve modo affectæ deciduntur, deſecantúrque, ita varietas in animanti-
„ bus exiſtit ac ſurgit. Vt, inquit, ſi quod in igne fortiſſimum
„ eſt, tenuiſſimum verò in aqua in temperamentum cuiuſdam
„ coït ac conſpirat, calidam ſiccámque neceſſe eſt quæ hinc re-
„ ſultat, temperiem. Atque hæc facilè à morbis calidis æſtuante
„ cœlo capitur ac exercetur. Et morbi ſcaturiunt in ignis ac-
„ ceſſionibus, in aquæ verò prouentu, ſanitas. Deinde ſubdit;
„ Et hi, qui illam temperiem ſortiuntur, ætate vigente ad bonum
„ corporis ſtatum maximè morboſi inualidíque exiſtunt, ſenes
„ autem facti ſanitatis beneficio maximo perfruuntur. Quo loco abundè apparet veteri intemperiei corporis ætatem poſtremam afferre nonnihil medelæ ac præſidij. Quod eſt intelligendum ſi cætera conſentiant ac paria ſint. Nam ſenex genio indulgens, ac immodico lyæi vſu voluptuari ſolitus non defungetur illa vetere intemperie morborum connutritorum parente ac fautrice. Immò antiqui mali ſemina vigebunt ac corroborabuntur. Nunc autem id quod multum negotij Galeno dedit mentem Hippocratis de coctione, ſolutione, & raritate explicare inſtituenti, obiter à nobis eſt diſcutiendum. Si intemperies calida eſt, & velut morbus connutritus, quorſum meminit Hippocrates rarefactionis, & ſolutionis? Nam & rarefactio & ſolutio de morbis intelliguntur qui ſenſim decreſcunt & diminuuntur, vt de morborum frigidorum materia & de tumoribus. Quod ſi humores ſunt frigidi aut tumores tanquam morbo connutriti aut morborum connutritorum autores augebuntur in ſenectute, nedum diſcutientur. Quinetiam cum in ſenibus corpus ſit δυσδιαφόρητον & ſiccum & frigidum, nec ratione corporis habitus, nec ratione caloris qui imbecillus eſt ἀραίωσις continget. De coctione minus mirum eſſe debet, cum quoties intemperies aliqua immutatur, corrigitur, temperatur moderationémque accipit, largè πεπασμὸς, matura Latinis, dici poteſt, πέψις propriè non diceretur. Sic biliosorum humorum πεπασμὸς dicitur, cum eorum ferocia refrænatur reprimitur ac hebetatur. Sic λύσις καὶ ἀραίωσις non poſſunt ad morbos connutritos pertinere, præſertim ſi fiat mutatio in ſenectute. Niſi dicamus partes in quibus olim intemperies illa concepta erat

morborũ parens contabeſcere, collabi, macreſcere, genuinúmq; calorem exardeſcere nequaquam, & ita morbi, id eſt, antiquæ διαθέσεως ſolutionem, ſeu diſſolutionem, Græcè λύσιν καὶ διάλυσιν (quam poſteriorem vocem Gal. in Com. vſurpat) contingere. Vt fiat partium διάλυσις quædam, & ex euentu ipſius diatheſεως diſſolutio. Hinc Hippoc. lib. de Aëre & locis ait in ſenibus eſſe raritatem venarum & colliquationem quod amplius explicat lib. 1. de morbis loquens cur ſenes minus à pulmonum morbis laborent quàm iuuenes. Præterea nomen ἀραιώσεως impropriè ſumi poteſt, non pro illa occulta foraminum Iliade quæ corpori iuuenili adeſt, ſed pro quadam extenuatione & marcore rei: vt denſo opponatur rarum, id eſt, depreſſum, conſumptum, ἐκπεπτωκὸς, extenuatum, vt quod de ſuperficiei qualitate dicitur ad profunditatem ipſam referatur. Sic nimirũ verba Hippocratis non ſunt ad vnguem exquirenda præſertim in libris in ſubſidium memoriæ ab Hippocrate conſcriptis: cum proprietatem verborum in Germanis libris maxima ex parte ſeruare conſueuerit; & vt verbo abſoluã nomen ἀραιώσεως ἀντὶ τοῦ ἀναλώσεως ἢ τρίψιος, Hippocr. potuit vſurpare, quæ verba leguntur partic. 1. ſectio. 3. lib. 6. Epid.

ΣΦΑΚΕΛΙΖΕΙΝ ἀντὶ τοῦ διαφθείρεσθαι apud Hippocratem ſumitur ἐν τῷ περὶ ἀκμῶν, vt annotat Gal. Comm. in Aphor. 50. lib. 7. Et præter omnes ſignificationes aſſignatas aliud deſignat in lib. 7. Aphoriſmorum, cum Hippocrates ſcribit, ὁκόσοισι σφακελισθῇ ὁ ἐγκέφαλος: Quibus ſphacelatum, id eſt, corruptum fuerit cerebrum; ita enim Leonicenus, in tribus diebus pereunt, hos ſi euaſerint, ſuperſunt. Archigenes lib. 2. De locis aff. cap. 7. vocabat ἑτεροκρανίας σφακελώδεας, quas ὀδύνην διαΐσσουσαν, id eſt, dolorem turgentem habere aſſerebat: Fortè in eo ſenſu nomen τοῦ σφακέλου ſumpſit quo & Hippocrates. Multas illius nominis ſignificationes illo loco ex aliorum ſententia refert non negligendas. An hîc σφάκελος, aut gangrænam, aut corruptionem ſubſtantiæ partis eius quæ dicitur σφακελίζειν, aut νέκρωσιν eiuſdem ſignificat? An dices corruptionem ſignificari quam διαφθορὰν vocant? An veriſimile ad ſphacelum adacto cerebrò, ſeu perfecta mortificatio affectáve ſignificetur, ſeu rudis & inchoata tantùm, ita reſtitui poſſe ægrum? Nequaquam verò. Magni

enim momenti adeo eſt cerebrum vt tantùm mali non ferat impunè: mors ſiquidem in propinquo eſt. Vt ea ratione erroris conuincendus ſit Leonicenus; qui τὸ σφακελισθὲν vertit, corruptum. Si enim, corruptum, ſignificet, nulla vitæ ſalus ſperabilis eſt. Plantius Hippocratis interpres σφακελισμὸν ingentem cerebri quaſſum ictumve ſignificari putat: vt illius quaſſus occaſione inflammatio cerebrum adoriatur, aut potiùs, vt propriè cum Galeno loquamur Comm. in Aphor. 42. lib. 2. διάθεσις φλεγμονώδης, quæ vna ex cauſis apoplexiæ cenſetur: Itáq; σφακελίζειν ἀντὶ τοῦ ἀποπλήττεσθαι, id eſt, attonitum cadere, concuti, ſyderaríque ſumeretur. Non enim dubium quin à caſu, concuſſu, ictúque ἔκπληξις καὶ ἀποπληξία conſequatur, hinc Aphoriſmus 14. lib. 7. ἐπὶ τῇ πληγῇ, ἐς κεφαλὴν ἔκπληξις, κακόν. Hoc loco vocat τῆς κεφαλῆς πληγὴν: primo de morbis vocat τὸν σεισμὸν. Etſi Plantij coniectura veri aliquid ſimile exhibeat, tamen aliud quid videtur Hippocrates nomine τοῦ σφακέλου voluiſſe indicare. Nam de attonita affectione, ſeu aphonia, ſeu apoplexia (ſiquidem obſcurè Hippocrates τοῦ σφακέλου nomine, aut ἔκπληξιν, aut ἀποπληκτικὸν πάθος ſubindicaret) dictum eſt in Aphoriſmis præcedentibus. Cum enim ſcribit; „ Quibus ſanis capitis dolores repente oboriuntur, ſubindéque „ obmuteſcunt ſtertúntve, ſeptem intra dies fato concedunt, Aphor. 51. lib. 6. Aphoriſm. Apoplexiam ſubindicat vt placet Galeno in Comm. τῆς enim ἀφωνίας, nomine per quandam ἐξοχὴν, intelligit labem affectionémque omnium quæ à voluntatis noſtræ arbitrio pendent actionum: plura illo Comm. videre poſſis, & in Aphoriſm. 5. lib. 5. & Aphoriſm. 58. lib. 6. Item cum ait, ἐπὶ πληγῇ ἔκπληξις, illam apoplexiam à caſu aut potius percuſſu ſatis indicabit. Vt non probabile ſit hunc ſolennem de ſphacelo cerebri aphoriſmum, idem ſonare quod & illi à nobis citati Aphoriſmi, Galenus interpretans quid ſignificet hic ſphacelus, admodum ambigit qua in ſententia ſtandum ſit. Nequit enim propria in ſignificatione accipi: Itaque cum gangræna confundit ductus veterum opinione præſertim Græcorum. Nam Medici carnis νέκρωσιν, ex ingenti inflammatione ſecutam gangrænam propriè vocabant: & Græci qui proprietatem verborum cuiuſque artis non ſatis intelligunt. σφάκελον, quod citata Herodoti verba declarant. Quo inſenſu σφάκελον ἀντὶ τῆς γαγγραίνης ab Hippocrate ſumi ſuſpiciatur. Sit

ita ſanè. An gangrœna in cerebrò ſanabilis? Quod Galenus contingere poſſe vult, ſi incipiat tantum. Sed cum cerebrum vix propter dignitatem principatúmque ferat inflammationem citra perniciem ægri, nedum, cum eo veniatur vt iam gangrænæ metus adſit. Aliis ſua fuit opinio & coniectura, nos quid ſentiamus, explicabimus. Ariſtot. Problem. 9. & 10. lib. 1. in conſtitutione frigida & ſicca agnouit non cerebri, ſed totius corporis aut vteri potius σφάκελον, ac ſi ſyderationem dicas, Gaza, crudorem Latinè vertit, Galli dicunt, *Morfondu*; Et interpretatur idem Ariſtoteles nomen crudoris, ſeu σφακέλȣ; Crudor eſt quem committit frigida ſiccáque impensè tempeſtas, impatiens omnino excernendi humoris. Sed Problemate 10. meminit ſyderationis ſphaceli & crudoris cerebri, cum ait, ſi præeunte tempeſtate ſicca & aquilonia æſtiuo tempore, ſequatur autumnus auſtrinus & pluuius, quem hyems proximè excipiat, quia multùm ſimul materiei excipit, & ſua frigiditate non poteſt humorem cogere, denſare, coquere, & in pituitam ſaltem vertere, ſi in capite non ita multus, grauitatem affert, ſi nimius frigidúſque fuerit, ſphacelum affert, crudorem vertit. An eo in ſenſu ſphaceli nomen ſumi poſſit, vt quibuſdam placet? Probabile aliquid habet. Tamen ſphacelos pro crudore potiùs intelligi poſſet Aphoriſmo illo; "Quibus ſanis dolores capitis repentè oriuntur: ſubindéque aphoni fiunt, "in ſeptem diebus pereunt, niſi febris ſuccedat. Duplici nos coniecturâ nitimur: priore quidem quod non ita breue tempus deſcripſerit vt illo Aphoriſmo in quo de cerebrò ſphacelon patiente agit. Nam ſi crudor tantùm eſſet, aut tanquam ſola intemperies, aut cum admixtione frigidæ materiæ, non tam citam mortem afferret, ſed ad ſeptimum diem promitteret: Poſteriore verò, quia meminit, Febris, hæc enim digerit ac coquit cruditates, & quæ coryzæ ſunt cum febre minus relabuntur, quam ſi febris abeſſet part. 10. ſectio. 3. lib. 6. Epid. Contraria tamen ratione quis niti poſſet vt doceat Aphor. de aphonis repente factis intelligi non poſſe de crudore cerebri, quia ſi humor in cerebrò collectus eſſet vix abeſſet dolor: Si ita ſit, dolor capitis repentè non oboriretur, quod tamen vult Hippocrates. Niſi quis dicat quod experientia ſæpè deprehenditur, multis ſæpè aut capitis grauitates aut dolores non ita eſſe moleſtos ob collectas in cerebro cruditates quæ eos reſpi-

Domini Dureti opinio probabilior.

rare ſinunt nec ab opere auocant. Scitum enim illud Galeni
» Comm. in Aphor. 38. ſect. 2. lib. 6. Epid. Humore pituitoſo
» & eius ſero hoc ineſſe vt non dolores, ſed torporem quendam
» inferat, niſi vitio aliquo pituita aut aceſcat, aut ſalſa reddatur,
qui locus notandus eſt. Itaque eæ cruditates quæ aliquo tempore inducias dant, aut auctæ, aut concepto vitio deteriores factæ ventres cerebri occupare poſſunt, aut totum cerebrum veluti efferato motu inuadere, vnde aut apoplectici cadunt, aut citò moriuntur, aut paraplegiâ ſaltem implicantur. Quod nuper contigit cuidam illuſtri viro, qui cum mediocriter caput

Hiſtoria. doleret per decem dies (in ima tamen aure ſatis erat vehemens dolor) & ὀρθοςαδίην ageret, repentè concidit, & conuulſus intra breue tempus interiit. Quem euentum annotauit Hipp.
» part. 15. lib. 3. Prognoſt. cum de doloribus aurium acutis agit;
» Periculum delirij adeſt & interitus: Galenus in Comm. ſcribit
» Nonnulli eorũ qui acuto dolore capiuntur delirant, & repentè
» moriuntur tanquam ſyderati (ἀποπλήκτους vocat) cum in cerebrum ἀθρόως fluxio dolorem auris efficiens eruperit. His ita poſitis videtur potius Gal. aſſentiendum vt ſphacelum pro aliqua gangræna incipiente inflammationis alicuius ſequace ſumi dicamus. Nec hîc nomina τῆς γαγγραίνης καὶ τοῦ σφακέλου, ad vnguem exquirenda ſunt. Quod tamen res ſit in præcipiti, trium tantùm dierum meminit. Nam pars princeps non diu fert vehementem aliquem affectum, Galen. Comm. in Aphoriſm. 51. lib. 6. Sic ſphacelus non tam ab humore eſt quàm praua cerebri diſpoſitione. Cum ab humore eſt, plurium dierum vſura conceditur. Hinc Aphoriſm. 51. lib. 6. ſeptem dierum meminit, quod Galen. Tamen non probat cum ſit ῥέγχος, ſignum fortis apoplexiæ. Non ſine ratione ſeptem dierum meminit, quod tempus ſuum eſt: nam vitam noſtram 7. dierum eſſe demonſtrat Hippocr. lib. de Carnibus. Alia coniectura de ſphacelo cerebri eſt. Poſſunt dolores capitis adeſſe, quos aut hæmorrhagia, aut puris excretio ſoluat, aut per aures aut nares ſi frontem aut tempora occupent. Cum pus in cerebro, aut circum membranas adeſt vel quod ſit inflammatio vel intemperies, fieri poteſt vt pars liueſcat, & ita ſyderetur. Quod & lateri purulento euenit vt fiat βλητὸν, id eſt, liuens, ſyderatum Com. in part. 35. 1. de Diæt. acut. in hoc ſenſu cerebrum σφακελίζον καὶ βλητὸν dici poteſt; & ſi pus non exeat breui mors. Cere-

brum autem βλητὸν legimus, lib. 2. de morbis, vbi idem agit Hippocr. quod & Aphorism. 50. lib. 7. de quo hîc disputatur. Porrò non aliundè τὸ βλητὸν, petitur quàm à succrescentia humorum malorum, quorum excretione cerebrum fit immune ab omni affectione: Vid. part. 15. lib. 3. Progn. Quibus post „ dolores capitis sanguis aut pus non eruperit lata in cerebrum „ materia moriuntur ὃν τρόπον ἀπόπληκτοι. Vnde Aphorism. 10. „ lib. 6. Caput dolenti, & omni ex parte dolenti nisi pus aut „ aqua aut sanguis erumpat, bonum. Inter cæteros locos occurrit notandus lib. 2. de morbis vbi περὶ σφακελισμοῦ cerebri agit: Causas illius corruptionis assignat, signa, & curationem. Atque inter cætera animaduertit & à calore, & à nimio frigore istum sphacelum posse contingere. Tamen initio lib. 3. de morbis etiam à magna vasorum impuritate id fieri ait.

TO. T.

TEKMAPΣIΣ ἀπὸ τοῦ τεκμηρίου: Τεκμήριον veteres appellarunt σημεῖον συλλογιστικὸν, ἀπὸ τοῦ συλλογίζεσθαι. Τέκμαρσις, coniecturalis cognitio, vertitur. Sed id malè & Grammaticè tantùm: erronea enim versio est cum τεκμήριον redditur, coniectura: cum signum sit syllogisticum & necessarium, desumptum à propria cuiusque rei indicatione, quam natura suppeditat. Galen. Com. in partic. 2. lib. 1. de Diæta ὀξέων, τέκμαρσιν, interpretatur τὴν διὰ τοῦ τεκμηρίου γνῶσιν. Nec alium huius vocis interpretem quærere oportet, quam ipsum Hippocratem, illius meo iudicio, autorem quatenus in arte medendi vsuuenit. Vt enim illius autor est, ita propriè vsucapit, energiámque illius exprimit: Τέκμαρσις, est ratio cuique conuenienter medendi. Nec enim satis esse putat Hippocrates confusam animo tenere medendi effigiem, nisi quâ ratione huic aut illi medicina sit facienda, intelligatur. Itaque cum veteres θεραπείαν consectati essent, quæ artis scopus est ad quē collimare oporteat, necesse quoque fuit eos τὴν διάγνωσιν, in numerato habere, & πρόγνωσιν: Quæ tria veteres attigisse credibile est. Quid ergo illud est in quo errauerint, & erroris ab Hippocrate conuincantur? Quoniam τέκμαρσιν neglexerint: puta se medicos palam profitentes, quod generales animo de-

Arte Medica notiones retinerent, nec infra ſeſe demittẽtes, rationem cuique faciundæ medicinæ adhibendæque ſingulis operæ conſectarentur. In hoc τεκμάρσεως ratio omnis vertitur. Cum non homini ſed Calliæ & Socrati Medicina fieri debeat. Variam aliorum de Tecmarſi ſententiam in Com. adducit Galenus: Partim τῆς τεκμάρσεως nominis ambitu, & diagnoſin & prognoſin compræhendebant: alij Therapian. Atque ita Græca vox hæc aliter atque aliter explicatur, vt docet Galenus. Dicam quod ſentio. Si veteres Therapian coluerint, nec adeo ignari atque minus fuerint, vt & diagnoſin & prognoſin (quod vtrumque ad τὸ θεραπευτικὸν μέρος, vt loquitur Galenus pertinet) prætermitterent, non eo conſilio credendum veteres ab Hippocrate accuſari quod imminuti in nonnullis eſſent, id eſt, τέκμαρσιν neglexiſſent, ac ſi dicat, diagnoſin & prognoſin (vt quidam interpretati ſunt) ſed quod cum præclarè in omnibus Medicæ Artis partibus excellerent, rationem cuique accommodatè medendi ſumpta indicatione à peculiari cuiuſque natura, miſſam feciſſent: Hoc autem eſt τέκμαρσιν, haud eſſe conſecutos, quæ tamen in primis tenenda eſt. Hippocrates autem illam τέκμαρσιν conſequendi viam aperit contra Gnidios medendi magiſtros, & alios omnes qui in generalioribus Artis præceptis præclarè verſati, particularia prętermitterent, quæ tamen in primis Medicum commendant ac oſtendunt. In libris de Diæta proponit exempla quorum explicatio ad inſtruendam explicandámque τεκμάρσεως vim pertinebit: Nam quando, quo morbi tempore, quo in ſubiecto, quo habitu, hoc vel illud vſurpandum ſit, abundè explicat. Exempli gratia, inter edulia præſtantiſſima ptiſſana alimenti iuxta ac medicamenti facultate inſignita eſt; tamen niſi hac aut illa pręparatione, hoc vel illo morbi tempore, hac aut illa ægri natura, exhibeatur, ægri damnis plurimis obruuntur ac cumulantur. Hæc eſt Τέκμαρσις ratio medendi conuenienter cuique ex perſpicientia peculiaris & communis cuiuſque naturæ per τὰ τεκμήρια, id eſt, ſigna ſyllogiſtica. Itaque nulla vox Latina eſt quę verè τεκμάρσεως nomen referat atque exprimat.

TPITAIOΦYEΣ καὶ τριταιοφυὴς πυρετὸς, Latinè reddi poteſt, febris ad tertianæ naturam accedens: aut ad verbum, febris tertiumgena. Quidam hemitritæon cum ea febre, quæ τριταιοφυὴς dicitur videntur confudiſſe, at longè diſcrepant. Et eorum opinio roborari peteſt auctoritate Hippocratis huius ſi exactè verba conſiderentur, eadem ferè natura, conditio, ingenium & mores, item ſymptomata febris τριταιοφυέως, & ἡμιτριταίου videntur: Nam particul. 23. ſectio. 1. lib. 1. Epid. ſcribit loquens de febribus ſemi-tertianis; Infeſtabant πυρετοὶ φρικώδεες, Continuæ, non intermittentes: ὁ τρόπος ἡμιτριταῖος, τὴν μίαν κουφοτέρην, τῇ δὲ ἑτέρῃ ἐπιπαροξυνόμενοι: Id eſt, modus erat febrium ſemitertianarum, vno quidem die leuior erat febris, altero acerbior. Et idem Hippocrates partic. 25. ſect. 2. lib. 1. Epid. ſcribit; Febres erant continuæ, non intermittentes, inuadebant τρόπον τριταιοφυέα, in modum febris tertianam referentis, μίαν μὲν ἀποκουφίζοντες, καὶ μίαν παροξυνόμενοι, vno die temperatiores leuioréſque exiſtebant, altero acerbiores; deinde ſubdit, ῥίγεα πᾶσιν ἀτάκτως, καὶ πεπλανημένος ἐγίνοντο, ἐλάχιστα καὶ ἥκιστα τουτέοισιν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἄλλων μείζω: Rigores erant ſine ordine omnibus, & erraticè, minimi quidem in his febribus fuerunt, in aliis maiores. Quæ verba ſi conferas vtramque febrem idem eſſe colligere poſſis. Nam & vtraque continua, & vtraque tertio quoque die acerbior, diebus interiectis leuior. In vtraque ſunt rigores & horrores, vt fortè nomen horroris & rigoris non ſtrictè ſumptum idem hoc loco ſignificet. Nec eſt quod obiicias in hæmitritæo ſecundum diem deteriorem eſſe ſecundo die in ea febre, quæ τριταιοφυὴς dicitur, quod in hæmitritæo ſecunda ſit acceſſio autore Galeno paſſim, ſed præcipuè cap. 2. lib. 2. de differ. febr. in τριταιοφυεῖ autem non eſt ſecunda acceſſio, ſed tantùm continuitas febris, vnde ſecundus dies omnino leuior eſt. Nam Galenus Com. in particul. 25. ſectio. 2. lib. 1. Epid. Explicans quid ſit ἀποκουφίζεσθαι (quo verbo vtitur Hippocr. dum diſputat de ſecundo die febris τριταιοφυέως) ait Hippocratem moderatam tantùm remiſſionem intelligere in ſecundo die febris tritæophyous. At hæc moderata quoque remiſſio eſt in febre ἡμιτριταίῳ, ſi conferatur ſecundus dies cum tertio. Vnde eadem verba ſunt & idem ſenſus, ἀποκουφίζεσθαι, & μίαν ἡμέρην κουφοτέρην ἔχειν: qui-

bus vſus eſt verbis explicans, & febrem τριταιοφυέα, ἡμιτρι-ταῖον. Sed tamen cum longè vna febris & motu, & ſpecie, & more, & cauſa, ab altera diſcrepet, tametſi doctiſſimus Hippocr. rerum diſtinctiones & διαφορὰς, maximè & diligentiſſimè obſeruans, vnam cum altera videatur confundere, ea de re paulò plenius ſub finem huius Commentarij diſputabimus, facta diligenter vnius cum altera comparatione. Nunc de ea quæ τριταιοφυὴς dicitur, diſſeramus febris hæc ex continuarum genere eſt Hippocratis authoritate in partic. 25. ſect. 2. lib. 1. Epid. Et tamen exacerbationes habet tertio quoque die non quod in ἀπυρεξίαν deſinat (alioqui è continuarum numero eximeretur) ſed παρακμὴν quandam habet, Galeni autoritate cap. 2. lib. 2. de differ. febr. Nec rigor eſt aliquis typicus, tanquam nouæ acceſſionis paranymphus, ſed criticus eſſe poteſt. Tamen ex part. 25. ſectio. 2. lib. 1. Epid. In febribus τριταιοφυέσιν obſeruat Hippocrates ῥίγεα, rigores inordinatos & vagabundos. Quod notandum eſt diligenter, ne eos rigores obſeruantes temerè febrem ſemitertianam eſſe putemus, aut intermittentem aliquam. Sed quod tertio die febris exaſperetur, id παροξυσμὸς dici poteſt, reduplicatio, vnde Hippocrates vocat tertio die ἐπιδιδόναι, ἐπιπαροξύνεσθαι, & in aphoriſmis, διὰ τρίτης ἰσχυρότερον πυρετὸς γίνεται, ſcribit. Galenus 2.
Aph 43. lib. 4. Aphor. de differ. febres συνεχεῖς, in duo genera diuidit, in συνόχους, & alias generis nomine inſignitas & ambiguo συνεχεῖς. Harum poſteriorum ratio in iis præſertim febribus ſpectatur, in quarum continuitate peculiaris humoris motus obſeruatur, vt cum vel tertio quoque die exacerbatio aliqua obſeruatu digna animaduertitur, ita vt nonnulla periodi ſit ratio: ſic quædam continua eſt quotidiana, quædam tertiana, quædam quartana, ſed hæc rariùs. Si tertio quoque die exacerbatio contingit τριταιοφυὴς dicitur eidem Galeno. Si ſecundo die noua fit acceſſio, & tertio quoque die exacerbatio fit, ἡμιτριταῖος dici poteſt. Quanquam nomen hoc reiicit Galen. cap. 2. lib. 2. de differ. febrium, & Commen. in particul. 5. ſectio. 3. lib. 1. Epid. Docens Hippocratem adiecisse ἡμιτριταῖον καλεύμενον, quod nomenclatio hæc Hippocrati non placeat: eandem tamen probat Galen. cap. 7. lib. 2. de differ. febrium. Sed non abs re primum febrem continuam tertio quoque die deteriorem factam, & die ſecundo nouam acceſſionem habentem appellari non

vult ἡμιτριταῖον, quod & continua quotidiana die medio paroxyſmum habeat, & tertiana duplex continua, & duplex, ſiue triplex quartana continua. In Epidemiis partic. 23. ſectio. 2. lib. 6. planè negat ſemitertianam vllam eſſe intermittentem lib. de typis cap. 4. contrarium planè aſſerit. Et nullo vnquam loco tam ſui eſt oblitus Galenus. Sed longè hæc inter ſe differunt cum in continua quotidiana idem ſit humor & eodem loco incluſus qui acceſſiones faciat, in duplice tertiana continua non idem eſt humor, nec locus ideo prudenter monebat, Galenus cap. 11. lib. 1. de different. febrium, in æſtimandis febribus non conſiderandas acceſſionum inuaſiones & periodos, ſed conſiderandam cuiuſque proprietatem & ingenium. Quod cenſuit Hippocr. Aphor. 12. lib. 1. cum ait; Acceſſiones, & ««
conſtitutiones morbi iudicabunt. Cæterùm tametſi febres ««
omnes continuæ ſint tamen has exacerbationes, annotationes, & ἐξ ἐπισχέσεως ἐπίδοσιν quandam; vt ex Hippocr. particul. 25. ſectio. 3. lib. 1. Epid. patet, immò Galenus vocat περιόδους. Nam de illis febribus continuis homonymos vocatis ita ſcribit, ταῖς πολλαῖς κατὰ μέρος περιόδους προσέρχονται: Id eſt, aliàs atque aliàs velut quibuſdam circuitionibus inſiliunt, ac repetunt. Quod mirum eſt, cum περίοδος non ſit febrium continuarum, ſed intermittentium, & diuidatur in παροξυσμὸν καὶ ἄνεσιν. Παροξυσμὸς autem καὶ ἄνεσις ad febres typicas maximè refertur, ſed præſertim ipſa ἄνεσις, cuius loco in continuis, ſi quando concedunt remittuntúrque παρακμὴ dicitur. Tamen in continuis etiam ſi exacerbationum ſimilis quædam recurſio animaduertitur, vt ſi tertio quoque die, aut quarto, aut ſingulis diebus, tunc licebit in illis febribus περίοδον ſtatuere, ſed minùs propriè ſi ad vnguem res exigatur, vt ex definitione τῆς περιόδου, colligere licet aſſignata à Galeno lib. de totius morbi temporibus. Sed his relictis tria videre oportet. Primum quid videatur Galeno de tritæophyis febribus: Secundò an ſint è cenſu continuarum. Deinde, an ſit quidpiam commemorabile quod hæ febres tertio quoque die moueantur, cum generaliter hoc etiam ad omnes febres billioſas extendatur. Denique an ἡμιτριταῖον καὶ τριταιοφυὴ πυρετὸν, confundat Hippocrates quæſtione dignum eſt. Ac primùm περὶ τριταιοφυῶν hoc Galeno videtur, vt non ſignificent, aut ἡμιτριταῖον, aut tertianam aliquam intermittentem. Quanquam ex initio Com. in par-

ticul. 23. ſectio. 2. lib. 6. Epid. nomine hoc includitur & ſemi-
tertiana, & producta tertiana; Verba Galeni hæc ſunt, Quas
„ autem febres τριταιοφυεῖς vocet, abundè dictum eſt, ſemiter-
„ tianas videlicet, & productas tertianas. Quod abſurdè di-
ctum eſt cum ſæpè contendat aliis locis Galen. magnum eſſe
diſcrimen inter τριταιοφυὲς καὶ ἡμιτριταῖον. Sed puto interpre-
tem Latinum malè vertiſſe vocem διότι: ipſe videre poſſis.
Quod autem nomen τριταιοφυέος, longam tertianam non ſigni-
ficet duabus id rationibus conſequi poſſumus. Priore quidem,
„ Cum Hippocr. part. 23. ſectio. 2. lib. 6. Epidem. ſcribit; Omni-
„ bus febribus τριταιοφυέσι, nox ante acceſſionem moleſta eſt, in
„ Comm. Galenus: Proprium eſt, ait, febrium τριταιοφυῶν, vt
„ noctem ante acceſſionem moleſtiorem habeant, extenſis autem
„ tertianis omnibus non proprium. Itaque aliud extenſa tertiana
eſt, aliud τριταιοφυὴς, alioqui hoc Galenus Comm. in partic. 5.
ſectio. 3. lib. 1. Epid. ait, Cum duodecim horis finitur acceſſio,
„ exquiſita tertiana eſt, ſi hâc longior ſit, ſimpliciter tertiana
„ vocatur, cui præterea longior acceſſio eſt, tertiana producta
nuncupatur. Quæ autem περὶ ἀπυρεξίαν non venit, ſi horri-
ficas primo die acceſſiones habet, ſecundum autem diem le-
uiorem, ἡμιτριταῖος dicitur, ſi ſimpliciter ſine horroribus ter-
tio quoque die acerbior eſt, ea τριταιοφυὴς dicenda eſt. Hinc
patet è continuarum genere eſſe, & propterea longam tertia-
nam τριταιοφυέα non dici. Nam & in Aphoriſm. 43. lib. 4.
„ cum Hippocr. ſcribit; Quæcumque febres tertia die exaſpe-
„ rantur, hoc de tritæophyis intelligitur: periodus autem hæc;
Quocumque modo intermiſerint, de longis tertianis. An au-
tem ἡμιτριταῖος καὶ τριταιοφυὴς idem ſit, longè magis ambiguum
eſt. Tamen, & cauſa, & motu differunt. Nam Galeno Com.
in part. ſectio. 3. lib. 1. Epid. ſemi-tertiana à primo inſultu ad
incrementum horrorem habet, item cum longiùs progreditur.
Et in periodica acceſſione rurſus horrorem habet & συστολήν, &
rurſus eundem horrorem, & contractionem. Quod cap. 9.
& 10. lib. 2. de differ. febrium explicat. Et Comm. in partic.
23. ſectio. 2. lib. 1. Epid. κατ᾽ ἐξοχὴν πυρετὸς φρικώδης dicitur,
quod per omne tempus acceſſionis ſymptoma horroris pro-
ducatur. Et bifariam fit, aut cum intenſio (Græcis ἐπίτασις)
facit reduplicationes, aut cum aſcenſum tantùm facit inæqua-
lem. Sic in hemitritæo eſt inæqualitas in acceſſione particu-

lari, & in vniuersali statu, quod in dies febris augescat more τῶν συνόχων ἐπακμαστικῶν, Galeno autore Comm. in particul. 23. sectio. 2. lib. 1. Epid. Sed τριταιοφυὴς, vnum & continuum, & æquale ab inuasione ad vigorem habet incrementum, & caret accessione secundo die: Item horrore caret. Et cum dicimus habere æquale incrementum, id debet intelligi de particulari accessione non de vniuersali. Nam partic. 23. sectio. 2. lib. 1. Epid. loquens ex professo περὶ τριταιοφυῶν ait illas ἐξ ἐπισχέσεως vehementius exacerbari, & in dies increscere. Sed hoc de vniuersali accessione intelligendum, alioqui falsa opinio Galeni foret. Sic motus ratione ἡμιτριταῖος καὶ τριταιοφυὴς distinguntur. Causâ quoque longè inter se differunt. Nam Galeno Comm. in partic. 5. sectio. 3. lib. 1. Epid. ἡμιτριταῖος fit à bilioso & pituitoso humore simul mixto, τριταιοφυὴς à bilioso humore quidem, sed eo δυσκινητοτέρῳ καὶ δυσπεπτοτέρῳ, id est, qui lentior tardiórque est, & coctu difficilior: deinde addit, Et hanc febrem τριταιοφυῆ, partium principum phlegmonem esse dicunt. Quod notandum. Itaque nomine hemitritæi, & productæ tertianæ aliud quid significatur quàm τοῦ τριταιοφυέος. Quod confundebant veteres inducentes paruum hemitritæon & magnum hemitritæon, & nullam simplicem tertianam aut longam constituentes, quos ridet Galen. Commen. in partic. 23. sectio. 2. lib. 6. Epid. & nono & decimo cap. lib. 2. de differ. febr. Et maximè quod si hemitritæus ex intermittentium genere foret, non esset perniciosus secundum Hippoc. dictum Aphor. 43. lib. 4. Aphorism. At contra eidem Hippoc. partic. 5. sectio. 3. lib. 1. Epid. Hemitritæus omninò perniciosus est. Τριταιοφυὲς autem hemitritæon non compræhendit, nisi generaliùs nomen sumatur. Vnde Galen. Comm. in partic. 23. sectio. 2. lib. 6. Epid. ait; Si quis omnes acutas febres τριταιοφυεῖς appellet non abs re fecerit. Non tamen vlla febris ad integritatem desinens ἡμιτριταῖος dicetur. Quare hac correctione vtitur Galenus, quasi vero hemitritæus nomine τριταιοφυοῦς, non rectè contineatur, cum vtraque sit febris acuta & continua. Hoc dictum est vt omnis errandi tollatur occasio. Quia enim in tritæophyea febre est maius argumentum intermissionis, aut potius remissionis καὶ παρακμῆς, quàm in hemitritæo, si dicamus hemitritæon esse τριταιοφυῆ, ad intermittentium genus sophistæ hemitritæon reuocarent. Galenus enim

de tritæophyea ita ſcribit, μόνος πυρετὸς τριταιοφυὴς ὁ πλησίον τῆς ἀπυρεξίας ἀφικόμενος: Interpres, ferè in integritatem remittitur. Nos ita vertemus, Accedit ad vacuitatem febris. Et
„ paulò ante de eadem loquens dixerat; Si qua febris tertio quo-
„ que die fortior fit, nec intermiſſionem minimam afferat, vt
„ æger ad ſynceram integritatem accedere videatur, ea febris
„ acuta vocabitur. Sic τριταιοφυὴς acuta eſt febris, proinde intermiſſione caret, remiſſionem habet, & quoad ſenſum, ad ἀπυρεξίαν videtur accedere, vnde accommodatè ad hæc Comm. in partic. 23. ſectionis 2. lib. 1. Epid. ait; Acutæ autem & continuæ febres dicuntur ab Hippocr. quæ παραχμὴν quidem manifeſtam habebunt, ſed nullam ἀπυρεξίαν ſortiuntur, & numquã hominem relinquunt, vt loquitur Comm. in part. 25. ſectio. 2. lib. 1. Epid. Quoniam autem iſta παραχμὴ, & veluti ad ἀπυρεξίαν, vicinitas maximè in febribus τριταιοφυέσι ſpectatur, ideò non vult in τριταιοφυῶν, nomine includere ἡμιτριταίους. Quanquam ſi largiùs nomen ſumitur, contineri poteſt, cum vtraque febris continua ſit, acuta, tertio quoque die exacerbationem habens, necnon remiſſiorem ſecundum diem habeat. At id diuerſa ratione vt dictum eſt. Quod autem ad huius loci intelligentiam ſpectat maximè, Galeno placet Comm. in particul. 23. ſectio. 2. lib. 6. Epid. τριταιοφυεῖς, ſiue παραφυεῖς (ſic enim vocant) in ratione periculi medias eſſe inter hemitritæους, & tertianas intermittentes, ſiue ſimplices, ſiue longas. Sic cum Hippocr. Aphor. 43. lib. 4. ait: Quæcumque febres tertia die fortiores fiunt, μᾶλλον ἐπικίνδυνοι: Illud ἐπικινδυνοὶ bifariam referri poteſt, vel vt intermittentes conferantur cum continuis in quibus remiſſio eſt aliqua, aut latens, aut manifeſta, ſed intermiſſio nulla eſt, quod vocat οὐ βραχὺ διάλειμμα ποιεῖσθαι: nam illæ vacant periculo, hæ periculi ſunt plenæ: vel comparantur τριταιοφυεῖς cum hemitritæis, quod in illis manifeſta eſt παραχμὴ, vt etiam ferè intermittere dicas: in his nil tale. Ideo addit; Quocumque modo intermiſerint, ac ſi di-
„ cat, vel vt manifeſtum ſit διάλειμμα, vel βραχὺ, vel tantùm ad ſenſum cum tamen reapsè non ſit.

Quæri poteſt, an febris τριταιοφυὴς nouum genus febris ſit cum omnes febres & ſynochi putres, & imputres tertio quoque die exaſperentur, ideóque τριταιοφυῶν genere contineri poſſe videntur. Nam & illud patet ex Galeno Commen. in

Aphoriſmum 12. lib. 1. & paſſim ex libris de Criſibus & pleu-
ritidi, & peripneumoniæ, & omni morbo à bile nato motus
quoſdam eſſe tertianos & vt ita loquar τριταιοφυέας: vt & mor-
bi à pituita de nocte mouentur, Vt aliquid obiter dicatur, &
peripneumoniæ & pleuritides, & cauſi & id genus morbi ha-
bent aliquid τριταιοφυὲς καὶ τριταιογενὲς, ſed tamen febris τριταιο-
φυὴς aliquid peculiare ſignificat, vt paulò poſt dicemus. Ma-
gna quæ hoc loco ſeſe obtulit difficultas eſt de vera diſtinctio-
ne hemitritæi, & τριταιοφυοῦς, quanquam diſertè Galenus do-
cet τριταιοφυῆ πυρετὸν, medium quid eſſe inter hæmitritæon &
tertianam intermittentem, tamen idem mores, ingenium, cau-
ſa, motus, natura eadem eſſe videtur. Primum vtraque eſt
continua. Sed dices, hemitritæus κατ' ἐξοχὴν φρικώδης dicitur,
quæ differentia magna eſt, ſed τριταιοφυὴς non dicitur horrifi-
ca. Tamen contrarium legitur: Nam Hippocrates loquens de
iis quæ τριταιοφυέσι dicuntur, ait; Omnibus rigores erant inor- "
dinati & erratici, & quidem parui. At ait Galenus, parui ri. "
gores ab horrore non differunt: ſic τριταιοφυεῖς, ſunt φρικώδεες.
Quod ſi dicas non propterea horrificam eſſe τριταιοφυῆ, aut ſi
horrifica ſit parum eſt, ſed ἡμιτριταῖος neceſſariò eſt horrificus
tertio quoque die, & per omnia febris tempora. Niſi fortè
quis obiiciat quod à Galeno ſcribitur Comm. in part. 5. ſectio.
3. lib. 1. Epid. de ſemitertiana loquente; Si tabidis, aut aliter "
diu ægrotantibus ſemitertiana adeſt, fortè licet horrore careat, "
ſemitertianam etiamnum vocabis. Quod ſi verum eſt dabi- "
tur ſemitertiana, quæ non erit φρικώδης. Quod autem attinet
ad locum ſuperiorem;in quo Hippocrates febri τριταιοφυεῖ attri-
buit Horrorem præter rationem; Galenus acutè interpretatur
hoc,vt vitetur confuſio hemitritæi & τριταιοφυέος, primum Hip-
pocrates dicit, ῥίγεα σμικρὰ ἄτακτος, ac ſi dicat, rigores eſſe
inordinatos, nec neceſſariò adfuiſſe vt contingit in hemitritęo:
Deinde alia adduntur quæ ad diſtinctionem iſtam pertinent.
Sic in multis ita conſentiunt ἡμιτριταῖος καὶ τριταιοφυὴς, vt idem
eſſe videantur. Accedit quod cum hemitritæus funeſtus ſit,
non minus fortè & tritæophyes calamitoſus exiſtat. Nam ex
Comm. in partic. 25. ſectio. 2. lib. 1. Epid. ait proprium eſſe
febrium τριταιοφυῶν, vti & morborum malignorum exacerbari "
diebus criticis: quo loco patet ad malignorum morborum na- "
turam accedere. Præterea Comm. in partic. 5. ſectio. 3. lib. 1.

Epid. Galenus ſubſcribit eorum opinioni qui exiſtimant τριταιοφυῆ ſequi ad inflammationem partium internarum: quod ſi verum eſt ſpecie ipſa peſſima febris eſt. Accedit quod ex ſententia Galeni Comm. in Aphoriſm. 43. lib. 4. Febres quæ tertia die fortiores fiunt, aut ſequantur malignam humorum putredinem, aut inflammationem partium internarum. Quod maximè πυρετοῖς τριταιοφυέσι accommodatur. Inter cætera hoc vrget maximè quod idem ſit tritæophyes & hemitritæus, cum materia eadem ſit. Quod ne cui mirum ſit legatur Galen. Comm. in partic. 25. ſectio. 2. lib. 1. Epid. de tritæophyis febribus loquens: ſcribit enim febres has non ex vno ſucco generari ſed pluribus, cum calidior febrem acutam ſuccendit ſtatímque diſcutitur: Quæ dum corpus tenet, contingit frigidioribus corrumpi ac putreſcere: & ſic accendi ex illa remiſſione, quod eſt veluti requie & imminutione febris: Et paulò ante dixit tritæophyea ex crudis pituitoſiſque putreſcentibus accedere, flaua bile concurrente: ſemitertiana autem ſit cum par bilioſus humor adeſt: Item ſcribit in febre tritæophyëa ſecundum diem leuiorem eſſe, tertium grauiorem quod vires à priore acceſſione fractas offendat. At hæc verba omnia quid aliud quam hemitritæon declarant, & tamen de tritæophyea agitur. Sic vno loco in tritæophyis vnum & æqualem motum agnoſcit; in alio loco de iiſdem agens ſcribit σμικρὰ διακουφίζοντες καὶ ταχὺ ἐξ ἐπισχέσεως παροξυνόνται: quæ verba inæqualem motum τριταιοφυῶν ſignificant. Itaque ſui longè diſſimilis eſt Galenus, aliàs in tritæophyis vnum tantùm humorem ſtatuens & æqualem motum, aliàs planè diſſidentia aſſerens. Nam dum τριταιοφυέας explicat, & Galen. & Hippocr. ἡμιτριταίους adumbrat, animíſque noſtris tenebras offundit. Sed vt ſibi Hippocrates congruat hoc dicam: omninò τριταιοφυὴς medium tenet inter hemitritæon & tertianam intermittentem, nam illo decernitur mitior, hac verò deterior verus τριταιοφυὴς fit ab vno humore bilioſo, ſed lentiore & coctu difficiliore, vnde ſecundus dies leuior, tertius autem acerbior exiſtit, ac maximè phlogoſin partium internarum ſequitur. Sed eſt alius τριταιοφυὴς quodammodo hemitritæi naturam ſortiens, in quo & bilioſus & pituitoſus humor abundat, cumque facilè digeratur bilioſus, pituitoſus moram trahit. Aut fortè idem humor eſt, ſed duplicem habet ſubſtantiam, vnam tenuem, craſſam alteram.

ram. Hoc enim vni etiam humori accidere ait Galenus Com. in partic. 48. sectio. 3. li. 3. Epid. vt tenuem crassamque sui partem habeat, quod ad hunc locum maximè pertinebit. Nam tenuior pars febriles accessiones dissipabiles affert, crassior autem fouet aliam accessionem & continuitatem febris. Sed in semitertiana, præsertim si exquisita est par est humor crudus & biliosus, & pituitosus: Itaque quæ ab Hippocrate vno in loco febris describitur τριταιοφυὴς, præsertim particul. 25. sectio. 2. lib. 1. Epid. accedit ad hæmitritæon, & verè media est inter τριταιοφυέα propriè dictum & hemitritæon propriè quoque dictum. Et nisi ita res intelligatur non potest excusari Galenus quin confuderit & hemitritæon, & tritæophyea febrim. Febrium τριταιοφυῶν, Hippoc. in Coacis passim meminit, vt cum scribit febres τριταιοφυεῖς, cum anxietate malignæ sunt: Item, febres τριταιοφυεῖς erraticæ in dies pares translapsæ sunt δύσκολοι. Et alio loco ῥίγεα τριταιοφυέα, maligna esse ait si in media inordinata febre exacerbentur: quo loco de rigoribus hemitritæi agere videtur malens dicere ῥίγεα τριταιοφυέα, quàm ῥίγεα ἡμιτριταῖα, quod nomen ἡμιτριταῖα, Hippocrati non placeat. Præterea ibidem legere est ἀλγήματα τριταιογενῆ καὶ ἀλγήματα τριταιογενῶς παροξυνόμενα: quod genus dolorum tertiano more redeuntium & in febre, & sine febre videmus. Nam sæpè in tertianis febribus videas dolores die paroxysmi reduces aut in ventrem, aut coxendicem qui sæpè Medicis admirationi fuêre, & quos primus Hippocrates obseruauit, hi autem abscessum minantur: Item & sine febre sæpè redeunt, præsertim si febris tertiana aut quartana præcesserit, & dolorem colicum mentiuntur, eundémque repetitionis typum habent, quem & febris cui succedunt. Istos dolores τριταιογενεῖς gummosi sanguinis excretione solui scriptis quoque mandauit Hippocr. in Coacis. Sed in immensum nimis oratio nostra excurrit.

TO. X.

ΑΛΑΝ à quo τὸ χαλαςικὸν à Gorræo explicatum desumitur, apud Hippocratem pro deiicere, aluúmque soluere sumitur. Ita enim particul. 6. sectio. 3. Prorrh. κοιλίη dicitur τὰ ὑγρὰ χαλῶσα, aluus dicitur humiditates & serosa deiiciens τὰ ὑγρὰ χαλᾶν, id est, τοῖς ὑγροῖς διαχωρέειν, cum aluus liquidis serosisque humoribus ducitur ac fertur. Et partic. 7. eiusdem libri, ἡ κοιλίης περίτασις ὑγρὰ χαλῶσα dicitur, id est, ad verbum re expressâ, Ventris circumtensio dicitur humiditates eiiciens & excernens. Nam χαλᾶν, ἐκκρίνειν significat. Impropriè autem dicitur circumtensio deiicere, cum ipsius alui proprium sit excernere ac exonerare sese. Sed loquendi forma Hippocratis est, κοιλίης περίτασις, ac si dicat, ἡ κοιλία περιτεινομένη τὰ ὑγρὰ χαλᾷ, Circumtensa aluus liquida excernit.

TO Ψ.

ΑΘΥΡΑ καὶ ὑποψάθυρα διαχωρήματα leguntur apud Hippocratem partic. 24. lib. 3. Prorrh. quorum excrementorum obseruatio non est omittenda ad diagnosin & prognosin. Nam sæpè æstuantibus intimis temperatisque extimis aluus liquidior est ex interuallis excrementa reddens arenulenta, siue arenosa, siue friabilia, & in minimas partes suoptè ferè nutu dissolubilia, vnde colligas securum esse morbum, cum contra statuendum esse videatur. Ista enim friabilitas excrementorum declarat partium internarum æstum summum à quo partim liquidior fit aluus, partim arenulentorum excretio contingit. ὑποψάθυρα διαχωρήματα, Dureto dicuntur deiectiones in quibus quæ excernuntur in modum carnis minutim concerptæ friantur. Nec admittit interpretationem τοῦ ὑποψαθύρου, vt arenulentum dicatur. Hippocr. lib. de Glandulis, & vocat glandulas σαρκία ψαφαρὰ, quod frustulatim secari facilè possint & friari corpora glandularum. Apud Hippocratem in summo æstu reperio excrementa reddi συνεαθώδεα, partic. 6. lib. 1. Prorrh. quæ non nisi πρὸς ἀνάγκην redduntur. Eos autem

quibus excretiones hæ contingunt vocat κατεξηρανθέντας, exiccatos, arefactósque ídque ab æstu febrili. Hos insignem vacuationem ferre non posse, nec parotidas, nec rigorem testis est Galen. Com. in illam part. 6. lib. 2. Prorrh. Alij etiam reperiuntur exiccati emaciatíque, sed non ab æstu illo febrili, vt quos lib. 9. Method. med. & lib. 2. de Diæta acuto. πεταριχευμένους vocat, nimirum ab inedia triduana quatriduanáve à diatritariis præscriptâ, emaciatos. Porrò illa σφυραδώδεα excrementa non nisi vi excerni solita, non eadem sunt cum arenulentis, nisi quod vtráque sunt sicca, sed σφυραδώδεα habent aliquid compactum ob reliquam quandam, sed exiguam viscositatem, sed ψαθυρὰ nihil glutinis habent, proptereáque minimo manuum affrictu friantur dissoluuntúrque. Fortè hoc contingit, quia cum arenulentæ sunt excretiones aluus iam liquidior est; vnde dicit Hippocrates: Arenidæ & liquidæ deiectiones: hinc omnis compactionis & glutinis tollitur occasio. Nec enim credibile eandem numero deiectionem liquidam esse & arenosam: pugnant siquidem secum: sed aluo liberiore existente excretio fit τῶν ψαθυρῶν. Sed cum spyratodea exernuntur πρὸς ἀνάγκην alui est quædam ἀπόληψις, vt scribit Hippocrates. Nec enim est necesse quoties vi & coactò educitur stercus aluum esse adstrictam. Nam reperio apud Hippocr. aluum etiam liquidam, quam Hippocrates ὑγρὰ χαλῶσαν vocat etiamnum πρὸς ἀνάγκην reddere. Ita enim partic. 7. sectio. 3. Prorrh. Ventris circumtentio liquida ad necessitatem reddens. Item & partic. 6. eiusdem sectionis: Ex ceruicis dolore & sudore venter inflatus si liquida ad necessitatem dimittat. Quod plerisque vsuuenire vidimus quibus crassioris humoris pars mesenterio intrinsecùs inculcata non patet excretioni, liquida verò proluuies parum admodum adiuuans excernitur. Id præsertim obseruatum est in morbis anni 1573. qui in vulgus passim sæuierunt. Febres erant τριταιοφυεῖς de noctæ exasperatæ, in quibus aluus liquidior fuit, sed symptomata non minuebantur. Quibus autem crassiores humores exacti sunt foras, ij citius euaserunt. Cæterùm existimo liquidiorem aluum esse quod facultas naturalis à calore febrili plurimùm afficiatur, vt quod excernitur sit symptomaticum, ideò autem ψαθυρὰ esse excrementa ob conclusum summum æstum in partibus imis corporis. Vnde aut σύντηξις

ſequitur, aut abſumptio craſſioris cuiuſdam muccoris qui excrementis loco glutinis eſſet. Itaque talis excretio vt cauſa & vt ſignum mala eſt. Nec nouum eſt æſtuantibus intimis aluum liquidiorem eſſe, quod in morbis prædictis huius anni obſeruauimus. Nam duabus de cauſis oriri poteſt, & propter corruptionem alimenti à calore febrili, à qua corruptione facultas iritatur ad excretionem: Et propter bilioſi humoris à calore impensè aucto generationem, aut alterius humoris qui bilioſi naturam ſit relaturus. Tertium accedit non negligendum, nimirum quod in iſto æſtu interno partes meſenterij quodammodo exardent & conniuent. Inde obſtructionis ſpecies oboritur à qua ἀνάδοσις impeditur. Quartò accedit quod in iſto æſtu omnia cruda ſunt, nec à calore naturali victo coquuntur. Vnde Hippocr. 4. acut. partic. 4. in ardentibus febribus deiectiones illas liquidas obſeruat. Has cauſas alui liquidioris aſſignat Galen. Comm. in partic. 2. lib. 2. Prognoſt. dum explicat qua ratione fluor alui hydropi nato ab ilibus comes adſit.

FINIS.

INDEX RERVM ET VOCVM MEMORIA

ſcitúque dignarum quæ in hoc libro Definitionum Medicarum G. BALLONII *continentur. Numerus paginam deſignat.*

A

D

E

F

G

H

I

T

V

FINIS.

